

magma

MAGMA • 1/2023

Mikko Majander

SYSKON, MEN INTE TVILLINGAR

Finland och Sverige i den ömsesidiga mediediskussionen

Syskon, men inte tvillingar
Finland och Sverige i den ömsesidiga mediediskussionen

Utgivare: Tankesmedjan Magma
www.magma.fi

Magma 2023

Layout: Oy Nord Print Ab
Pärmbild: Stina Stjernkvist/TT/Lehtikuva
Foto på författaren: Max Majander

ISBN: 978-952-7328-38-5 (online)
ISSN: 1798-4610 (online)

© Mikko Majander & Magma

MIKKO MAJANDER

Syskon, men inte tvillingar

**Finland och Sverige i den ömsesidiga
mediediskussionen**

Magma 2023

Om författaren

Mikko Majander

Mikko Majander, PD (f. 1964), är docent i politisk historia vid Helsingfors universitet och arbetar som samhällsanalytiker vid Tanke-
smedjan Magma. Han har tidigare skrivit om relationer mellan Finland och Sverige bland annat i sin rapport *Ruotsin maliin. Pohjoismaat suomalaisessa politiikan argumentaatiossa* (Så som i Sverige – Magma, 2019) och i sin bok *Komplekseja, kilpailua ja kumppanuutta Suomen ja Ruotsin suhteissa* (Komplex, konkurrens och kompanjonskap – Siltala, 2020).

Innehåll

Inledning.....6

Prolog: Olympisk yra vintern 2022 11

DEL I:

När Finlandsargumentet vändes upp och ner

”Jävla Finland, nu måste vi kanske också gå med” 14

Nya sanningar i det svenska riksdagsvalet26

Kvinnan i läderjackan, en internationell politisk superstjärna32

Del II:

Kulturen i obalans

Deckargiganten och dess koloni36

August och Finlandia i litteratur.....44

Tv-serier och populärmusik57

Finland skymtar på avstånd på biohimlen66

Bastu och sisu, Sibelius och Salonen.....72

Del III:

Stigen som delade sig

Sverige i ”Nato-limbo” – Finland går sin egen väg.....75

Från syskonkomplex till familjesolidaritet85

Register 98

Inledning

Under hösten 2021 förde en arbetsgrupp inom Magma diskussion kring programmet och prioriteringarna för 2022. Under samma vinter slutfördes ett scenarieprojekt där Magma i nära samarbete med Nordic West Office och fem andra nordiska tankesmedjor skisserade framtidsutsikterna för Norden. Samtidigt publicerade Magma en omfattande essäsamling, kallad *30 röster om Norden*, sammanställd och redigerad av Nils Erik Forsgård.¹ Finlands relation till Sverige ansågs under diskussionerna vara en särskilt viktig fråga, inte minst mot bakgrund av att corona-pandemin hade utsatt grannrelationen för olika påfrestningar.

Diskussionerna kring ”Ruotsin-silta – Sverigebron” utvecklades till ett bra koncept för mina egna planer. Våren 2019 hade jag publicerat en liten rapport för Magma som undersökte hur Sverige som exempel används i Finlands dagliga politiska kamp. På hösten 2020 publicerades sedan min bok *Konflikteja, kilpailua ja kumppanuutta Suomen ja Ruotsin suhteissa* (Komplex, konkurrens och kompanjonskap i relationerna mellan Finland och Sverige) som fördjupade sig i den politiska och mentala historien mellan länderna.²

-
- 1 *Nordic Market Scenarios. Imagining Nordic markets in a changed global landscape.* Nordic West Office & Danske Bank, 2022; Nils Erik Forsgård (red.): *30 röster om Norden.* Magma, 2022. Båda är tillgängliga på Magmas webbplats (www.magma.fi).
 - 2 Mikko Majander: *Ruotsin malliin. Pohjoismaat suomalaisessa politiikan argumentaatiossa.* Magma, 2/2019 & *Konflikteja, kilpailua ja kumppanuutta Suomen ja Ruotsin suhteissa.* Siltala, 2020.

Min avsikt med detta projekt var att följa de svenska tidningarnas skrivelser lite mer systematiskt. Sverige stod inför ett mycket jämnt riksdagsval hösten 2022 och att analysera och kommentera val kan beskrivas som en gammal hobby för mig. Syftet var i alla fall att hålla ett öga på vad som rapporteras om Finland, och på vilket sätt, samt också att jämföra balansen i de nyheter från Sverige som delges finländarna. Det fanns varken tid eller resurser för en heltäckande undersökning.

För denna undersökning har jag använt artiklar ur *Dagens Nyheter*, *Svenska Dagbladet*, *Helsingin Sanomat* och delvis *Hufvudstadsbladet*.³ Det finns rent generellt en stor strukturell obalans mellan länderna och deras ömsesidiga rapportering. Finska tidningar har korrespondenter i Stockholm som bevakar de nordiska länderna,⁴ och Rundradion Yle har två. Svenskarna bevakar Finland främst genom lokala assistenter och nyhetskontor.

De mentala och geopolitiska skillnaderna återspeglas i att Sveriges Radio för sin korrespondent kopplar samman Finland med de baltiska länderna och Polen. ”Det är otroligt tråkigt att inte kunna finska och det är mycket som går förlorat när man intervjuar på svenska eller engelska”, noterade korrespondenten Lubna El-Shanti i en intervju, samtidigt som hon erkände att hennes initiala kännedom om Finland var ”på samma nivå som de flesta svensks, rätt svag”. Landets svenskspråkiga tidningar är till hjälp, men de räcker inte riktigt till. ”De skriver mest om finlandssvenska frågor.”⁵

3 De hänvisningar som används här är till nätartiklar, som ofta publicerats en eller två dagar innan pappersversionen eller e-tidningen – och inte sällan under en annan rubrik.

4 Se också HBL.fi 26.1.2023 ’HBL satsar mer på Norden’ (Tim Johansson).

5 Journalisti.fi 26.10.2021 ’Fem länder – en korrespondent’ (Lina Laurent).

Rysslands aggressiva utmaning av Europas säkerhetsarkitektur, och slutligen den fullskaliga invasionen av Ukraina i slutet av februari 2022, ledde till att bron mellan Finland och Sverige byggdes på ett helt annat sätt än vad Magma kanske ursprungligen hade tänkt sig.

Redan i min avhandling förde jag en diskussion om Finlands och Sveriges ömsesidiga beroende, för att inte säga ödesgemenskap, i säkerhetspolitiken. ”Regionens geopolitik har också alltid varit kopplad till paneuropeiska konstellationer och maktpolitiska svängningar”, skrev jag i rapporten 2019 och reflekterade där också över grannarnas inställning till militära allianser. Av historiska skäl var finländarna delvis rädda för att i den försvarspolitiska alliansfrågan överraskas av svenskarna.

”I sin mest extrema form kan samspelet tolkas som att Finlands medlemskap i Nato är beroende av de svenska socialdemokraternas inställning till militära allianser”, beskrev jag situationen då. Nu vet vi att utvecklingen på våren 2022 gick åt ungefär motsatt håll. Min andra tolkning var mer träffande:

På det hela taget är det svårt att tänka sig att Finland i det nuvarande läget skulle gå i en annan takt än Sverige när det gäller Nato. Naturligtvis kan en yttre chock omvärdera situationen, men även då är det troligt att det bara skulle förstärka den upplevda ödesförbindelsen.⁶

Tidsperioden och innehållet i denna pressgranskning utökades och diversifierades när den ”externa chocken” förverkligades i Ukraina. Finland och Sverige sattes på prov inte bara när det gäller deras grundläggande säkerhetspolitiska lösningar, utan också när det gäller deras nationella identitet och deras plats

6 Mikko Majander: *Pohjoismaa vai kansademokratia? Sosiaalidemokratit, kommunistit ja Suomen kansainvälinen asema 1944–51*. SKS, 2004 & 2019, 38–44.

på den internationella politiska scenen. Grannrelationerna försattes i ett slags korsexponering, där historiens erfarenheter flätades samman med framtida lösningar.

I början av 2023 beställde Magma tillsammans med olika samarbetspartner en undersökning om hur svenskarna ser på Finland.⁷ Den visade på samma ökade intresse som de som var involverade i förbindelserna hade rapporterat mellan länderna, dvs. allt ifrån diplomater, organisationer och journalister till enskilda medborgare. Å andra sidan gav undersökningens resultat upphov till frågan om vi nu kanske upplever en säkerhetspolitisk ”hype” som med tiden kommer att övergå i en form av vardag. Försvarssamarbetet mellan de två länderna hade intensifierats i flera år och åtnjöt nästan odelat stöd, utan att det ömsesidiga intresset hade slagit djupare rot i samhället.

I olika undersökningar av de nationella varumärkena (brand) har man konstaterat att Finlands kulturella image i världen är rätt svag.⁸ Men gäller detta även för grannlandet Sverige, där hundratusentals människor har finska anor? Min utgångspunkt i denna rapport, som främst är politisk, ackompanjeras därför av en kulturell analys som förstås inte kan utvärderas med provtagning ur ett enda år. Särskilt när det gäller litteratur och film beaktas därför egentligen hela 2000-talet, även om ett mer specifikt case study fokuserar på år 2022. Översikten är mer kvantitativ än kvalitativ och den är tänkt som en översikt snarare än som en uttömmande presentation.

Processen bakom de två ländernas Natoansökan drog ut på tiden. Vid tidpunkten för slutförandet av denna rapport saknar Sverige fortfarande Turkiets och

7 *Svenskarnas syn på Finland*, 23.1.2023, Magma.fi; cf. *Svenskarnas bild av Finland*, 4.1. & 7.2.2017, <http://194.136.187.251/post/2017/3/2/svenskarnas-finlandsbild-positiv-men-otydlig>.

8 UM.fi 22.3.2023, *Maakuwan vuosikatsaus 2023*, 9–11, 15–16, 56.

Ungerns välsignelse för sitt medlemskap, medan Finland redan är medlem i militäralliansen. I detta avseende har vägarna skiljts åt åtminstone för ett tag, men relationen mellan länderna har samtidigt också utsatts för prövningar. Rapporten sträcker sig fram till det finska riksdagsvalet kring påsken 2023 och kan ses som ett slags pendang till det svenska riksdagsvalet som hölls drygt sex månader tidigare.

En analys av några få dagstidningar ger en begränsad bild av medievärlden, för att inte tala om verkligheten. Jag är medveten om detta. Det fanns samtidigt heller ingen möjlighet att övervaka nyhets- och aktualitetsprogrammen i till exempel television och radio. Tematiskt saknas ekonomi- och näringsliv, vilket i sig vore eget intressant analysområde. Idrotten nämns endast som en symbolisk biprodukt. Det empiriska materialet i denna studie öppnar ändå, vill jag mena, ett fruktbart titthål in i grannrelationernas landskap.

Eriksgatan, Helsingfors i april 2023

Mikko Majander

Prolog: Olympisk yra vintern 2022

I februari 2022 hade de olympiska vinterspelen i Peking pågått i en vecka när skidåkningens superstjärna Iivo Niskanen gav Finland den första guldmedaljen på 15 km traditionell stil. Det var en befriande seger för nationen. Fram till dess hade finländarna varit något underpresterande, men inte undermåliga. Niskanens bronsmedalj på det inledande 30 kilometer långa kombinerade skidloppet var en tillfredsställande besvikelse medan damernas 10 kilometer, som resulterade i två medaljer, var en stor idrottsupplevelse.

Kerttu Niskanen förlorade mot den norska skiddrottningen Teresa Jouhaug med mindre än en sekund, men Krista Pärmäkoski höll undan för ryskan Natalja Neprjajeva med samma knappa marginal. Med två finländare på pallen tvingades *Svenska Dagbladet* svälja sin besvikelsen när Sveriges starka trumfkort Ebba Andersson och Frida Karlsson inte nådde upp till förväntade nivåer.⁹

Svenskarna hade råd med detta bakslag eftersom deras framgångar i övrigt var betydande. Medaljer regnade ner på svenskarna varje dag, och under de bästa dagarna flera. De svenska damerna vann skidsprintdubbeln och besegrade Finland på den sista sträckan av stafetten och tog brons. Det 25-åriga skridskoåkningsunderbarnet från Trollhättan, Nils van der Poel, dominerade distanserna 5 000 och 10 000 meter och slog dessutom OS- och världsrekord. Guldmedaljer togs också i puckelpist, storslalom, skidskytte, curling och skicross.

Det enda som saknades för att kröna alla tiders framgångar var en seger i ishockeyfinalen som utspelades under de olympiska spelens allra sista dag. Den

9 SvD.se 10.2.2022 'Det är något som inte stämmer med distansåkarna' (Anders Lindblad).

legendariske Mats Sundin sa i en intervju att Tre Kronor hade alla chanser att bli mästare. Han hade skapat sig ett rykte som de finska Lejonens mardröm genom sina två mål under den sista minuten i VM 1991. Och när Finland nådde OS-finalen för första gången i Turin 2006 gjorde Sundin segermålet i den tredje perioden vilket gav Sverige en 3–2-seger. Han var också med och förödmjukade Lejonen när Sverige tog sig från ett 1–5 underläge till seger med 6–5 i kvartsfinalen i turneringen i Finland år 2003.

Nu ansåg Sundin att Ryssland var den största favoriten. De besegrade Sverige i semifinalen, om än först efter en lång kamp i strafftävlingen. Enligt *Svenska Dagbladet* förtjänade Tre Kronor att nå drömfinalet mot sin ärkerival Finland.¹⁰ Till mångas förvåning tog Lejonen sitt första OS-guld genom att besegra Ryssland med 2–1. *Aftonbladets* expert rekommenderade att Svenska Ishockeyförbundet skulle skicka en delegation på studieresa till grannlandet: ”Se och lär.” Finland hade gått förbi på alla nivåer.¹¹

Segersötman efter finalen mildrade det krassa faktum att Finland, med två guld- och silvermedaljer och fyra bronsmedaljer, slutade på 16:e plats i den sammanlagda olympiska medaljtabellen. Sverige kom på femte plats med 8 guld och 18 medaljer. Norge var återigen överväldigande nummer ett med 16 guld och 37 medaljer.

Bortsett från ishockeyn nådde Finland knappt över nyhetströskeln i de svenska tabloiderna i början av året 2022. Den ekonomiska tillväxten i landet uppgavs

10 SvD.se 16.2. ’Tre Kronor kan gå hela vägen’ & 18.2.2022 ’Tre Kronor var värda så mycket mer’ (Anders Lindblad). Om förluster mot Sverige se Ari Mennander & Pasi Mennander: *Leijonien tarina*. Ajatus Kirjat, 2003, 208–211.

11 Aftonbladet.se 12.2. ’Finland har gått om Sverige – på alla nivåer’ & 21.2.2022 ’Se och lär – Sverige borde skicka en delegation till Finland’ (Mats Wennerholm).

vara fortsatt svag, men Sverige beställde åtminstone utrustning för sina försvarsstyrkor från Patria. Man noterade också att det farligaste gänget i Finland, United Brotherhood, upplöstes genom ett domstolsbeslut.¹²

Aftonbladet hänvisade i en ledare till Finlands bittra erfarenheter av den ryska imperialismen på ett mycket traditionellt sätt. Under vinterkriget hade finländarna tillfogat Röda armén enorma förluster och behållit sitt oberoende, men VSB-avtalet som undertecknades efter andra världskriget tvingade landet och dess politiker till mer eller mindre ständiga konsultationer med Moskva.

Resultatet blev vad som ibland kallas *Finlandisering* med Finland som en form av buffertstat där man inte kunde föra en fullt ut självständig politik utan var tvungen att ständigt snekla på sin stora granne i öster.

Även om VSB-avtalet sedan dess hade ersatts av medlemskap i Europeiska unionen och av en så kallad Nato-option, påminde tidningen om att historiens skuggor var långa. Ifall västvärlden skulle komma att acceptera en finlandisering av Ukraina skulle telefonerna nog snart också börja ringa i Helsingfors.¹³

12 Aftonbladet.se 14.1. 'Finlands tillväxt bromsar in något', 25.1. 'Finlands farligaste gäng förbjuds', 12.2. 'Svensk försvarsorder till Patria i Finland' & 15.2.2022 'Finsk och dansk tillväxt bromsar in'.

13 Aftonbladet.se 8.1.2022 '2022 kan bli året då Putin sin får revansch' (Anders Lindberg).

DEL I:

När Finlandsargumentet vändes upp och ner

”Jävla Finland, nu måste vi kanske också gå med”

Det blir inga ansökningar om nåt medlemskap så länge vi har en socialdemokratisk regering. Jag kommer definitivt aldrig så länge jag är försvarsminister att medverka i en sådan process. Det kan jag garantera alla.¹⁴

Detta försäkrade Sveriges försvarsminister Peter Hultqvist i november 2021 på Socialdemokraternas partikongress. Hultqvist är son till ett finskt krigsbarn och i regeringen hade han i sju år varit en trogen anhängare av alliansfriheten. Han hade också besökt Helsingfors, på begäran av sina socialdemokratiska kamrater, för att bemöta högerns rykten om att Sverige plötsligt skulle ändra kurs.¹⁵ Tillsammans med SDP:s ledande utrikespolitiker Erkki Tuomioja bildade Hultqvist ett starkt svensk-finskt par som alliansfrihetens försvarare.

Men de var inte ensamma, långt därifrån. Utrikes- och säkerhetspolitik var inte Magdalena Anderssons specialitet när hon tog över som statsminister. När Ryssland intensifierade sitt tal om intressesfärer var det naturligt att hålla fast vid Sveriges långvariga och beprövade linje, något som det socialdemokratiska partiet tycktes stå fast vid lika orubbligt som alltid. Det fanns ingen anledning att experimentera, och detta var definitivt inte rätt tid, hävdade Hultqvist i januari 2022 när han debatterade med högeroppositionen.¹⁶

14 DI.se (*Dagens industri*) 11.5.2022 'Så vände regeringen i Natofrågan'.

15 Majander 2019, 41–42 & 2020, 194, 196–197.

16 Aftonbladet.se 31.1.2022 'Sverige har inte tid att diskutera ett medlemskap i Nato' (Emil Salmaso).

Samtidigt höll Tuomioja på att färdigställa en pamflett där han argumenterade för att Finland inte skulle utnyttja sin Nato-option, dvs. möjligheten att ansöka om medlemskap i militäralliansen.¹⁷ Statsminister Sanna Marin hade för sin del i en intervju med Reuters sagt att det är mycket osannolikt att Finland går med i Nato under hennes tid som statsminister. Ett öppet ryskt angrepp på Ukraina skulle dock framkalla en kraftig reaktion i EU, där Finland skulle stå på samma sida som sina europeiska allierade.¹⁸

Finland och Sverige vaknade alltså upp på morgonen den 24 februari med liknande utgångspunkter, men skillnaden i tonläge var omedelbart uppenbar. President Sauli Niinistö menade i sitt nyårstal att Ryssland med sina ukaser om intressesfärer också hade ifrågasatt Sveriges och Finlands suveränitet. Därför konstaterade han åter:

till Finlands rörelsefrihet och valmöjligheter hör också möjligheten att alliera sig militärt och ansöka om medlemskap i Nato, om vi själva så beslutar. Nato driver en så kallad öppet hus-politik, och att den fortsätter har upprepade gånger bekräftats för Finland också offentligt.¹⁹

Det fanns ingenting nytt i den linjedragningen, men mot bakgrund av den allt stramare situationen i Europa blev det en internationell nyhet. Inte minst i Stockholm. Man var inte van vid att höra sådan uttalad kritik mot Ryssland från den finske presidenten. Jämfört med den finska reaktionen verkade den svenska ledningen passiv och dess reaktioner vaga, åtminstone enligt den opposition

17 Erkki Tuomioja: *Suomi ja Nato. Miksi Suomella pitää olla mahdollisuus hakea Naton jäseneksi ja miksi sitä mahdollisuutta ei nyt kannata käyttää*. Työväen Sivistysliitto, 2022.

18 HS.fi 19.1.2022 'Suomen liittyminen Natoon "hyvin epätodennäköistä"' (Ilmo Ilkka).

19 Niinistös nyårstal 1.1.2022, <https://www.presidentti.fi/sv/tal/republikens-president-sauli-niinistos-nyarstal-den-1-januari-2022/>.

som stödde Natomedlemskapet. ”Kan Sverige bli lite mer som Finland?” frågade *Svenska Dagbladet* blygsamt på sin ledarsida.²⁰

I den debatt som följde uppstod genast frågan om länderna kunde agera på olika sätt gentemot Nato. Att gå vidare tillsammans ansågs vara det bästa alternativet, men Finland bedömdes också ha kapacitet att ansöka om medlemskap på egen hand, på basis av egna nationella förhållanden. I princip gällde detta förstas också för Sverige, men det skulle vara ”politiskt och känslomässigt svårt om vi lämnade Finland”. Utrikesminister Ann Linde kallade Finland för Sveriges viktigaste partner, men följde omedelbart upp med att säga att ”militär alliansfrihet har tjänat Sverige väl och kommer att fortsätta att göra det”.²¹

Experter och kommentatorer framhöll ländernas olika historiska erfarenheter. Finland hade vant sig vid Rysslands oförutsägbarhet och skrämdes inte av sabelrasslet utan gjorde en lugn bedömning av hur man kan garantera säkerheten i en komplex värld. Bland alternativen fanns Nato som svenskarna (ur en finländsk synvinkel) hade en ganska svartvit, om än inte moralistisk, idealistisk och ideologisk syn på. ”Så länge vi inte står inför ett brinnande krig, kommer tidpunkten för att fatta ett gemensamt beslut knappast att infinna sig”, reflekterade forskaren Johan Strang över situationen i januari.²²

20 DN.se 1.1.2022 'Står oss fritt att gå med i Nato' (Jenny Nyman); HS.fi 2.1.2022 'Näin Niinistö'n puhe otettiin vastaan ulkomailla' (Laura Halminen); SvD.se 4.1. 'Vår beredskap är inte god' (Olof Ehrenkrona), 6.1. "Regeringen passiv inför det ryska hotet" (Pål Jonson & Hans Wallmark) & 9.1.2022 'Om Sverige vore som Finland' (Patrik Oksanen).

21 HS.fi 9.1. 'Mitä tapahtui, jos Suomi ja Ruotsi hakisivat Naton jäsenyyttä?' & 11.1.2022 'Ruotsin ulkoministeri Ann Linde sanoo tiukasti ei Natolle' (Jussi Sippola & Laura Halminen).

22 DN.se 18.1.2022 'Finland är alltid berett på att ryssen kan överraska' (Anna-Lena Laurén); HBL.fi 18.1.2022 'Mellan finlandisering och småstatsidealism' (Johan Strang).

Kriget kan vara på väg att bryta ut, sade Niinistö oroligt i en intervju med *Dagens Nyheter* på Talludden i februari. När chefredaktören Peter Wolodarski undrade varför den ryske ledaren för en dialog med presidenten från lilla Finland, hänvisade Niinistö både till den geografiska närheten och till den av historien härdade förmågan att hantera grannrelationerna. ”Man säger att även Stalin hade respekt för Finland. Kanske finns något sådant hos Putin. Finländarna kämpar och gör sig själva mycket klara.”

I Sverige påminde man sig också Niinistös aforistiska uttalande efter Krim-erövringen. Då sade han att kosacken alltid tar det som inte sitter fast. Finländarna hade lärt sig sin läxa under årtiondena, bekräftade presidenten. ”Om man inte har en fast linje, då måste den tydliggöras. Annars kommer den vara lös och någon kommer försöka ta för sig.”²³ I hanteringen av förbindelserna med öst tog Niinistö smidigt fasta på traditionen från sina föregångare under det kalla kriget, J. K. Paasikivi, Urho Kekkonen och Mauno Koivisto. Med deras erfarenhet kunde svenskarna inte konkurrera.

När den ryska armén rullade in i Ukraina visade finländarna genast en vilja att dra slutsatser. *Svenska Dagbladet* skrev att historiska Nato-vindar blåser i Finland. Detta efter att en opinionsundersökning plötsligt visade att 53 procent av befolkningen var för ett medlemskap i militäralliansen. Ett liknande seismiskt skalv uppmättes också i Sverige, även om det inte var lika kraftigt. De initiala reaktionerna var lite motsägelsefulla. Till och med en anhängare av alliansen kunde hävda att ett närmande till Nato inte bara ökade säkerheten, utan också risken för att utsättas för ryska motåtgärder.²⁴

23 DN.se 12.2.2022 ”Jag är mycket oroad för krig i Europa” (Peter Wolodarski); se också Carl Bildt: *Den nya oredans tid*. Bonniers, 2020 (2019), 210.

24 SvD.se 28.2.2022 ’Historiska Natovindar blåser i Finland’ (TT-AFP); DN.se 2.3. ’Därför ska Sverige inte gå med i Nato nu’ (Niklas Ekdal).

Andersson och Hultqvist åkte till Helsingfors i början av mars för att ta del av de hälsningar som Niinistö tog med sig från sin snabbt organiserade resa till USA. Ländernas delade öde när det gällde Nato underströks också av att presidenterna hade beslutat ringa upp den svenska statsministern från Vita huset i slutet av sitt möte. Det talades inte offentligt om medlemskapet i militäralliansen, utan vagt om en ”process för att fördjupa säkerhetssamarbetet”. Enligt Niinistö försökte Nato undvika risken för eskalering. ”Det skulle vara dystert om det här skulle sluta i en konflikt mellan Ryssland och Nato eller vapenskrammel. Det blir lätt världskrig då.”²⁵

Statsministrarna samordnade samtidigt Finlands och Sveriges insatser och skickade ett gemensamt brev till Europarådets ordförande Charles Michel där de betonade EU:s roll som säkerhetsgarant. Samförståndet komplicerades dock av Anderssons uttalande om att en svensk ansökan om medlemskap i Nato i det rådande läget ytterligare skulle undergräva säkerhetsläget i Europa. ”Min bedömning är att för svensk säkerhet är det bäst att vi i det här läget håller huvudet kallt och båda fötterna på jorden och har en långsiktig och förutsägbart säkerhetspolitisk linje.”²⁶

Högern såg uttalandet som taget direkt ur Kremels spelbok. Det satte käppar i hjulet även i Finland där regeringen höll på att förbereda en rapport om förändringar i utrikes- och säkerhetspolitiken som underlag för en debatt i riksdagen. Enligt Marin eftersträvade man ett nationellt samförstånd kring den nya situationen, samtidigt som det var viktigt att föra en dialog med Sverige.

25 HS.fi 4.3.2022 'Suomen ja USA:n yhteistyö tiivistyy' (Elina Vääntönen, Ilmo Ilkka & Juuso Määttänen).

26 HS.fi 8.3.2022 'Ruotsin liittyminen Natoon nyt horjuttaisi turvallisuustilannetta Euroopassa' (Jussi Sippola & Pihla Loula); SvD.se 9.3.2023 'Andersson star fast vid sitt Natouttalande' (Niklas Svahn & Maria Davidsson/TT).

I Sverige noterade man den finska statsministerns formulering att det också skulle vara ett val med konsekvenser att inte ansöka om medlemskap i Nato.²⁷

Marins föregångare, Alexander Stubb, en mångårig Natoanhängare, sade till *Svenska Dagbladet* att attityderna hade svängt 180 grader. Finland var sannolikt på väg mot medlemskap, även om det irriterade Putin. ”Säkrast vore om Sverige och Finland gick med tillsammans, men vårt tåg har lämnat stationen”, sammanfattade han. Lösningen var inte längre beroende av den kära grannen. Budskapet från Natos högkvarter i Bryssel var att Finland inte kunde vänta: Sverige hade ingen vetorätt i frågan.²⁸

I Stockholm ökade snabbt trycket på att Sverige måste följa efter ifall Finland verkligen ansökte om medlemskap i Nato.²⁹ Det kalla krigets ”Finlandsargument” höll på att vändas upp och ner. Sverige hade motiverat sin militära alliansfrihet med att på så sätt undvika att ge Sovjetunionen anledning att skärpa sitt grepp om VSB-Finland. I det sammanhanget drog många sig till minnes att Sverige i praktiken hade haft hemliga säkerhetsgarantier av USA. Frågan var bara om de fortfarande var giltiga. Berättelsen om alliansfriheten var ”vacker men inte helt sann”, utan den byggde på en myt.³⁰

27 SvD.se 8.3. ’Sveriges röst blev den misshandlade kvinnans’ (Tove Lifvendahl) & 9.3.2022 ’Andersson underkänner Finlands process’ (Erik Nilsson); HS.fi 9.3.2022 ’Pääministeri Anderssonin Nato-komenttia on arvosteltu Ruotsissa’ (Jussi Sippola) & ”Me emme tule pistämään tätä teemaa syrjään” (Joonas Aaltonen et al).

28 DN.se 4.3.2022 ’Natofrågan kan splittra Sverige och Finland’ (Mikael Holmström); SvD.se 9.3.2022 ’Natodebatten har svängt 180 grader’ (Therese Larsson Hultin).

29 DN.se 2.3. ’Därför ska Sverige inte gå med i Nato nu’ (Niklas Ekdal) & 5.3.2022 (ledare & Ewa Stenberg).

30 HS.fi 1.4.2022 ’Ruotsin salainen liitto’ (Jussi Sippola).

I vilket fall som helst hade dynamiken förändrats: det var inte längre en rörelse från väst till öst, utan från öst till väst. Den ryska aggressionen höll på att driva Finland in i en allians, och Sverige hade inget annat val än att anpassa sig. ”Vill man veta vart Natodebatten är på väg är det därför en god idé att bege sig österut”, skrev en *Dagens Nyheter*-journalist efter ett besök i Helsingfors. Hon fick höra att frågan där inte längre var om Finland skulle ansöka om medlemskap i Nato, utan hur man skulle kunna göra det utan att öka säkerhetsriskerna under anslutningsprocessen. Dessutom ansågs det viktigt att Finland och Sverige skulle procedera tillsammans.³¹

Den militära alliansfriheten var djupt rotad i den svenska identiteten och hade blivit en nästan ideologisk fråga, särskilt i Olof Palmes anda. Det var för Sverige svårt att ge upp en tradition som hade rotats i ett par hundra år, och detta inte minst när en förändring tvingades fram av en lillebror utifrån. Sverige hade inte vant sig vid att Finland visade vägen i stora politiska beslut. Men nu vände vinden också i Socialdemokraternas broderparti, SDP. Partiets tidigare ordförande Antti Rinne skrev på Twitter om behovet av att garantera säkerhet och ett liv utan rädsla i Finland. ”Om detta kräver medlemskap i Nato måste det göras.”³²

Svenskarnas förvirring ökade i början av april när Tuomioja i en intervju berättade att Hultqvist hade föreslagit en försvarsallians som skulle förlita sig på USA som ett alternativ till Nato. Försvarsministern kommenterade inte de sekretessbelagda diskussionerna, men han förnekade att ett sådant förslag

31 DN.se 23.3.2022 'Natodebatten i Finland är motsatt den i Sverige' (Ewa Stenberg).

32 IS.fi 13.3.2022 'Meidän turvallisuudestamme pitää pystyä huolehtimaan' (Nina Törnudd/STT); SvD.se 14.3.2022 'Tidigare S-ledare i Finland öppnar för Nato' (Pär Karlsson).

på allvar låg på bordet.³³ Frågan begravdes snabbt och visade sig vara en sista rossling kommen ur den gamla Tuomioja–Hultqvist-linjen.

I socialdemokraternas inre krets ventilerade man olika alternativ som på sätt eller annat byggde på ett förstärkt samarbete med Finland. Frågan fick dock inte tillräckligt med respons, vilket gjorde att det bara fanns en väg kvar att gå. Hultqvist bestämde sig för Natolinjen klockan 8.15 på måndagsmorgonen den 11 april:

I Finland är stämningläget ”inte ensam en gång till”. Jag har på min privata sida haft diskussioner utifrån den erfarenheten. Den typen av känslöstämningar har funnits lite även hos mig; att vara ensam, håller det? Om vi ska maximera Sveriges säkerhet så tror inte jag att det håller att vara själv. Det höll fram till den 24 februari, men inte längre.

Vid sidan av de militärstrategiska skälen lyfte Hultqvist också fram den politiska aspekten. Som det enda alliansfria nordiska landet utanför Nato skulle Sverige förpassas till en kategori B när det gällde samarbetet mellan länderna.³⁴ Detta skulle ha varit svårt att svälja för regionens gamla centralmakt. Professor Marie Demker vid Göteborgs universitet menade att Finlands nya säkerhetspolitiska inriktning bidrog till att förändra de traditionella normerna i de nordiska länderna. ”Förväntningarna på Nato som den centrala motståndaren till Ryssland

33 HBL.fi 9.4.2022 'Peter Hultqvist har fört fram finsk-svensk försvarsallians som alternativ till Nato' (Maria Gestrin-Hagner); SvD.se 9.4.2022 "Finns inget sånt förslag på bordet" (Jan Almgren).

34 DN.se 15.5.2022 'Exakt då ändrade jag mig om Nato' (Mikael Holmström & Eva Tedesjö).

innebär att valet att stå utanför kan tolkas som ett avståndstagande från västliga gemensamma värden.”³⁵

Under sommaren 2022 publicerade *Svenska Dagbladet* en krönika om Socialdemokraternas åtta veckor långa gatlopp. Alla källor var överens om att Finlands inställning hade varit avgörande. Av Sanna Marins sätt att argumentera anade man tidigt att något höll på att förändras. Niinistö talade faktiskt mer om riskerna med ett Natomedlemskap än vad hon gjorde, även om svenskarna tyckte att det borde ha varit tvärtom! Utrikesminister Linde sägs ha varnat redan i mitten av mars: ”Jävla Finland, nu måste vi kanske också gå med.”³⁶

När det mentala motståndet hade övervunnits putsades svordomarna bort från relationerna mellan Finland och Sverige. Mycket möda lades ner på att visa att man nu stod varandra närmare än någonsin sedan det gemensamma imperiets upplösning 1808–1809. Den sociala utvecklingens parallellitet kompletterades av utrikespolitisk sammansmältning, skrev historikern Dick Harrison. ”Våra stater har visserligen erhållit en särskiljande nationell fernissa av traditioner och symboler, men både inom den folkliga och den politiska kulturen är det mycket mer som förenar än som skiljer oss åt.” Den nationella stoltheten förhindrar dock en återförening som Sverige–Finland eller Finland–Sverige, menade Harrison.³⁷

Efter att Niinistö och Marin meddelat att de stöder en ansökan om medlemskap i Nato uttalade *Dagens Nyheter* beröm för det mod och den kallsinnighet med vilka frågan hade hanterats i Finland. ”Nedtonat, samspelt, utan åthävor” –

35 SvD.se 9.5.2022 'Så målade vi in oss i ett hörn i frågan om Nato' (Marie Demker).

36 SvD.se 2.7.2022 'Så gick det till när S vände om Nato' (Torbjörn Nilsson & Maggie Strömberg); YLE.fi 3.7.2022 ”Hemmetin Suomi” (Jussi Nurminen).

37 SvD.se 16.5.2022 'Beskedet väcker den svensk-finska drömmen' (Dick Harrison).

tidningen gav alla stilpoäng till sin granne. Finländarna hade gått igenom processen beslutsamt, lyssnat på folket och respekterat riksdagen, medan Sveriges ansvariga ledare först hade kämpat hårt emot, sedan länge tvekat och undvikit specifika ståndpunkter. *Expressen* tog i ytterligare genom att publicera en ledare på finska där det stod att utan Finland hade Sverige aldrig gått med i Nato: ”Ett stort tack, storebror!”³⁸

Svenska Dagbladet gav likartat beröm och önskade samtidigt Finlands president välkommen på statsbesök till Stockholm. Tidningen var särskilt imponerad av det telefonsamtal där Niinistö hade förklarat orsakerna till Finlands beslut för Putin. ”Så agerar en rakryggad och orädd ledare.” Tidningen tackade presidenten för att ha lett också Sverige in på rätt väg. Ansökan om medlemskap i Nato utplånade de sista resterna av finlandiseringen. Svenskarna kunde å sin sida säga adjö till sin älskade antiamerikanism.³⁹

”Det finns tider i världshistorien när det är mycket klokare att agera än att tveka”, sade Niinistö i Stockholm. Risker finns alltid, men ibland kan det vara ännu mer riskabelt att inte agera. Han uttryckte uppskattning för att Finland och Sverige kan fortsätta sin Natoväg hand i hand. Kommunikationen mellan statsledarna var mer intensiv än någonsin tidigare. Som ett tecken på detta reste Niinistö och Andersson direkt från Stockholm till Washington för överläggningar med president Joe Biden. På agendan fanns säkert också Turkiet som hade uttryckt misstankar mot länderna som nya Natomedlemmar.⁴⁰

38 DN.se 12.5.2022 ’Tack för ert mod och er kyla, Finland’ (ledarredaktion); *Expressen*.se 12.5.2022 ’Kiitos Nato-avusta – isoveli Suomi!’ (ledarredaktionen).

39 SvD.se 17.5. ’Tack och välkommen, herr president!’ (Tove Lifvendahl) & 18.5.2022 ’Adjö, älskade antiamerikanism!’ (Göran Eriksson).

40 SvD.se 17.5. ’Uttalanden från Turkiet har hårdnat’ (Sofie Fogde/TT), 18.5.2022 ’Värdesätter högt att vi fortsätter gå hand i hand’ (Karin Thurffjell & Pär Karlsson) & ”Turkiet vill få ut något av den här situationen” (Tea Oscarsson).

En teckning som cirkulerade på sociala medier och som föreställde Mumintrölet och Pippi Långstrump ställda under ett Natoparaply blev en passande illustration för närheten mellan Finland och Sverige. ”Föreställningen om världens starkaste flicka har varit en del av den svenska självbilden”, noterades i *Helsingin Sanomat*, medan de mer melankoliska mumintrölet är realistiskt: ”med sina tjocka ben stadigt på marken förbereder de sig på det värsta”. Under den gångna våren hade Pippi blivit märkligt osäker, men i Mumintrölet verkade krigshotet ha aktiverat något som hade varit lite dolt för hen själv i årtionden. Tillsammans var man dock på väg mot nya äventyr.⁴¹

Den 18 maj kunde ländernas Natoambassadörer slutligen och samtidigt lämna in ansökningar om medlemskap i militäralliansens högkvarter i Bryssel. ”Nu svek inte Sverige”, skrev *Helsingin Sanomat* och syftade på tidigare situationer där finnarna skulle ha behövt ”lite tuffare kompisjälp” när landet tvingades agera buffert mot hotet och trycket från öst.⁴²

Finlands och Sveriges ansökningar togs på ett lätt symboliskt sätt emot av Natos norske generalsekreterare Jens Stoltenberg. Säkerhetspolitiken hade kommit att splittra de nordiska länderna i alla stora konflikter under 1900-talet, men nu samlades de fem nordiska länderna i en gemensam militärallians. Man hoppades att den nya situationen skulle medföra en starkare känsla av solidaritet och att samarbetet också skulle utsträckas till andra sektorer. Eller, med formuleringar av den erfarna journalisten och Norden-entusiasten Bengt Lindroth:

41 HS.fi 20.5.2022 ’Peppi Pitkätossu ja Muumipeikko seikkailevat uudessa sadussa’ (Laura Saarikoski).

42 DN.se 10.5.2022 ”Sverige måste gå med i Nato för att inte svika Finland på nytt” (Paul Taimitarha); HS.fi 22.5.2022 ’Suomen ansiosta Ruotsin ei ole tarvinnut sotia yli 200 vuoteen’ (Sami Sillanpää).

Norden har getts en historiskt unik möjlighet att gå samman i praktisk handling enligt sina bästa kulturella och politiska traditioner. Till gagn för hela Europa. Det sker i en orolig tid. En utvidgning av Nato sker inte utan risker. Men ett splittrat Norden ter sig ännu farligare. Olof Palmes maning håller ännu: bekämpa de centrifugala krafterna i Norden!⁴³

I en essä som publicerades i *Suomen Kuvalehti* noterade jag själv ungefär samtidigt: ”Tiden för ömsesidigt lurpassande är förbi.” Men Erkki Tuomioja var å sin sida inte alls säker på att en militärallians är det enda eller det ens bästa alternativet eftersom Ryssland nu skulle betrakta Nato-Finlands försvarsstyrkor som fiendestyrkor. Men andra lösningar var inte möjliga. Han upprepade samma sarkasm till *Svenska Dagbladet* som han gjorde till sina svenska vänner: ”Även om Natomedlemskapet visar sig vara ett misstag är det bättre att vi gör samma misstag som Sverige.”⁴⁴

Parallellt med de avgörande skedena i Natoprocessen spelades världsmästerskapen i ishockey i Tammerfors och Helsingfors. Sverige slog Finland genom straffar i det första gruppspelet, men förlorade mot Kanada i kvartsfinalen. Finland gick vidare till final, där de slog Kanada med ett mål i förlängningen. Lejonen blev därmed världsmästare, efter sina olympiska framgångar på vintern. Endast Tre Kronor hade år 2006 tidigare klarat av samma bedrift. Jukka Jalonen fick beröm för att vara en av de bästa tränarna i världen.

43 DN.se 9.5.2022 ”Svenskt Natomedlemskap vore bra för hela Norden” (Bengt Lindroth).

44 SvD.se 12.5.2022 ”Ryssland kommer se vårt försvar som fiende” (Karin Thurffjell); SuomenKuvalehti.fi 2.6.2022 ’Yhdessä – tillsammans’ (Mikko Majander).

Två guldmedaljer på tre månader – grannen Lillebror verkade lyckas med allt nu. ”Minns ni när Finland alltid lyckades förlora?” frågade *Aftonbladets* kommentatorer vemodigt. Finländarna sades vara värdiga mästare eftersom de spelade bättre hockey än Sverige. Men hur var det ens möjligt? En undersökningskommission borde enligt *Aftonbladet* tillsättas av Svenska Ishockeyförbundet för att utreda detta. Svenskarna fick agera domartrio i finalen och misslyckades stort också med detta.⁴⁵

Nya sanningar i det svenska riksdagsvalet

”Jag kommer inte på någon annan lika stor opinionsförändring i svensk historia som har gått lika snabbt”, sade professor Henrik Ekengren Oscarsson i *Hufvudstadsbladet* om omvälvningen i den europeiska säkerhetsordningen.

I Sverige kom hela Natofrågan att handla om vad kommer Finland att göra. Vi måste följa Finland.

Det har väl Finland tyckt ganska mycket om, att låta det stora landet i väster dansa efter en annan pipa. Det tror jag att finländarna har trivts med.⁴⁶

Kanske så, men det diskuterades inte öppet och glatt. Å andra sidan hade Sverige sina egna inrikespolitiska skäl att påskynda sin egen ansökan om medlemskap i Nato. Med tanke på riksdagsvalet i början av september fanns det

45 *Aftonbladet*.se 28.5. ’Finland utklassar Sverige – borde tillsätta en haverikommission’ (Mats Wennerholm), 29.5. ’Minns ni när Finland alltid lyckades förlora?’ (Marcus Leifby) & ’Jag unnar Finland det här – men hur är det ens möjligt?’ (Wennerholm), 30.5.2022 ’Svenska domarna kritiseras efter finalen’ (Jonatan Pinheiro Diamant); DN.se 29.5. ’Finland tog gulddubbeln efter jättedrama mot Kanada’ & 30.5.2022 ’Finske coachen hyllas’ (Pelle Strandman).

46 HBL.se 3.7.2022 ’Svårt att se hur dödläget ska brytas’ (Richard Nordgren).

ingen önskan att göra militäralliansen till en dominerande kampanjfråga. Med kriget som rasade i Ukraina skulle socialdemokraterna i förhållande till den Natovänliga högern oundvikligen ha befunnit sig i ett underläge i debatterna. Socialdemokraterna var kanske också internt splittrade. Det var nödvändigt att få bort ärendet från dagordningen i god tid.

Ansökan fick *Hufvudstadsbladet* att ställa frågan om det inte är dags för partierna i Sverige att bryta ner muren mellan höger och vänster och bilda koalitionsregeringar över blockgränsen, som Finland har gjort. ”Kan det svenska Natobeslutet ha öppnat korken?” Den upptrappning som skedde inför valet visade att så inte var fallet. Högern anslöt sig till Sverigedemokraterna i ett misstroendevotum mot justitieminister Morgan Johansson. Han räddades med hjälp av den politiskt ”vilda” kurdiska parlamentsledamoten Amineh Kakabavehs som lämnat Vänsterpartiet.

”Efter valet i september kan det vara någon annan eller några andra som får en vågmästarroll som ger orimlig makt i förhållande till den egentliga politiska tyngden”, skrev *Hufvudstadsbladet*. Detta är inte bra för demokratin i längden, utan gör det politiska ledarskapet osäkert och bräckligt. ”Sverige behöver mer konstruktivt politiskt samarbete och mindre politiskt taktik- och taskspel.” *Helsingin Sanomat* ansåg också att den svenska oppositionens spelöga vacklade när man strävade efter snabba vinster strax före valet. Grälet kring misstroendevotumet gav en tråkig bild av den svenska politiken.⁴⁷

Ländernas politiska kulturer skilde sig åt. *Svenska Dagbladet* påpekade att i Finland är regeringsbildning verkligen det möjligas konst. Eftersom Samlingspartiet ledde över socialdemokraterna med mer än sju procentenheter i

47 HBL.fi 20.5. ’Spruckna block och Nato rör om i svensk politik’ & 7.6.2022
’Den fragila svenska regeringspolitiken’ (Tommy Westerlund); HS.fi 9.6.2022
’Ruotsin opposition pelisilmä petti’ (ledare).

opinionsmätningarna var Petteri Orpo den mest sannolika nästa statsministern. Men ingen kunde säga vilka partier som skulle delta i den regering som han skulle leda.⁴⁸ I Sverige däremot verkade den politiska maktbalansen vara lika jämn som efter det senaste valet.⁴⁹

I början av juli följde finsk media intresserat diskussionerna under Almedalsveckan på Gotland. Den utspelades i en exceptionellt turbulent situation.⁵⁰ Den fick också ett dramatiskt utropstecken genom en dödlig knivhuggning som uppenbarligen och egentligen hade centerledaren Annie Lööf som måltavla. De viktigaste ämnena i det svenska valet blev den inre säkerheten och ekonomin. Elpriserna hotade stiga på ett oförutsägbart sätt till följd av kriget i Ukraina och sanktionerna mot Ryssland.

I Sverige hade det förekommit viss rapportering om energibolaget Fortums svårigheter och nyheterna om att de ryska gasleveranserna till Finland hade avbrutits.⁵¹ Finländarna blev slutligen också katalysatorn för den svenska regeringens tillkännagivande, strax före valet, av ett akut finanspaket på flera miljarder för energisektorn. Finland följde efter nästa dag och stabiliserade marknaderna.⁵² Det växande intresset för kärnkraft i Sverige ledde sedan till

48 SvD.se 19.6.2022 'Medvind för finsk höger' (Janerik Larsson).

49 HBL.se 3.7.2022 'Svårt att se hur dödläget ska brytas' (Richard Nordgren).

50 HS.fi 3.7. 'Ruotsin politiikan superviikko alkaa Gotlannissa' & 10.7.2022 'Sodan ja rauhan saari' (Jussi Sippola).

51 DN.se 13.5.2022 'Ryssland stoppar el till Finland – gasstopp kan stå på tur' (Amanda Dahl); SvD.se 20.5. 'Ryssarna stänger av gasen till Finland' (TT) & 22.7.2022 'Tyska staten räddar Fortums Uniper' (TT-Bloomberg).

52 HS.fi 5.9.2022 'Suomen hallitus joutui miljardien energiapaketissa kiusalliseen pakkorakoon, ja apu tuli Ruotsista' (Anni Lassila); SvD.se 9.9. 'Jätten slog larm: "Väckte åra nordiska kollegor"' (Fredrik Häggman & Joel Dahlberg) & 16.9.2022 'Eljätten Uniper sätter svenska kraftverk på spel' (Fredrik Häggman).

att man också följde utvecklingen krig Olkiluoto- och Hanhikivi-projekten. Rapporterna var inte särskilt uppmuntrande.⁵³

I det svenska valet fick gängkriminaliteten slutligen en större betydelse än konsumentens plånbok och elpriset. Gängkriminaliteten kopplades till debatten om invandringen. Finland hade i stor utsträckning rapporterat om grannlandets våldsamma påskupplopp och man påminde också om den tyska tidningen *Bilds* konstaterande att skjutningarna hade gjort Sverige till det farligaste landet i Europa. En korrespondent för *Helsingin Sanomat* skrev om folkhemmets två ansikten och inför valet intervjuades bl.a. journalisten Diamant Salihu, vars prisbelönta bok om Stockholms gängkrig, *Tills alla dör*, var på väg att publiceras på finska.

Den underliggande frågan i sammanhanget var om nu också Finland kommer att gå Sveriges väg med ökad segregation i bostadsområden och med generella integrationsproblem och utanförskap. Enligt Salihu och många andra hade finländarna möjlighet att lära sig av Sverige för att undvika samma misstag, och detta trots att man också i Finland redan kunde skönja gryende tecken på likartade problem. För att lyckas med integrationen krävdes aktiva åtgärder i god tid.⁵⁴

53 SvD.se 19.10. 'Skador i Olkiluoto 3 – kan påverka elpriserna' (Sofie Fogde/TT), 7.11. "Både misslyckat och lyckat" & 9.11. 'Finska floppen – blev en sällsynt dyr grop' (Fredrik Häggman), 22.11. 'Finsk reaktor försenad till januari' (TT) & 9.12.2022 'Finländsk reaktor försenas igen' (Henrik Samuelsson/TT).

54 HS.fi 23.11.2021 'Kansankodin kahdet kasvot', 19.4. 'Ruotsin vanhat ongelmat roihahtivat esiin' & 19.8.2022 'Jengien jäljillä'; se även 21.1. 'Pommit paukkuvat, ta det lugnt' & 23. 1. 2023 'Ei, Tukholmaan ei julistettu poikkeus-tilaa' (Jussi Sippola); Iltalehti.fi 21.4.2022 'Näistä syistä Suomi ei ole Ruotsin tiellä' (Katariina Taleva).

I den svenska valkampanjen kunde inget parti undgå den okontrollerade utvecklingen. ”Vi vill inte ha Chinatown, vi vill inte ha Somalitown eller Lilla Italien”, förklarade socialdemokraternas ledare och statsminister. Uttalet skulle tidigare främst ha förknippats med Sverigedemokraternas retorik. Jämfört med förra gången gick ett helt annorlunda Sverige till val, ett land som nu hade tagit till sig nya sanningar, rapporterade *Helsingin Sanomat*. Det var nu politiskt acceptabelt att diskutera problemen med invandringspolitikerna i form av brottslighet.⁵⁵

Finska journalister följde Magdalena Andersson och Ulf Kristersson på kampanjturnéer ända till slutet. Det blev en ytterst jämn kamp om statsministerposten mellan de två. Dagen före valet befann sig Andersson i Stockholms invandrartäta förort Rinkeby medan Kristersson förde sin kampanj i det välstående Östermalm i centrum. Skiljelinjen mellan socialdemokraterna och moderaterna kunde inte ha varit tydligare.⁵⁶

Den nya verkligheten i Sverige omfattade också inställningen till Sverigedemokraterna. Kristersson var beredd att bilda en borgerlig regering med deras stöd såvida valresultatet tillät det. En av dem som kom till Stockholm för att ta del av uppståndelsen var Riikka Purra, ordförande för Sannfinländarna. ”Stämningen här är väldigt bra, det ser väldigt bra ut nu”, kommenterade hon då opinionsmätningarna utpekade Sverigedemokraterna till näst största parti. SDP:s och Samlingspartiets partisekreterare ställde sig däremot på systerpartiets

55 HS.fi 27.8. ’Ruotsin uudet totuudet’ (Jussi Sippola) & 5.9.2022 ’Rikollisuudesta tuli Ruotsin vaalien iso teema’ (ledare).

56 HBL.fi 27.8. ’Ulf Kristerssons krig mot gängkriminaliteten’ & 3.9.2022 ’HBL knackade dörr med Magdalena Andersson’ (Richard Nordgren); HS.fi 5.9. ’Ruotsin pääministeri varoittaa energia-aseesta ja ”sotatalvesta”’ & 8.9. ’Ulf Kristersson haluaa vaihtaa hallituksen ja johtaa Ruotsia itse’ (Jussi Sippola), 10.9.2022 ’Kahden kauppa’ (Jussi Sippola & Elina Kervinen).

sida. På hemmaplan undrade man däremot hur det som skedde i Sverige skulle återspeglas i det finska riksdagsvalet följande vår.⁵⁷

”Man hade förberett sig för fest men det blev ingen”, rapporterade *Helsingin Sanomat* från Moderaternas valvaka. Resultatet vändes dock under natten och under de följande dagarna när även rösterna från utlandet räknades. Det borgerliga blocket fick en knapp majoritet i riksdagen vilket möjliggjorde ett maktskifte. ”Sverige står inför en sväng till höger”, var sammanfattningen i Finland, samtidigt undrade man också över konstigheter i blockpolitiken.

För Kristersson är valresultatet förödmjukande. Han är nu ledare för Sveriges tredje största parti. Magdalena Anderssons Socialdemokrater och Jimmie Åkessons Sverigedemokrater är större. Kristersson är ändå mest sannolik som statsminister.⁵⁸

Efter ett par veckor uppmärksammades en annan företeelse. Ungdomar med klimatångest kallas i folkmun för generation Greta Thunberg, men de 18–21-åringarna som för första gången fick rösta, röstade mer konservativt än sina föräldrar. Nästan hälften röstade på Moderaterna och Sverigedemokraterna. Valet gjorde också att klyftorna mellan landsbygd och stad och klyftan mellan män och kvinnor fördjupades. Enligt forskarna hade den politiska verkligheten förändrats ”från moderat till extrem, *från lagom till extrem*”, vilket fick dem att undra:

57 HS.fi 11.9. ’Riikka Purra jännittää ruotsidemokraattien menestystä’ (Veera Papanen) & 12.9.2022 ”Varmasti Ruotsilla pelotellaan” (Anni Keski-Heikkilä).

58 HS.fi 11.9. ’Hiljaisuus laskeutui maltillisen kokoomuksen vaalivalvoijaisiin’ (Jussi Sippola) & 14.9.2022 ’Ruotsissa on edessä käännös oikeaan päin’ (ledare).

Den historia som Sverige har presenterat för världen är kanske inte längre sann. Sverige är inte längre den moraliska, feministiska och toleranta supermakt som landet en gång var.⁵⁹

Även om Sverigedemokraterna inte tilldelades ministerposter i den nya regeringen fick de allt de ville ha i gengäld för att stöda Tidöavtalet. ”Vi står inför en kraftig dos högerpopulism” inklusive en linje som begränsar invandringen och skär ner på utvecklingssamarbetet, förutspådde *Helsingin Sanomat* i en ledare. ”Svenskarna röstade för en mycket mer konservativ och nationalistisk politik än tidigare och det är vad de får”. Ulf Kristersson ska leda landet men samtidigt är det Jimmie Åkesson som håller i kopplet.⁶⁰

Kvinnan i läderjackan, en internationell politisk superstjärna

I *Svenska Dagbladets* bildreportage från 2022 dokumenterade fotografierna Sveriges och Finlands statsministrar på promenad i vårsolen i Diplomatstaden i Stockholm. Efter möten i Villa Bonnier hölls en presskonferens utomhus.⁶¹ Sanna Marin överraskade den svenska publiken med att bära en svart motorcykeljacka i läder. Sett i retrospektiv föll Sauli Niinistös officiella statsbesök i skymundan trots att det besöket naturligtvis var elegant och helt enligt protokollet. Statsministerns fräcka och ungdomliga rockarstil överglänste presidentens återhållna charm i grått.

59 HS.fi 25.9.2022 'Nuoret valitsivat konservatiivit' (Jussi Sippola).

60 HS.fi 17.10. 'Nuori Kristersson halusi avoimia rajoja, pääministeri Kristersson haluaa karkotuksia' (Jussi Sippola) & 18.10.2022 'Ruotsin pääministeri Ulf Kristersson teki kalliin kaupan ruotsidemokraattien kanssa' (ledare).

61 *Svenska Dagbladet* 1.1.2023.

Omständigheterna uppkom inte över en natt. När Marin valdes till SDP-ordförande och därefter till statsminister i december 2019 blev Sverige det enda nordiska landet som leds – och som alltid har letts – av en man. Upplägget utmanade svenskarna att överväga sin självbild. Sverige har alltid sett sig själv som en progressiv föregångare och som ett mönsterland i fråga om jämlikhet. Stefan Löfvens regeringar hade till och med utmärkt sig som den feministiska utrikespolitikens fanbärare runt om i världen.⁶²

Läget förändrades i november 2021 då Magdalena Andersson tog över som ledare för Socialdemokraterna och regeringen. Hon må vara den första kvinnan i Sverige, men bara den 16:e i Norden, poängterade en historieforskare i *Svenska Dagbladet* för att också nämna de autonoma regionerna Färöarna, Åland och Grönland. Finland var det första land där en kvinna valdes till statsöverhuvud och statsminister samtidigt. Vid 34 års ålder blev Sanna Marin internationellt känd som den yngsta regeringschefen i världen.⁶³

Det handlade inte bara om Marin utan om hela regeringskvintetten och att alla partier i regeringen leddes av kvinnor. Statsministern utmärkte sig dock snabbt, inte nödvändigtvis på grund av sina politiska handlingar men på grund av sina offentliga utsvävningar. I Sverige och på andra håll blev det en nyhet att Marin poserade för en modetidning iklädd ett vintage-halsband och en kavaj utan skjorta under. Under pandemin spekulerade många i om det är lämpligt att statsministern festar in på småtimmarna på en nattklubb och dricker Corona-öl, vilket bilder som cirkulerade på sociala medier antydde.⁶⁴

62 DN.se 9.12.2019 'En kvinna som statsminister? Aldrig i Sverige' (Per Svensson).

63 SvD.se 29.11.2021 'Först i Sverige – nummer 16 i Norden' (Harald Gustafsson).

64 SvD.se 14.10.2020 'Bråket om Marins kavaj en hälsning från förr' (Erica Treijts) & 10.12.2021 'Klubbade till 04 – statsministern i blåsväder' (Kristin Groth/TT).

Uppståndelsens vågor slog bara kraftigare när sällskapet flyttade festerna till privata lokaler i augusti 2022, bland annat till Villa Bjälbo som är statsministerns tjänstebostad. Även i Sverige undrade man hur det skulle gå med den politiska trovärdigheten när Marin hävdade att hon bara använt alkohol, inte droger, på festerna. Medan den svenska valrörelsen var en tävling i folklighet uppträdde Finlands statsminister precis tvärtom och framstod som en rockstjärna i jämförelse med sina rivaler. Marin såg ut som en actionfilmshjälte i svart t-skjorta tillsammans med Ukrainas president Volodymyr Zelensky, redo att konfrontera och störta skurken Vladimir Putin.

Hellre en öppen partyminister än hycklande politik, kommenterade *Svenska Dagbladet* i frågan om de svenska partierna som avslöjats ta emot finansiering från tvivelaktiga källor. Tidningens korrespondent rapporterade från Bryssel att hans erfarna europeiska kollegor inte betraktade Marins lediga kväll som en skandal.

Statsministern verkar inte särskilt berusad. Hon tafsar inte ovälkommet på sina danspartners, bedrar inte sin man, skriker inte obsceniteter, avslöjar inte statshemligheter, tar inte droger och kräks inte i diskhon.⁶⁵

Efter en tveksam start skiftade kritiken till sympatier för Marin och feminister över hela världen uttryckte sitt stöd för ministern som förföljs på grund av sitt kön. ”Vi låter henne och de andra statsministrarna dansa i fred”, skrev *Dagens Nyheter* om beslutsfattaress rätt till privatliv ur en demokratisk synvinkel. Att Hillary Clinton uttryckte sitt stöd på Twitter passerade också nyhetströskeln

65 SvD.se 18.8. ’Hellre en festminister än fem hyckelpartier’ (Henrik Torehammar), 19.8. ”Knäckt koden” – Marin undviker svenska stilen’ (Annakaisa Suni) & 23.8.2022 ’Större skandal om politiker inte dricker’ (Teresa Küchler).

i Sverige. Det gjorde också den finska justitiekanslerns svar på flera klagomål, ”partygate” hade inte brutit mot lagen.⁶⁶

En kommentator i *Svenska Dagbladet* fördjupade analysen och påpekade att Sanna Marin inte var ett offer i behov av medlidande eller globala solidaritetskampanjer. Som den skickliga politiker hon är hade hon byggt upp en bild av sig själv i sociala medier som en ung och modern ledare som nu var vida känd internationellt. Partyuppståndelsen förstärkte rentav Marins makt. Hon är ett levande exempel på hur det kan vara en fördel att vara kvinna i dagens läge. ”För vem skulle ens känna igen Finlands president om han kom gående på gatan?”⁶⁷

Kanske inte på gatorna men nog i maktens korridorer. Enligt undersökningar som beställts av utrikesministeriet ökade intresset för Finland mångdubbelt under år 2022 och bilden av landet blev ännu mer positiv. Natoprocessen var den viktigaste förklaringsfaktorn, men Finlands politiska ledarskap stod högst upp på listan över de sökningar som gjordes på nätet. Presidenten har sin givna plats men Marin hade också personligen blivit en internationell ”galjonsfigur för mjuk makt” som överskrider politiska gränser. På sociala medier nämndes hon 1,6 miljoner gånger världen över vilket är mer än fyra gånger mer än Niinistö.⁶⁸

66 DN.se 19.8. ’Alkohol är en usel drog för statsministrar’ (Elsa Kugelberg), 25.8. ’Sanna Marin gråter av skam och för att ännu en gräns passerats’ (Björn Wiman), 30.8. ’Ingen slump att Clinton uppmanar Marin att dansa vidare’ (Karin Eriksson), 1.9. ’Det töntiga dansandet är inte problemet med Sanna Marin’ (Lisa Magnusson) & 4.11.2022 ’Sanna Marin bröt inte mot lagen under ”partygate”’ (Laura Leskinen); UM.fi 22.3.2023, *Maakuvan vuosikatsaus 2023*, 45.

67 SvD.se 28.8.2022 ’Det är inte synd om Sanna Marin’ (Jenny Nordberg).

68 UM.fi, Ulkominiisteriön tiedote 1.12.2022, ’Suomi historiallisen kiinnostuksen kohteena’ & 22.3.2023, *Maakuvan vuosikatsaus 2023*, 20, 41–46; HS.fi 6.12.2022 ’Berliinissä saan jatkuvasti vastata Suomea koskeviin kysymyksiin’ (Hanna Mahlamäki),

Del II: Kulturen i obalans

Deckargiganten och dess koloni

Sanna Marin har blivit en internationell superstjärna som framträder i världens främsta politiska och mediala forum och har över en miljon följare på sitt Instagram-konto. Med sin kvinnodominerade regering har hon satt Finland på världskartan på ett sätt som är otypiskt i samband med politik, än mindre typiskt för ett litet land långt i norr. Försvarsminister Antti Kaikkonen bidrog genom att ta ett par månaders pappaledighet oberoende av kriget i Ukraina och Finlands oavslutade Natomedlemskapsprocess.⁶⁹

När svenskarnas uppfattning om Finland undersöktes i januari 2023 ansåg hälften av de tillfrågade att Finland är ett land som präglas av jämställdhet. Detta var dubbelt så många jämfört med en liknande undersökning fem år tidigare. Resultaten påverkades utöver Marin-fenomenet av en förändring gällande det europeiska säkerhetsläget och en intensifiering av det militära samarbetet och processen mot ett Natomedlemskap. Finlands anseende var positivt och landets försvarsförmåga bedömdes allmänt vara god.

Å andra sidan var åsikterna löst grundade eftersom den allmänna kunskapsnivån om finska frågor inte hade ökat särskilt mycket. De intervjuade följde inte särskilt noga med nyheter eller händelser i grannlandet, även om de i princip var intresserade av att lära sig mer, särskilt om landets historia, samhällsdebatt och säkerhetspolitik. Det fanns heller ingen liknande attraktion på den kulturella

69 DN.se 19.12.2022 'Världsnvyhet att försvarsminister tar pappaledigt' (TT-AP).

sidan. Finsk musik, litteratur, film och teater tilltalade färre än 10 procent av de svarande och den finska designens anseende hade också gått ner till 13 procent.⁷⁰

Den svenska kulturella överlägsenheten i förhållande till Finland syns tydligast i litteraturen, närmare bestämt i spännings- och kriminallitteraturen. Rent kvantitativt är skillnaden i antalet översättningar häpnadsväckande. Över 500 verk som kan klassas som deckare har under 2000-talet översatts från svenska till finska och takten har bara ökat. Det genomsnittliga antalet nya titlar som publicerades per år i början av det nya milleniet var omkring 12 stycken men antalet fördubblades under 2010-talet. Under åren 2020 och 2021 var antalet 40 stycken och år 2022 nåddes en ny toppnotering på mer än 50.

Henning Mankell hade blivit populär på 1990-talet och han fick snart sällskap av Liza Marklund, Håkan Nesser, Åke Edwardson, Inger Frimansson, Anna Jansson, Leif GW Persson, Arne Dahl, duon Anders Roslund & Börge Hellström, Åsa Larsson, Mari Jungstedt och Camilla Läckberg. Med undantag av Larsson har alla dessa författare blivit översatta minst ett dussintal gånger, de mest produktiva mer än 20 gånger.

Lite senare kom Jens Lapidus, Lars Kepler, Kristina Ohlsson, parhästarna Michael Hjorth & Hans Rosenfeldt, Katarina Wennstam, Viveca Sten, Camilla Grebe och Denise Rudberg. Nya namn kommer fortfarande in på den finländska marknaden som på löpande band. Förlagen drömmer om att hitta nästa Stieg Larsson vars Millennium-trilogi (*Män som hatar kvinnor*, *Flickan som lekte med elden* & *Luftslottet som sprängdes*) ervövrade den globala marknaden.

70 *Svenskarnas bild av Finland*, 4.1.2017 & *Svenskarnas syn på Finland*, 23.1.2023.

2022 var Kepler och Läckberg på delad första plats bland toppsäljarna i kategorin översatta skönlitterära böcker (inte pocketböcker)⁷¹ med 17 000 sålda tryckta böcker (35 600 och 31 700, inklusive ljudböcker). Läckberg kom också in på topp 20 med sin andra thriller (med Henrik Fexeus, 10 800), samt Marklund (8 000), Jungstedt (6 000) och Emelie Schepp (6 000). Bland ljudböcker var Jansson (15 700), Sofie Sarenbrant (12 900) och Stefan Ahnhem (12 700) populära.

Tidigare års listor innehåller samma namn men också ett dussintal andra som tillhör samma genre. Under toppåret 2015 fanns fem svenska deckare bland de sju bästsäljarna. Alla sålde långt över 20 000 exemplar. Alla översättningar kan inte bli bästsäljare men välkända karaktärer av etablerade författare kan åtminstone bli ”steadysellers” bland trogna läsare.

Finland skulle kunna beskrivas som en koloni till det svenska deckarstörväldet om det inhemska utbudet inte var så rikt och brett genremässigt som det de facto är. (Inte att förglömma, en stor mängd kriminal- och spänningslitteratur översätts också från andra originalspråk varje år.) Det finns ändå väldigt lite ömsesidig trafik över Bottniska viken. De finländska deckarna har under 2000-talet hamnat i skymundan i jämförelse med de andra nordiska länderna trots att vi (av artighetsskäl) blir inkluderade i genren Nordic noir.⁷²

Leena Lehtolainens erövring av den svenska litteraturvärlden stannade vid sex översättningar, Matti Rönkäs vid tre. Kati Hiekkapelto och Minna Lindgren fick båda en bra start med två översatta böcker, liksom Mikko Porvali vars verk

71 Följande siffror är hämtade från statistik från Finlands Förläggareförening, <https://kustantajat.fi/tilastot>.

72 T.ex. Ulf Bjereld: ’Nordic Noir – dess uppgång och fall?’ I *30 röster om Norden*, 291–292; se också Voitto Ruohonen: ’Nordic noir on vahva brändi, entä Suomi-noir?’ *Avain* 3/2018.

om militärhistoria också översattes. Harri Nykänen, Reijo Mäki och Marko Kilpi tycks åtminstone för tillfället ha stagnerat vid endast ett översatt verk.

När Jens Lapidus år 2014 fick frågan om vilka de finländska aktörerna i branschen är kunde han inte svara. ”För Väinö Linna kan knappast betraktas som en kriminalförfattare.”⁷³ Det är en heder för Väpi att han fortfarande är ihågkommen i grannlandet och ett bevis på detta är att detektiven Joonas Linna blivit uppkallad efter honom. Bakom Joonas Linna står författarparet som skriver under pseudonymen Lars Kepler. Paret irriterade sig över att Finland ofta blivit nedlåtande behandlat i Sverige. Det finns inte ens några sverigefinska hjältar i litteraturen, trots att sverigefinnarna utgör den största minoriteten i landet.

”Ett grannland som vi inte har så mycket kontakt med och som det verkar finnas så lite intresse för”, kommenterade författaren Alexander Ahndoril.⁷⁴ Finländarna har också en obefintligt liten roll i böckernas kriminella kretsar trots att de i verkligheten förr var överrepresenterade i detta sammanhang.⁷⁵ Till exempel i Lapidus Stockholm noir hade ”finnjävlarerna” redan ersatts av jugoslaviska, latinamerikanska och arabiska maffior fastän motorn bakom det stora värdetransportsrånets var ”Finnen” (tunt blont hår, tjock uppnäsa).

73 HS.fi 28.8.2014 ’Ruotsalaisdekkaristi Jens Lapidus kiittää lakimiehen työtään’ (Antti Majander).

74 Iltalehti.fi 21.3.2015 ’Keplerin romaaniin päähenkilön nimi kunnianosoitus Suomelle’ (STT); Kirsinbookclub.com 29.10.2022 ’Lars Kepler: Hämahäkki – yhdeksäs Joonas Linna -sarjan dekkari’ (Kirsi Ranin).

75 Jan Troell gjorde till och med en film (*Il Capitano*, 1991) av trippelmördaren Juha Valjakkala, känd för de så kallade Åmselemorden. Se också böckerna David Lagercrantz: *Änglarna i Åmsele* (1998), Pelle Svensson: *Utan nåd* (2005) & Valjakkalas memoarer Nikita Bergenström: *Nikita* (2021).

Beskrivningen hänvisar kanske till den finskfödde Toni Tuunainen som under en tid i början av 2000-talet var Sveriges mest eftersökta brottsling.⁷⁶

Joona Linna är en envis hjälte som tenderar att ha rätt enbart på grundval av sin intuition. Men stereotyper kan oavsiktligt förstärkas. Sonen till en flykting från Karelen splear sorglig musik av tangodrottningen Saija Varjus i bilen och hans favoriträtt är den finska kålrotslådan. En kvinna ringer Linna och frågar om de inte kan bada bastu tillsammans i en riktig finsk sauna. När Joona påpekar att han har levt i Stockholm nästan hela sitt liv retas Anja med honom genom att säga att det inte finns något tråkigare än att vara sverigefinländare. ”Varför kan du inte komma från El Salvador?”⁷⁷

Den uppkäftige polisen Evert Bäckström, skapad av Leif GW Persson, är på sitt eget okorrumpierade sätt ett bevis på vilken typ av uppfattningar som finns under ytan. Till exempel tänker Bäckström att chefen för den tekniska avdelningen Peter Niemi ”inte är helt dumt i huvudet trots att han väl åtminstone måste vara halvfinne”. Hans favoritservitris på den närbelägna restaurangen är en bystyg finsk blondin som lämpligt nog erbjuder honom både städning och sexuella tjänster.⁷⁸

Enligt Bäckström verkar det inte spela någon roll om ”finländarna” kommer från Finland eller från Tornedalen. Åsa Larsson är däremot full av sympati för

76 Jens Lapidus: *Livet deluxe*. Wahlström & Windstrand, 2011, t.ex. 55–56, 77–78, 126–127, 426–427, 470–472; Toni Tuunainen & Gunnar von Sydow: *Jag var Sveriges mest jagade rånare. Mina år som yrkeskriminell*. Lind & Co, 2019.

77 Lars Kepler: *Hypnotisören*. Kriminalroman. Bonniers, 2009, 21–31, 440, 511, 516, 521 & *Paganinikontraktet*. Kriminalroman. Bonniers, 2010, 104–105, 125.

78 Leif GW Persson: *Den sanna historien om Pinocchios näsa – en roman om ett brott*. Bonniers, 2013, 110, 178–179.

tornedalingarna, den finskspråkiga befolkningen i Norrbotten. Larssons deckare utspelar sig i omgivningarna till Kiruna och är späckade av namn på finska personer och platser, varvat med enstaka fraser på finska. Rebecka Martinsson som är huvudperson har en biologisk mormor som härstammar från Sodankylä. Kriminalinspektör Anna-Maria Mella konstaterar att hennes man senast grät när Thomas Wassberg slog Juha Mieto med en hundraodelsekund eller med fem centimeters marginal på 15 kilometer i de olympiska spelen i Lake Placid år 1980.

Många har flyttat och korsat gränsen på samma sätt som under andra världskriget då den svenska sidan försörjde den tyska östfronten. Larsson dömer inte finländarna som kämpade vid sidan av Hitler men han dömer den svenska opportunisten. Sverige har tjänat pengar på att hjälpa Tyskland men efter händelserna i Stalingrad 1943 vände både vinden och åsikterna snabbt: Finlands sak var inte längre vår utan finländarna uppfattades som tyskarnas lakejer. Men med freden kom återigen också respekt, till exempel när svenska boxare tog sig an tuffa finländare i ringen.⁷⁹

Bakom Larsson åsikter finns personliga motiv eftersom hans mor förbjöds att tala sitt hemspråk, tornedalsfinska, i skolan. Våren 2022 gjorde hon sin första utlandsresa sedan coronatidens början till Helsingfors och Runebergveckan i Jakobstad för att marknadsföra den storslagna sista delen av böckerna om Martinsson. *Helsingin Sanomat* hyllade boken i en recension och kallade den seriös litteratur som inte bara är en underhållningsroman, ”vilket ofta är fallet när det gäller deckare som är identiska, år efter år.” Istället beskrev Larsson den

79 Åsa Larsson: *Till dess din vrede upphör*. Bonniers, 2008 & *Fädernas missgärningar*. Bonniers, 2021, 62, 214, 217–218.

nordiska miljön i ett kultur- och socialhistoriskt perspektiv, samtidigt som hon respekterade kriminallitteraturens ramar. En storslagen *grande finale*.⁸⁰

Samhällskritik anses vara kännetecknande för Nordic noir men riskerar samtidigt att drunkna i de många intrigsvingar som hör till deckarna eller i våldet i actionböckerna. Experten på den undre världen, Lapidus, har till exempel inte endast skrivit böcker utan i intervjuer också beskrivit det svenska klassamhället där folkhemmet inte längre tillhör gemene man. Och Finland behövs som gränzon till Sverige ”eftersom vi inte längre har någon försvarsmakt”, enligt Lapidus.⁸¹ Å andra sidan har Jan Guillou utnyttjat sin egen erfarenhet och varslat Finland om farorna med att vidta rättsliga åtgärder i frågan om att tysta journalister och begränsa yttrandefriheten.⁸²

Helsingin Sanomat täcker inte alla verk i den svenska översvämningen av deckare, men rätt många ändå. Under år 2022 hörde Åsa Larsson, Niklas Natt och Dag och Camilla Grebe till höjdpunkterna. De erfarna Marklund och Läckberg kunde också sin sak och Gustaf Skördeman med sin kombination av spion- och polisthriller bedömdes vara bättre än Anki Edvinssons och Tina Frennstedts

80 HS.fi 27.1.2022 'Åsa Larsson lopettaa dekkarisarjansa komeasti' (Suvi Ahola); IS.fi 21.3.2022 'Åsa Larsson sai tarpeekseen rahakkaasta verojuristin pestistään ja ryhtyi kirjailijaksi' (Suvi Kerttula).

81 HS.fi 5.9.2014 'Olet opettanut Ruotsin rosvot lukemaan' (Petteri Ala-Kivimäki) & 25.8.2021 'Ruotsi on jo nyt luokkayhteiskunta' (Jussi Sippola); HBL.fi 22.10.2022 'Visitationzoner kan fungera' (Richard Nordgren).

82 HBL.fi 9.1. "Finska staten försöker skrämja journalister till tystnad" (Fredrik Sonck), 30.12. 'Peter Wolodarski varnar Finland' & 'Sveriges största scoop fyller 50 år' (Annica Lindström).

medelmåttiga klassiska deckare. Sverigefinnen Milka Hakkarainen var redan på grund av sin bakgrund en intressant karaktär.⁸³

Finländarna har inte haft många bidrag på den svenska marknaden men det finns hopp om bättre tider. När kritikern Bengt Eriksson recenserade deckarutbudet för år 2022 inför julen presenterade han rutinemässigt de bästa norr-männen (Anne Holt, Jørn Lier Horst, Ruth Lillegrave), danska (Sara Blædel, Katrine Engberg, Jussi Adler-Olsen, Iben Albinus) och isländska (Arnaldur Indriðason, Ragnar Jónasson, Lilja Sigurðardóttir, Yrsa Sigurðardóttir, Thora Hjörleifsdóttir). Därefter följde en mellanrubrik med utropstecken: ”Upptäck deckarlandet Finland!”, som ett exotiskt erbjudande om något tidigare okänt och oupptäckt.

Vågrörelsen gällande finska kriminalromaner hade satts i rullning redan på våren då Norstedts publicerade *Flickan i Stenparken* av österbottniska Nilla Kjellsdotter före de finska förlagen gjorde det. Översättningarna av A. M. (författarparet Aki och Milla) Ollikainens *Lasten* och Max Seecks *Ondskans nätverk* och *Den trogne läsaren* väckte också intresse. Eriksson föreslog försynt, att om man vågar tala om olika deckarstilar i olika länder, så skriver finnar ”kargt, lite kantigt och taggigt”.⁸⁴

83 HS.fi 9.4. 'Niklas Natt och Dag tarjoaa huikean panoraaman 1700-luvun lopun Tukholmasta' & 8.5. 'Kostaja kylvää tulta ja tuhoa' (Pertti Avola), 10.6. 'DDR:n vanhat salaliitot saapuvat Tukholman rikollispiireihin' (Miina Supinen), 12.6. 'Taas yksi suomalainen' (Ilkka Mattila) & 'Psykologi ja karmivat potilaat' (Aino Miikkulainen), 19.6. 'Kun huumeet virtaavat Uumajaan' (Avola), 11.12.2022 'Kirja-ala on kiehtova murhien näyttämö' (Miikkulainen), 'Seesteisesti kadonneen vaimon mysteerin äärelle' (Riitta Koivuranta) & 'Läckberg herkuttelee Nobel-kierteellä' (Pirkko Kotirinta).

84 HBL.fi 19.3. 'Österbottens deckardrottning erövrar Sverige' (Malin Slotte) & Oplens.se 28.5. & 16.12.2022 'Deckarhyllan med Bengt Eriksson'.

Den beskrivna berättarstilen passar inte riktigt ihop med Elina Backmans två första böcker som båda har nominerats till årets bästa översatta kriminalromaner i Sverige. *När spåren försvinner* kom också med på listan över bästa deckare i *Dagens Nyheter* år 2022.⁸⁵ Antti Tuomainen och Arttu Tuominen har båda gett ut ett par nya översättningar och önskar säkert fortsätta sin publiceringsström. Det återstår också att se hur den österbottniska kriminalromanboomen kommer att klara sig på grannmarknaderna. Det faktum att svenska Christina Gustavson hittade en ny skrivpartner i Simon Ventus från Vasa är också banbrytande.⁸⁶

Nya böcker av Seeck fanns översatt till svenska redan i början av 2023.⁸⁷ Desförinnan hade grannen inte riktigt noterat finska thrillers. I jämförelse har 17 böcker av Ilkka Remes och 13 av Taavi Soininvaara översatts till tyska men ingen av dem har översatts till svenska. Den svenska marknaden har inte varit porten till den stora världen för finländska kriminalförfattare trots att de fått hjälp på traven av nordiska kriminalromaner och varumärket Nordic noir.

August och Finlandia i litteratur

Sverige toppar inte listorna som lanseringsland då det gäller mest sålda titlar av finländska böcker, enligt statistik från FILI, centret för litteraturexport. Åren 2014–2021 var svenska inte ens på listan över de tre främsta översättningsspråken och under ett par år inte ens bland de tio främsta språken. Det faktum att nordiska ministerrådet delar ut betydande bidrag till översättning

85 DN.fi 27.8. 'Här är tio deckare att se fram emot i höst' (Olsson), 1.10. 'Lotta Olsson tipsar: 5 x nya deckare' & 11.12.2022 'Här är årets trettio bästa deckare' (Olsson).

86 HBL.fi 5.3. 'Att skriva ihop' (Malin Slotte) & 7.3.2023 'Även som litterär brottsplats är Vasa främst investeringstomter' (Daniel Wickström).

87 DN.se 4.2.2023 'Lotta Olsson tipsar: Här är 5 nya deckare som du bör läsa'.

verkar inte ha någon stor inverkan. Enligt FILI var 2021 ett rekordår för den finska litteraturexporten, men det märktes inte av särskilt mycket i Sverige.⁸⁸

Förutom deckarunderhållningen bestod de svenska översättningarna år 2022 både av historisk och nutida romantik. Dessutom fick Sirpa Kähköns 15 år gamla Kuopio-serie en uppföljning, och Petra Rautiainens *Ett land av snö och aska* omnämndes som en av sommarens hetaste nya böcker. Utan att förringa någon eller något är detta trots allt ett snävt urval av finsk samtidslitteratur, även om man inkluderar Rosa Liksoms *Älven*, som kom med på *Dagens Nyheters* och *Svenska Dagbladets* rekommendationslistor i början av 2023.⁸⁹

Liksoms roman utspelar sig dels i Sverige. I boken flyr huvudpersonerna kriget under hösten 1944 från finska Lappland över gränsälven västerut och tillbaka. Det svenska intresset för den nordliga krigsskådeplatsen hade redan väckts av Katja Kettus genombrottsverk *Barnmorskan* som skildrade scenen genom civila ögon.⁹⁰ Rautiainens debutroman fick säkert också en del uppmärksamhet tack vare temat, tyska fångläger i Lappland. Å andra sidan räcker det inte med ett ”sexigt” ämne. Den finska författarfavoriten Tommi Kinnunens två första böcker översattes till svenska men inte den tredje, inte heller romanen *Ei kertonut katuwansa* som handlar om kvinnorna som slog följe med tyskarna i Lappland och tog sig tillbaka hem genom ett sargat land.

88 Fili.fi, <https://fili.fi/kirjallisuusvienti/tilastot/>; HS.fi 15.11.2022 'Suomen kirjavienti on ennätystasolla' (Eleonoora Riihinen).

89 SvD.se 16.1. 'Rosa Liksom skriver om svenska flyktingläger' (Erika Josefsson/TT), 22.1. 'Älven' (Cecilia Hansson), 4.2. & 8.4.2023 'SvD:s boklista'; DN.se 3.2. 'Boklistan' & 'Rosa Liksoms nya roman handlar om hopp och glöder av liv' (Ingrid Elam).

90 SvD.se 29.10. 'Kärlek som undantagstillstånd' (Annina Rabe) & DN.se 6.11.2013 'Brutala "Barnmorskan" lever i varje andetag' (Aase Berg).

Sverige upplever i alla fall en liten boom för de norra regionerna, något som Mikael Niemi banade väg för med sin hit *Populärmusik från Vittula*. Sedan dess har han också framgångsrikt tillämpat detektivgenren (*Koka björn*) medan Stina Jackson leder läsaren till vildmarken i norra Sverige i sin deckare *Silverbägen*. Nina Wähäs stora familjekrönika *Testamente* utspelar sig på den finska sidan av Torne älv i en liten by där alla som inte passar in eller anpassar sig lämnar stället. Den despotiske fadern Pentti är stum och mörkret i hans själ beror åtminstone delvis på trauman från den karelska fronten. De traumatiserande minnena lever kvar och går i arv hos släkten.

”Bortom den svenska gränsen finns det mer utrymme att vara en annorlunda man och kvinna, att studera, att andas, och att vara fri”, skrev *Helsingin Sanomat* i en recension av Wähäs roman. Det samma gäller inte i Thomas Engströms och Margit Richerts dystopi *Nattavaara* som handlar om att två av Sveriges nordligaste län har bildat en egen stat, Nordmark. För att vara ett svenskt verk ”finns det många likheter med finsk nordiskhet och det skapar en känsla av igenkänning hos de finländska läsarna”.⁹¹

En tredje kritikerröst i tidningen uttryckte sig tydligare. ”Sverige har föreläskat sig i en purfinsk roman” var rubriken och han verkade själv ha fallit för Karin Smirnoffs Jana Kippo-trilogi. I intervjun berättade författaren att hon trivs i Finland, särskilt i norr. I en liten by i Norrbotten bor ett fåtal människor men de är väldigt olika varandra, och alla är individualister. Det får Smirnoff att känna att byn är större än Stockholm, mer rymlig mentalt. Med kritikerns ord är triologin full av smärta och slaveri under sociala maktstrukturer som

91 HBL.fi 17.2.2019 ’Storslaget släktepos från Tornedalen’ (Henrik Jansson); HS.fi 3.1.2021 ’Nina Wähä tekee Perintö-romaanissaan yhden perheen ruumiinavauksen’ (Anni Valtonen) & 30.4.2022 ’Margaret Atwoodin tyylille dystopioille sukua oleva ruotsalaiskirja näyttää’ (Vesa Sisättö).

nästan når upp till bibliska proportioner, men det humoristiska synsättet på vår gemensamma arktiska galenskap genomsyrar det hela.⁹²

Smirnoffs framgång kan mätas i att hon, efter tre uppföljare som skrivits av David Lagercrantz, fick i uppdrag att jobba med den senaste romanen i Millennium-serien. Var annars skulle Mikael Blomqvist och Lisbeth Salander mötas den här gången om inte i norr? Nationalstatsgränserna överskrids i sin fulla bemärkelse då den svenska sammen Ann-Helén Laestadius tar upp åsikterna om samerna och rasismen gentemot EU:s enda ursprungsbefolkning i sin roman *Stöld*.⁹³

År 2022 exporterade Finland inte liknande glödande litteratur bortom Bottniska viken, med undantag av Pajtim Statovcis *Kungarnas land* som gavs ut på svenska året innan.⁹⁴ Utöver de redan nämnda omfattar det begränsade utbudet inte andra aktuella författare som översatts tidigare⁹⁵ och inte heller nya

92 HS.fi 27.3.2021 'Ruotsissa retkahdettiin supisuomalaiseen romaaniin' (Antti Majander), 15.5. 'Oiva yhdistelmä inhorealismia, hellyyttä ja huumoria' (Miina Supinen), 'Karin Smirnoff ei voi ymmärtää väkivallan määrää' & 29.12.2022 'Miksi nainen rankaisee itseään suhteesta toiseen?' (Antti Majander).

93 HBL.fi 4.6. 'Ann-Helén Laestadius törstar efter hemmiljön i norra Sverige' (Tove Djupsjöbacka); HS.fi 10.6. 'Saamelaisiin kohdistuu edelleen valtavasti vihaa' (Arla Kanerva) & 14.11.2022 'Millennium-dekkarit ovat Ruotsissa vuosituuhannen tapaus' (Susanna Laari).

94 DN.se 12.11. "Jag ville undersöka utsatta människors moral" (Philip Teir) & 15.11.2021 'Pajtim Statovcis kärleksroman präglas av svärta' (Jens Christian Brandt); SvD.se 25.12.2021 'Man förstår männen – men inte deras handlingar' (Marit Furn); Fokus.se 4.1.2022 'Febrig kärlek på krigets Balkan' (Mats Almegård).

95 T.ex. Elina Hirvonen (2 översättningar), Laura Lindstedt (2), Miika Nousiainen (3), Riikka Pulkkinen (4). Det är svårt att uppnå eller upprätthålla kontinuitet. Till exempel upphörde Kari Hotakainens utgivning efter fyra svenska upplagor för mer än tio år sedan, med undantag för hans bok om Kimi Räikkönen (2018).

författare. Det mest kända namnet, Sofi Oksanen, tog dock del i den svenska samhällsdebatten under våren när *Dagens Nyheter* publicerade sex stycken långa opinionsinlägg skrivna av henne. Essäerna handlade om finlandisering, Vladimir Putin och diktatorer, Ryssland och Ukraina.⁹⁶

Samma tematik gällde då *Svenska Dagbladet* intervjuade Oksanen, framställd som en litterär superstjärna. Hon har gärna axlat rollen som sanningsförmedlare och historietolkare och hon spekulerar ivrigt i skillnaderna mellan nationella identiteter. Där kriget förblev ett avlägset eller oklart begrepp för svenskarna är det för Finland och de baltiska länderna en levande del i många familjers historia.

Jag vet inte vad som är Sveriges största identitetsskapande berättelse, men krig är det inte. I Finland är den berättelsen vinterkriget, och i Baltikum är det ”skjutsningarna” [deportationerna till Sibirien]. Våra största identitetsskapande berättelser handlar alltså om Rysslands förtryck och hur man försvarar sig mot det.⁹⁷

Den finlandssvenska kulturprofilen Merete Mazzarella skrev år 2022 ett tiotal texter för *Svenska Dagbladet* i essäspalten ”Under Strecket” som bland annat handlade om kvinnans plats i samhället, om kungligheter, om hemlösa på gatan eller om det heta temat: Har föregångarlandet Sverige blivit ett skräckexempel

96 DN.se 11.2. ’Föreställ dig tystnaden i ett finlandiserat Europa’, 24.2. ’Jag förstår inte folk som frågar vad Putin vill’, 11.3. ’Putin har inte blivit tokigt’, 13.4. ’Det är dags att börja kalla ”vanliga ryssar” för putinister’, 2.5. ’Putin vill göra det ryska imperiet till ett globalt projekt’ & 12.5.2022 ’Sluta kalla borsjtj för det ryska kökets pärla’ (Sofi Oksanen).

97 SvD.se 6.2.2021 ’*Hundparken*’ (Kristina Sandberg) & 23.3.2022 ’Problemet finns kvar även utan Putin’ (Annakaisa Suni). Om det ljuma mottagandet av Oksasens *Hundparken* se också DN.se 1.2. (Åsa Beckman) & Expressen.se 2.2.2021 (Hanna Nordenhök).

då det gäller mångkulturalism.⁹⁸ Hennes senaste bok *Den violetta timmen* fick en ljummen recension, likaså bröderna Kjell och Mårten Westös gemensamma memoarbok *Åren*.⁹⁹

Kjell Westö har dock tagit en central plats på den svenska kulturscenen men framgången har inte kommit gratis. *Hägring 38* ledde till det andra och stora genombrottet och verket vann både Sveriges Radios och Nordiska rådets litteraturpris 2014, dessutom var boken nominerad till Augustpriset. Hans följande roman, *Den svavelgula himlen*, omnämndes utan dröjsmål av kulturchefen i *Dagens Nyheter*: ”Samma år som Finland firar sitt 100-årsjubileum som självständig nation kommer höstens bästa svenska roman från Finland.”¹⁰⁰

I Sverige har Westö blivit en efterfrågad debattör. Hans åsikter har fått stor synlighet till exempel i litteraturbilagan till bokmässan i Göteborg och i en artikelserie som handlade om Sverige i spåren av coronakrisen.¹⁰¹ När *Dagens Nyheter* i början av 2022 kartlade vilken inställning författarna har till ljudböck-

98 SvD.se 24.1. 'I danskt kulturliv blir religionen inte pinsam', 2.3. 'Kvinnlig krets i Oxford banade ny väg för etiken', 12.4. 'Hur mycket rabalder tål brittiska kungahuset?', 16.5. 'Så gör man sig av med stadens uteliggare', 27.6. 'På besök i trång åsiktskorridor', 26.7. 'Hur finner man tröst i en tröstlös värld?', 12.9. 'Dansk parlör till det svenska dödläget', 26.9. 'Så kan internet ge de döda evigt liv', 16.11. 'Kvinnor på gränsen till världssammanbrott' & 18.12.2022 'Bespottade böcker som talar direkt till kroppen' (Mazzarella).

99 SvD.se 24.4. 'Bladen brinner inte i Mazzarellas dagbok' (Erik Helmersson) & 5.11.2022 'Två bröder berättar' (Clara Block Hane); cf. Oplens.se 14.9.2023 'Intressant om uppväxt i Finland efter kriget' (Rolf Karlman).

100 DN.se 7.3. 'Romanpriset till Helsingforsroman' & 30.10.2014 'Sverige blev lottlöst när Nordiska rådet presenterade sina priser', 18.8.2017 'Den svavelgula himlen' (Björn Wiman); cf. SvD.se 18.8.2017 'Stilla sorg över att aldrig riktigt lyckats leva' (Jenny Aschenbrenner).

101 DN.se 27.9.2019 'Både kommersialismen och elitismen hotar litteraturen' (Westö); SvD.se 26.6.2020 'Det är en myt att Sverige skulle vara mellanmjölk' (Westö).

er fick Westö sällskap av Monika Fagerholm, en annan finlandssvensk stjärna. Augustvinnaren (2005) Fagerholm har också tilldelats Svenska Akademiens Nordiska pris (2016), Selma Lagerlöf-priset, Nordiska rådets litteraturpris (2020) samt Övralid-priset (2022) som tilldelas en författare eller forskare med humanistisk inriktning.¹⁰²

I juli 2022 prydde Fagerholm omslaget till *Svenska Dagbladet* och reflekterade över hur man kan övervinna skrivkramp. Inför höstens riksdagsval uppmanade hon svenskarna i *Dagens Nyheter* att åter igen se sig som fullvärdiga medborgare i stället för som konsument. Hennes ”beundrabrev” till Sverige var inte avsiktligt arrogant, hon ville snarare berätta om hur hon själv i tiderna hade tagit till sig nya seder i Sverige. Bland dem nämner hon öppenhet, samhörighet och en annorlunda diskussionskultur. Kontrasten till ”den tigande, maktfullkomliga machokultur jag växte upp med i Finland” var stor.¹⁰³

Trots att finlandssvenskan har sina egna språkliga särdrag borde utgivningen av finlandssvensk litteratur dra ner på översättningskostnaderna i Sverige. Men det är långiffrån självklart att lyckas väcka uppmärksamhet bortom Bottenhavet. Endast ett fåtal finlandssvenska skönlitterära verk har årligen publicerats i Sverige under 2000-talet, varav hälften är poesi. Det är främst de äldre och etablerade författarna som har lyckats. Johanna Holmström (f. 1981), Philip Teir (f. 1980) och deras generation – samt yngre generationer – får fylla tomrummet som

102 DN.se 14.1.2022 'Så slår ljudboksrevolutionen mot litteraturen'; Förlaget 21.4.2022, <https://forlaget.com/ovralidspriset-2022-monika/>.

103 SvD.se 9.7.2022 'Det göt ont att släppa ett ofärdigt skrivprojekt' (Viktoria Myrén); DN.se 9.9.2022 'Svenska folket måste börja se sig som medborgare och inte som konsument' (Monika Fagerholm).

Bo Carpelan (1926–2011), Claes Andersson (1937–2019) och Jörn Donner (1933–2020) lämnat efter sig.¹⁰⁴

Det här framgår ur Timo Riitamaas färska doktorsavhandling. I samband med en presentation av avhandlingen i *Svenska Dagbladet* passade Mazzarella på att beklaga sig över att

svenskar – i den mån de alls vet något om oss – å ena sidan inte upplever oss som tillräckligt lika för att de spontant ska kunna känna igen sig, å andra sidan inte tillräckligt olika för att väcka nyfikenhet. Det finska kan däremot kännas exotiskt och därmed lockande.¹⁰⁵

Att Tua Forsström (f. 1947) valdes in som ledamot i Svenska Akademien kan ses som ett viktigt tecken på uppskattning. Akademien delade i december 2022 ut barn- och ungdomsbokspriset till Irmelin Sandman Lilius (f. 1936). Det finns inget som kan rubba Tove Janssons Mumin-berömmelse och popularitet eller Edith Södergrans plats i svensk litteraturhistoria.

Maria Turtschaninoff har tidigare varit internationellt känd för sina fantasyböcker och år 2022 gjorde hon ett slags genombrott med sin första roman för vuxna. En kritiker i *Dagens Nyheter* läste Turtschaninoffs *Arvejord* med tårar i ögonen. Det är en berättelse som utspelar sig i en österbottnisk socken: ”Vad är patriotism, vad är nationalism? Kärleken till det land där man bor, och kanske

104 Tomi Riitamaa: *Isolerat och övergivet nationsfragment, hänsynslöst ihjältriget? Studier i den finlandssvenska litteraturens position och predikament i Sverige*. Helsingfors universitet, 2021.

105 SvD.se 19.12.2021 'Beundrad, exotiserad och missförstådd' (Mazzarella).

den långt större insikten om hur mycket av det man aldrig riktigt förstår eller har makt över.”¹⁰⁶ Rättigheterna till boken har sålts till 15 länder.

Finlands (svenska) förlag och kulturinstitutioner satsar visserligen till exempel på närvaro under bokmässan i Göteborg, men det finns en risk för att besökarna blir överväldigade av det enorma utbudet.¹⁰⁷ ”Tvärtemot vad vi tror är vi svenskar sorgligt okunniga om våra grannars litteratur”, skrev kulturtidskriften *Opulens* i uppläxande ton under våren 2019. Och samma skamliga verklighet ”gäller även finsk litteratur på svenska”.¹⁰⁸

Trots att det finns undantag bland de litterära bloggarna passade författaren Anneli Jordahl på att förstärka detta påstående när hon besökte Helsingfors i januari 2023. Många kan faktiskt tro att till exempel Kjell Westö är rikssvensk. Jordahl, som varit finlandssentusiast redan på 1980-talet, sammanställde vid millennieskiftet en Helsingforsguide. Hon har nu skrivit romanen *Björnjägarens dottrar* i vilken Aleksis Kivis *Sju bröder* har blivit sju systrars äventyr i nutid.¹⁰⁹

Jordahls besök ingick i det finsk-svenska litterära evenemanget Gränslöst som ägde rum under två veckoslut efter varandra på Svenska Teatern i Helsingfors

106 DN.se 6.1.2017 'Maria Turtschaninoff upptäcker sin värld medan hon skriver' (Philip Teir) & 5.9.2022 'Skogens historia myllrar av liv' (Lotta Olsson).

107 Cf. Maria Antas: *Den finlandssvenska boken åren 2011 och 2015 – försäljning och utlåning*. Magma-pamflett 3/2016, 6, 29; Marit Lindqvist: *Den finlandssvenska boken. Hur ser läsare och författare på finlandssvensk litteratur?* Magma-studie 1/2017, 51.

108 *Opulens*.se 18.5.2019 'Skammen över det olästa finlandssvenska' (Carsten Palmer Schale).

109 Se Selma Stories 14.2.2023 '18 finländska författare alla måste läsa' (Johanna Stenius); HBL.fi 7.9.2022 'Björn Kohlström har publicerat 222 recensioner på 239 dagar' & 23.1.2023 'Vad händer när sju supande bröder blir våldsamma systrar?' (Ylva Perera).

och på Dramaten i Stockholm. Liknande besök ordnas också av kulturinstitut, förlag och av bokmässor, ofta i proportion till antalet översättningar. Sveriges starka ställning har återspeglats på bland annat Helsinki Lit där Niklas Natt och Dag, Ann-Helén Laestadius och Sara Osman uppträdde år 2022. Ia Genberg, Liv Strömquist, Diamant Salihu och Patrik Svensson medverkade i programmet våren 2023.

För en del finländare har dock erövringen av Sverige – eller åtminstone av landets kritiker – varit framgångsrik. Ett exempel är författaren Ellen Strömberg som fick Augustpriset för sin ungdomsbok *Vi ska ju bara cykla förbi*.¹¹⁰ Barn- och ungdomsböcker står för mer än hälften av den finska litteraturexporten i form av rättighetsförsäljning och framgången verkar fortsätta.¹¹¹ Å andra sidan var den överlägset mest sålda författaren år 2022 i Finland svensken Carl-Johan Forssén Ehrlin som gjort succé med sina meditativa godnattsagor för barn.¹¹² Trötta föräldrar tackar.

Augustpriset uppmärksammas alltid i nyheterna i Finland, till skillnad från hur Finlandia-priset uppmärksammas i Sverige. I december fick Maja Ekelöfs biografi pris och då publicerade *Helsingin Sanomats* kultursidor en lång essä om författaren, som i själva verket dog år 1989 och sällan blir ihågkommen.

110 DN.se 4.6. 'Briljant perspektiv i vardaglig tonårsskildring' (Lydia Wistisen) & 28.11.2022 'Vem mer än Augustlektorerna läser ungdomsböcker?' (Lotta Olsson).

111 HS.fi 15.11.2022 'Suomen kirjaviesti on ennätystasolla' (Eleonoora Riihinen). Den första delen i Lena Frölander-Ulfs trilogi *Rafsa Vildpäls* fick ett positivt mottagande i Sverige, se DN.se 4.2. 'Fartfyllt och fantasirikt om motstånd och förtryck' (Alexandra Sundqvist) & *Dagens Nyheter* 4.3.2023 'DN:s kritiker listar de bästa böckerna för barn och unga just nu'.

112 *Kaninen som så gärna ville somna* såldes i 110 800 exemplar, *Traktorn som...* sålde 56 700 och *Elefanten som...* 50 400, nästan uteslutande i ljudboksform. Suomen Kustannusyhdistys, Tilastot, <https://www.kustantajat.fi/media/best-sellerit-verkkoon-2022.pdf>.

Hufvudstadsbladet påpekade att författaren till det vinnande verket, Nina van den Brink, är född i Borgå och finlandssvensk trots att hon flyttade till Sverige som liten. Hon har fortfarande dubbelt medborgarskap.

Litteraturpriserna bidrar till hur beslut om översättning fattas. Nästan alla August pristagare i skönlitteratur har publicerats på finska, hela 25 stycken av vinnarna under åren 1990–2022. Det gäller även det senaste verket *Detaljerna*, skriven av Ia Genberg. Enligt rubriken på recensionen, som lovordar verket, ger boken ännu en anledning att avundas Sverige.¹¹³ Fyra av de Finlandia-vinnande verken under samma period har skrivits på svenska medan 11 har översatts till svenska, men trenden är snarare nedåtgående än uppåtgående.

När den Augustprisbelönade romanen *Eufori* om Sylvia Plath publicerades på finska gjorde *Helsingin Sanomat* en omslagsartikel om boken och författaren Elin Cullhed på sina kultursidor. Det var lätt att hitta en vinkel som kopplade till samtiden och till Finland:

Det som kvinnor gör mäts alltid på en annan skala. Det som er statsminister Sanna Marin gick igenom är ett perfekt exempel på hur kvinnor i offentligheten inte kan leva sina liv utan att bli dömda.¹¹⁴

Tone Schunesson är en annan framträdande ny svensk författare som översatts till finska. I en intervju med *Hufvudstadsbladet* uppmanade hon finländarna att engagera sig i politiken inför riksdagsvalet, ”även om det är skitjobbigt”. Hon konstaterade att de valfrågor som särskilt kvinnor ansåg vara viktigast i Sverige, såsom vård och utbildning, helt överskuggades av brottslighet och

113 HS.fi 12.3.2023 'Jälleen uusi syy kadehtia ruotsalaisilta heidän kirjallisuuttaan' (Antti Majander).

114 HS.fi 7.9.2022 'Sylvia Plath on kuuluisa kuolemastaan' (Eleonoora Riihinen).

invandring i medierna. Jens Liljestrand målade däremot upp en apokalyptisk bild av framtiden med utgångspunkt i klimatkrisen och pandemin.¹¹⁵

Då det kommer till de övriga nykomlingarna skrev *Helsingin Sanomat* även om Sara Osmans och Johanna Hedmans verk och om de nya romanerna av de etablerade författarna Jan Guillou, Susanna Alakoski och Alex Schulman.¹¹⁶ Dessa fick positiva, om inte lovordande recensioner. Schulman, som har finsk bakgrund på sin fars sida, fyllde salen när han besökte kulturcentret Hana-holmen under försommaren 2022. ”Jag har ärvt en melankoli som finns i Finland, ett vemod som kan vara vackert”, sade han. ”Det är inte depression, men ett tungsinne.” Schulman som är son till en vinterkrigsveteran har nämnt nobelpristagaren Harry Martinsons dikt ’Sång om Karelen’ som den finaste text han har läst.¹¹⁷

Svenska böcker om relationer beskrivna ur ett kvinnligt perspektiv har varit populära i Finland. Lena Andersson visade vägen men hennes andra romaner om det svenska folkhemmet och dess arv har fått mindre uppmärksamhet. Lena Bivners ”stora kärlek förvandlades gradvis till förödmjukelse och tyranni”

115 HS.fi 10.7. ’HS:n kulttuuritoimitus suosittellee’ & 21.8.2022 ’Kirjailija Tone Schunnesson ajattelee rahaa jatkuvasti’ (Hilla Körkkö), 21.1.2023 ’Ruotsin maastopalot ja pandemia innoittivat kauhukuvaan’ (Sakri Pölönen); HBL.fi 3.1.2021 ’Bäst på att vara sämst’ (Henrik Jansson) & 4.2.2023 ’Tone Schunnessonns insikt efter Svenska valet’ (Ylva Perera).

116 HS.fi 3.1. Jan Guillou: *Tarinan loppu* (Veli-Pekka Leppänen), 23.4. Sara Osmans: *Kaikki mikä jäi sanomatta* & 9.7. Susanna Alakoski: *Lontoon tyttö* (Anni Valtonen), 13.11.2022 Johanna Hedman: *Trio* (Sakri Pölönen) & 9.12.2022 Alex Schulman: *Malman asema* (Jukka Koskelainen), myös 18.3.2023 Alex Schulman: *Kiirehdi rakkain* (Anni Valtonen).

117 HBL.fi 20.11.2021 ’När Alex Schulman hör finlandssvenska minns han sin pappa’ (Annika Hällsten) & 7.6.2022 ’Alex Schulmans vemod kommer från Finland’ (Jonas Forsbacka).

medan Emmy Abrahamson klarade sig bättre i sin kärlek till en hemlös man.¹¹⁸ *Helsingin Sanomat* rekommenderade alla män att läsa boken av skådespelerskan Bianca Kronlöf, som tillhör en ny generation av feminister. *Brev till mannen* publicerades på finska under vårvintern 2023 och Kronlöf, som har finsk bakgrund, prydde kulturomslaget på kvinnodagen.¹¹⁹

I *Hufvudstadsbladet* recenserar många böcker som översatts från svenska redan när originalverket publiceras; dessutom recenserar tidningen många verk som aldrig översätts. År 2022 recenserade den prisbelönta kritikern Henrik Jansson långt över tio nya verk, från Rachel Mohlins, Axel Burénus och Mimmi Jensen Gellerheds debuter till den rutinerade rockaren Ulf Lundells dagböcker. Genom att följa *Hufvudstadsbladet* kan man hålla sig väl informerad om svensk skönlitteratur och essäistik. Den facklitterära genren hamnar mer i skymundan fastän historia alltid har sina trogna anhängare.

I synnerhet militärhistoria har sina fans. Genrens mästare Peter Englands nya bok *Onda natters drömmar* var en av årets höjdpunkter, även på finska.¹²⁰ Från finska till svenska tenderar studier om finländarnas strider att översättas, senast om vinterkriget i Lappland, det unga självständiga Finlands fälttåg bakom östra gränsen och det stora nordiska kriget. Det gemensamma rikets historia

118 HS.fi 16.4.2014 'Kiistely kolumnisti yllätti kirjoittamalla rakkausromaanin' (Suvi Ahola) & 26.3.2022 Lena Andersson: *Svean poika*, 19.2. 'Viisi vuotta helvettiin ja takaisin' (Jussi Lehmusvesi) & 12.4.2022 'Kirjailija rakastui koddittomaan mieheen' (Susanna Laari).

119 HBL.fi 7.2.2020 'Bianca Kronlöf om att vara finsk och finlandssvensk' (Isabella Rothberg); HS.fi 12.3.2022 Bianca Kronlöf: *Brev till mannen* & 8.3.2023 'Näyttelijä Bianca Kronlöf kritisoi koomikkoalaa seksismistä' (Riitta Koivuranta).

120 HBL.fi 4.9. 'Finlandssvenske Kurt West är en av 39 huvudpersoner' (Annika Hällsten) & HS.fi 28.12.2022 'Peter Englund kuvaa sotaa välähdyksen kautta' (Mikko Majander).

kartläggs i Heikki Ylikangas forskning om Gustav Vasas tid och i Anu Lahtinens biografi om Ebba Stenbock, drottningens syster, under det sena 1500-talets spännande maktkamper.¹²¹ Dessa verk nämndes inte på de svenska tidningarnas sidor, men däremot behandlades Jessikka Aros bok om Putins troll och om informationskriget.¹²²

Tv-serier och populärmusik

De traditionella kriminalromanerna har anpassats till tv-seriernas tid. Bland annat skriver Pascal Engman böcker med ett frenetiskt utvecklingstempo och korta kapitel som slutar med en ”cliffhanger”. I en lång intervju till Finska Nyhetsbyrån har han sagt att han kopierat stilen från Netflix. Syftet är att på detta oskyldiga sätt locka unga män som använder streamingtjänster till läsning.¹²³

De svenska deckarnas popularitet avspeglas i tv och Sverige producerar mer eller mindre högkvalitativa kriminalserier baserade på redan kända karaktärer från böcker. En statistisk höjare är *Beck*, serien om kriminalpolisen som är skapad av Maj Sjövall och Per Wahlöö. Beck har varit föremål för nästan femtio

121 Teemu Keskisarja: *Mordängeln*; Mika Kulju: *Tvekampen i snön*; Aapo Roselius & Oula Silvennoinen: *Finlands okända krig*; Heikki Ylikangas: *Gustav Vasa och hans fiender*; Anu Lahtinen: *Ebba Stenbock. I maktspelets skugga*.

122 SvD.se 16.4. 'Jagad av Putins troll' (Annakaisa Suni) & 19.4.2022 'Inifrån Putins informationskrig' (podd); DN.se 23.5.2022 'Jessikka Aro granskar hatpropagandan i "Putins troll"' (Ola Larsmo).

123 HS.fi 24.2. 'Pascal Engmanin esikoisdekkari kertoo, kuinka viha teki pesän kansankotiin' & 5.3.2019 'Netin vihapuhe teki ruotsalaistoimittajasta dekkaristin', 11.6.2021 'Rottakuningas kuvaa feministisen nyky-Ruotsin sairasta naisvihaa' (Jukka Petäjä), 15.3.2023 'Ruotsissa jo alle 10-vuotiaat lapset sotkeutuvat alamaailmaan' (Anne Salomäki/STT).

tv-filmer sedan år 1997. Finska tv-kanaler (MTV3, Sub, Nelonen, Hero) visade filmerna dussintals gånger under år 2022.

Henning Mankells Ystadspolis *Wallander* ligger inte långt efter fastän inga nya avsnitt har spelats in under de senaste åren. Under höstsäsongen visade MTV3 ett dussintal avsnitt varav de flesta gick i repris på kanalen Ava några dagar senare. *Maria Werns* utredningar, som bygger på Anna Janssons deckare, visades i samma kombination på kanalerna och i samma omfattning. *Rebecka Martinsson* utredde också brott i norra Sverige på Ava.

Jan Guillous *Hamilton* äger rum i en mer internationell miljö som del av den actionunderhållning som MTV3 (& Sub) erbjöd för att roa de kvällspigga nattugglorna. Uggolorna erbjöds också *Bäckström* (MTV3 & Ava), en bekant figur från Leif GW Perssons böcker. Kanalen Yle Fem/Teema visade serien *Det som göms i snö*, även den baserad på Perssons idé. De filmer som bygger på Stieg Larssons Millennium-trilogi som TV5 och Frii visade i maj, september och november–december, alla tre filmer med två repriser, är ett kapitel för sig.

De kommersiella kanalerna har alltså gott om programtid för svenska kriminalserier men även Rundradion vill ha sin del av utbudet. Under våren visade TV1 en åttadelad produktion, *Max Anger – Med ett öga öppet*, en serie där Martin Österdahls hjälte äventyrar i det postkommunistiska S:t Petersburg. Miniserierna *Tsunami* och *Morden i Sandhamn*, som bygger på Viveca Stens böcker, förgyllde söndagskvällarna på hösten med spänning på Yle Teema/Fem. *Lyckoviken* som är skapad av Camilla Läckberg visades på morgnarna i TV1 i slutet av året.

Yle satsade ändå mera på ny svensk dramaproduktion än på deckaranpassningar under 2022. Årets utbud omfattade bland annat miniserierna *En kunglig affär* och *Äntligen!*, fyra specialavsnitt av den populära serien *Vår tid är nu*, *Lea*, som

handlar om en kvinnlig boxare, två säsonger av Malmöpoliserna i *Tunna blå linjen* och *Bror* som handlar om ungdomars liv. Den krassa serien *Snöänglar* återvände i repris. Det enda jämförbara i denna kategori på andra kanaler är MTV3:s *Missing People* som dock också är en thriller. *Sjölyckan* och TV5:s relationsdrama *Udda veckor* fyllde det lättsamma utrymmet som *Solsidan* lämnat efter sig.

Jämfört med den svenska flodvågen av program i finsk tv var de finska programmen som visades i svensk tv nästan uteslutande begränsade till public service-kanalen SVT2 (gäller mestadels också de övriga nordiska länderna). Enligt *Svenska Dagbladet* bjöd serien *Av hela mitt hjärta* på finsk realism tidigare i år. Auli Mantilas *Transport* fick ett litet lyft, även om *Expressen* tyckte att den skickligt påbörjade spänningsserien var ”en mestadels grådaskigt berättad historia vars rollfigur med få undantag det är svårt att känna engagemang för”.¹²⁴ Rundradions stora produktion *Helsingforsyndromet* sändes under sena onsdagskvällar på hösten och i repris mitt i natten på fredagar.¹²⁵

Vad som är mycket eller litet är naturligtvis relativt. På dokumentärsidan finns det dock fler att nämna, som serien *Finland under kalla kriget* som varit föremål för debatt i hemlandet. Den har inte berört svenska allmänheten i samma utsträckning, men vissa finlandsentusiaster verkar ha följt serien. Den tredelade *Lajka, Lada, Marx ja mä* behandlade också närhistoria. I samband med årsdagen av Ålands självständighet visades SVT:s egen produktion *Kampen om Åland*.

124 *Expressen.se* 29.4 'Premiärer på streamingtjänsterna' (Mattias Bergqvist); SvD 12.5.2022 'Nya SVT-serien svår sluta titta på' (Elias Björkman); DN.se 16.1.2023 'Här är veckans bästa strömningstips' (Nicholas Wennö).

125 I mars 2023 ärvde *Paradiset* med Riitta Havukainen i huvudrollen programplatsen.

Svenskarna har fått ta del av ditt och datt från hela Finland, från Strömsö till hemmamuséer,¹²⁶ från lite längre halvtimmesavsnitt om det verkliga livet¹²⁷ till utflykter i naturen.¹²⁸ Lappland är magiskt på sitt eget sätt, även på tv.¹²⁹ Tittarna har kunnat följa med finska au pairer på Irland och Ella Kanninens resa i romarnas spår och i symbolernas hemliga värld.¹³⁰ Mustafe Hassan återvände från Vanda till Somaliland för att leta guld i filmen av Inka Achté. Den finländske John Webster dokumenterade utmattade arbetare på kontor runt om i världen i *The Happy Worker* som även fick beröm av *Svenska Dagbladets* kritiker.¹³¹

Rundradions Yle Teema/Fem erbjuder ett stort utbud svenska produktioner. Här ingår diskussionsprogram¹³² och längre porträtt¹³³ som till exempel år 2022 om författaren Jan Guillou i två delar och Ingmar Bergman i fyra delar.¹³⁴ Barn från glesbygden har berättat om sina liv och ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning tillbringade sommaren i skärgården.¹³⁵ Dokumentärerna fokuserade bland annat på Ikea-grundaren Ingvar Kamprads omtvistade

126 *Svenskfinland runt; Klipp ur Strömsö; Egenland – Finland är fantastiskt; Här är mitt museum.*

127 *Flyttdagböcker; Drömyrke: veterinär; Retrobutiken.*

128 *Jakttid; Omringade av vatten; Peltsis vildmark.*

129 *Drömmen om Lappland; Miisas samiska resa.*

130 *Au pair på Irland; Ellas resa: I romarnas spår; Symbolernas hemliga värld.*

131 Inka Achté: *Guldets land*; SvD.se 8.12.2022 'Den lyckliga arbetaren' (Elias Björkman).

132 *Skavlan; När livet vänder; Anna Järvinen och kvinnorna; Suzanne möter; Meningen med livet.*

133 *Gullan Bornemark – pianist pedagog pionjär; Dagny [Carlsson] – om jag sätter mig ner nu dör jag; Olof [Gustafsson] Inc; [Kristina] Lugn bara Lugn; Det krokiga och det raka – kulturdokumentär om arkitekten Carl Nyrén; Anne möter Björn [Natthiko Lindeblad].*

134 *Den överlägsne journalisten; Jane Magnusson: Bergman – ett liv i fyra akter.*

135 *De yttersta barnen; En särskild sommar.*

testamente, mordet på Olof Palme, människoexperimentet ute på Atlanten på 1970-talet, den svenska filmens queerhistoria och hur det går till då man hackar ett företag.¹³⁶

Många rörande och brutala människoöden visades: sorgen över att förlora en älskad, en åttaårig pojke som försvann, ätstörningar, smärtor relaterade till menstruation.¹³⁷ Kvinnor blev lurade i romanser, en stilig man på Tinder hade mer än 20 förhållanden samtidigt och de svenska tjejkarna som jobbade på nattklubbar i Dubai hade det inte så festligt i verkligheten.¹³⁸ Som motvikt till de tunga ämnena fick tittarna också följa med trädgårdsskötsel och naturobservationer.¹³⁹

Yle Teema/Fem presenterade även kända svenska arkitekters hem och kända formgivares produkter.¹⁴⁰ TV1 och TV2 kompletterade med faktaprogram om Greta Thunberg och barn i specialskolor, Isis-terroristernas kvinno-slavar, en utbränd kvinnas berättelse, svårigheter och mysterier i sexlivet, samt undervisning i matematik.¹⁴¹ De kommersiella kanalerna var nöjda med formatunderhållning och reality-tv i svensk stil.¹⁴²

136 *Kamprads miljoner*; Lasse Lampers: *"Palmemördaren"*; Marcus Lindeen: *Flotten*; Eva Beling: *Fördom och Stolthet – en queer filmhistoria*; *Hackad*.

137 *Sorgen och jag*; *Mammorna i våldets skugga*; *Att rädda ett barn*; *Ätstört*; *PMS Forever*.

138 *Lurad på kärlek och miljoner*; *Anders, jag och hans 23 andra kvinnor*; *Dubaitjejer – betalt för att festa*.

139 *Trädgårdstider*; *Mitt i naturen*; *Naturdagboken*.

140 *Hemma hos arkitekten*; *Hemma hos inredningsarkitekten*; *Designhistorier*.

141 *I am Greta*; *De utvalda barnen*; *Sabaya*; *Aldrig mera utbränd*; *Hur är Hampus i sängen?*; *Orgasmgarantin*; *Kalkyl*.

142 *Bäst i test* (Sub); *Wahlgrens värld*; *Gränsbevakarna Sverige & Ålskar, älskar inte* (TV5); *Grand Designs Sverige* (Ava); *Paradise Hotel Sverige* (Hero); *True Love Sverige* (Frii).

Historia i form av fiktion och dokumentärfilm¹⁴³ samt program om kungligheterna¹⁴⁴ visades åter igen på Teema, liksom den svenska stödkonserten för iranska kvinnor. Däremot sändes *Melodifestivalen* direkt i TV1 under sex lördagskvällar på vårvintern 2022.¹⁴⁵ Vi får vänta och se ifall svenskarna någon gång visar ett liknande intresse för Finlands Eurovision Song Contest-kval. Yle har för länge sedan övergivit det egna allsångsprogrammet *Tammerkosken sillalla* men visar fortfarande *Allsång på Skansen* under sommaren.

Att Finland skickade ett internationellt framgångsrikt band, The Rasmus, till Eurovision Song Contest noterades nog i Sverige. Den medryckande låten var bättre än vad svenskarna hade för vana att förvänta sig från grannlandet men bandets framträdande ansågs vara stolligt och sångaren såg ut som tagen ur en skräckfilm. *Svenska Dagbladet* gav ”Jezebel” 3/6 poäng. I semifinalen fick låten hela 12 poäng av svenskarna men i finalen gav den svenska juryn Rasmus noll poäng. Den finska juryns fullpott gick däremot till grannlandet och Cornelia Jakobs.¹⁴⁶

143 *Kungen och jag; Stockholms blodbad; Hemliga svenska rum; Stockholmspärlor.*

144 *Året med svenska kungafamiljen 2021; Kungliga smycken; Det kungliga slottet; Kungliga slottet.*

145 HS.fi 11.3.2023 'Melodifestivalen on valtava show' (Ilkka Mattila).

146 SvD.se 12.1. 'The Rasmus tävlar i finska Melodifestivalen' (TT) & 14.5.2022 'Blågul seger given i årets Eurovision' (Ellinor Skagegård); Aftonbladet.se 26.2. 'The Rasmus representerar Finland i ESC' & 11.5.2022 'The Rasmus på gatuspelning med Ukrainas Kalush' (TT/Björn Berglund), 11.5. & 13.5.2022 'Saknar tryck i The Rasmus öppning' & 'Låna in tjuren, The Rasmus!' (Torbjörn Ek); HS.fi 14.5. 'Ukraina voitti Euroviisut hurjalla yleisöäänisaaliilla, Suomi oli 21:s' (Riitta Koivuranta & Ilkka Mattila) & HBL.fi 15.5.2022 'The Rasmus är inte besvikna'.

Podcasten *Vi lyssnar på Finland* som produceras av Sveriges Radio har mycket att göra i sin strävan att introducera finsk populärmusik för svenskarna.¹⁴⁷ Å andra sidan är det inte förvånande att läsa *Helsingin Sanomats* rubrik om att årets bästa popalbum kommer från Sverige. Utöver Fever Ray (dvs. Karin Dreijer) har The Hellacopters och Dungen, som enligt *Hufvudstadsbladet* var i toppform på Tavastia, fått beröm. Och det är inte första gången. ”Under sådana här kvällar känns det som om Dungen kanske till och med är världens bästa band”, skrev *Helsingin Sanomat* om bandets spelning hösten 2015.¹⁴⁸

De gamla favoriterna är fortfarande populära. Premiären av Abbas virtuella konsertturné maj 2022 i London ”var strålande och gav bandets musikaliska arv rättvisa”. Eva Dahlgren besökte Finland på hösten i samband med att hon utvidgade sin turné *En blekt blondins hjärta – Vintage* till Helsingfors ishall och Logomo i Åbo.¹⁴⁹ I *Helsingin Sanomats* lördagsessä var frågeställningen huruvida Marie Fredriksson i tiderna i onödan hamnat i skuggan av Dahlgren för att senare bli berömd som Roxette-sångerska. Kent-frontfiguren Joakim Bergs efterlängtade första soloalbum recenserades också.¹⁵⁰

Finländarna har ingen liknande ”backlist” för den svenska marknaden. Men vi kan glädja oss åt att Arja Saijonmaa, som ofta framställts som en ikon, var

147 HBL.fi 24.2.2023 ’Tre sverigefinländare pratar finsk musikkultur’ (Tove Djupsjöbacka).

148 HS.fi 13.11.2015 ’Maaillman ehkä parhaan yhtyeen keikka’ (Otto Talvio) & 22.3.2023 ’Naapurimaassa on tehty alkuvuoden paras poplevy’ (Arttu Seppänen); HBL.fi 12.4.2022 ’Kaxiga och etteriga The Hellacopters lämnar inget åt slumpen’ & 2.2.2023 ’Dungen i högform på Tavastia’ (Niclas Lönnqvist).

149 HS.fi 28.5.2022 ’Abban konserttisarjan avaus’ (Aleksi Kinnunen); HBL.fi 2.5.2022 ’Eva Dahlgren frossar i fina minnen av konserter i Finland’ (Annika Hällsten).

150 HS.fi 2.4. ’Marie Fredriksson oli uransa alussa’ (Riitta Koivuranta) & 28.6.2022 ’Joakim Berg kertoo ensimmäisellä soololevyllään’ (Ilkka Mattila).

en av solisterna i en produktion där Mando Diaos-ensemblens tolkningar av Gustaf Frödings dikter arrangerades för symfoniorkester i Malmö.¹⁵¹ Eller det faktum att sverigefinska Anna Järvinens senaste album *Lila / Liila* lanserades på två språk och att den populära Markus Krunegård har börjat spela också på sin moders språk finska.¹⁵²

Granssämjan och kärleken till grannen bevisades inför Finlands Eurovision-kval 2023. En svensk anlätades att förbättra uppträdarnas koreografi och en annan att skämta om Finlands blygsamma ESC-framgångar i jämförelse med Sverige.¹⁵³ Finalduellen mellan Käärijä och Loreen blev sedan en annan historia i äkta finsk-svensk landskampsanda...¹⁵⁴

Självironi bär oftast lång men att försöka kopiera framgångsrika underhållningskoncept bortom Bottniska viken fungerar inte alltid. *På spåret* har varit en populär frågesport även i Finland och när man bestämde sig för att producera en egen

151 DN.se 2.11.2022 'Arja Saijonmaa på scen när Mando Diaos låtar blir teaterkonsert' (Amanda Spångberg); 'Infruset – Själens skrubbsår', Malmö Live, <https://malmolive.se/program/infruset-sjalens-skrubbsar>.

152 HS.fi 6.12. 'Anna Järvinen työskenteli Ingmar Bergmanin kotona Fårössa' (Heikki Romppainen) & 20.12.2022 'Tässä on 18 vuoden parasta levyä' (Ilkka Mattila); DN.se 2.12. 'Drömmarna skevar på Anna Järvinens "Lila"' (Matilda Källén) & 10.12.2022 'Här är de tiobästa albumen, vecka 49'; HBL.fi 17.4.2023 'Markus Krunegård gör musik på finska' (Richard Nordgren). – Också Järvinens debutroman *Dröm natten till idag*: har översatts till finska. HS.fi 4.3.2021 'Ruotsinsuomalaisen muusikon Anna Järvisen esikoisteos on kuin poplaulu tai maalaus' (Eleonoora Riihinen).

153 HBL.fi 27.2. 'Thobias Thorwid är svensken som dissade Finland i UMK' & 24.4.2023 'Svensken bakom Käärijäs show' (Malin Slotte).

154 Se t.ex. DN.se 14.5.2023 'Finland kan inte både ensamt gå med i Nato och vinna över Sverige i Eurovision' (Philip Teir); HS.fi 14.5.2023 'Aftonbladet: Suomen viisuselostaja kehotti äänestämään taktisesti' (Anniina Rimpiläinen & Lotta Pellas); IS.fi 15.5.2023 'Ruotsalaiset viisuasiantuntijat raivostuivat Suomelle: "Typerä kansa"' (Mikael Mattila).

version nådde det över nyhetströskeln i Sverige. Så gjorde också det förkrossande mottagande som Yles *Hengaillaan* fick på basis av sitt första avsnitt. *På spåret*-fans skämdes över det mardörmslika resultatet och bad Sverige om ursäkt. En reporter på *Hufvudstadsbladet* tog den nationella självbestraffningen till en ny nivå:

Men där På spåret går som på räls lider Hengaillaan av stelhet och pinsamma skämt. I jämförelse ter sig den finska versionen skränig och tom. Studiobelysningen är skoningslös och scenografin själlös. Varför glöms mysfaktorn alltid bort i finsk tv? Är det omöjligt att skapa en varm och härlig stämning i YLE:s studior? Sitter stelheten i vårt DNA?

[...]

Det hela påminner om Eurovisionerna. Svenskarna kan det här med underhållning. Medan vi finländare tror att om man klär sig i paljetter, så är halva jobbet gjort. Så är det dessvärre inte.

[...]

Att se på den finska versionen av På spåret känns som att ligga på rälsen och invänta ett snabbtåg. Det enda jag önskar är att tåget ska komma, så att det hela snart är över. Där På spåret är seriöst utan att vara snusförnuftigt och underhållande, utan att kännas krystat, är Hengaillaan motsatsen.

I vilket fall som helst nådde programmet en publik på över en miljon och kanske formatet till och med blev bättre efter de första svårigheterna, till tittarnas glädje.¹⁵⁵

155 SvD.se 10.11.2022 'Finland gör egen version av "På spåret"' & 29.1.2023 'Finska "På spåret" sägas' (TT); HBL.fi 29.1. 'Finska På spåret får svidande kritik' (Adam Stefánsson Högnäs), 'Jag vill dra i nödbromsen och stiga av tåget' (Sanna Tahvanainen) & 19.3.2023 'Janne Grönroos saknade sin lagkamrat under finska På spåret -finalen' (Bille Sirén).

Finland skymtar på avstånd på biohimlen

Filmen som bygger på Miika Nousiainens framgångsrika roman *Hallonbåtsflyktingen* fick blandade recensioner då den kom ut men visades ändå år 2022 i Sverige på en reklamfinansierad kanal. ”Kul men ojämn och lite fördomsfull skildring av det typiskt svenska”, beskrev *Svenska Dagbladet* filmen på sina tv-sidor och gav den fyra av sex poäng. Samma betyg fick Jenni Toivoniemis film *Sällskapsspelet*, som visades på SVT, samt *Barmhärtighetsmördaren* i regi av Teemu Nikki och *En tung resa* av Juuso Laatio och Jukka Videgren.¹⁵⁶

Med undantag för ovan diskuterade deckare och dokumentärer koncentrerades svenska filmer i finsk tv till Yle Teema/Fem. Bland klassikerna sågs Bergmans *Sommaren med Monika*, nyare produktioner var bland andra Henrik Schyfferts *Spring Uje spring*, Roy Anderssons *Om det oändliga* och Levan Akins *And Then We Danced*. Sverige har också stärkt sin ställning i finsk tv under jultider,¹⁵⁷ även om *Fanny och Alexander* inte visades i tv den här gången. Helsingfors stadsteater uppförde däremot pjäsen på sin stora scen, medan Nationalteatern anpassade Astrid Lindgrens *Ronja Rövardotter* till festsäsongen. Kritikerna berömde båda.¹⁵⁸

Finsk film har haft ett ”exceptionellt år av internationell uppmärksamhet” stod det i sammanfattningarna av kulturåret 2022. *Svenska Dagbladet* placerade *Kupé*

156 Se. Svenska.yle.fi 12.10.2014 'Hallonbåtsflyktingen – bra eller huono?' (Silja Sahlgren-Fodstad & Anna-Maija Kalén); *Svenska Dagbladet* 3.9. & 3.12.2022 'Tv&radio'.

157 Ella Lemhagen: *Jag kommer hem igen till jul*, Hannes Holm: *Sagan om Karl-Bertil Jonssons julafton*, Mikael Lindgren: *Berts Dagbok*, Pontus Klänge: *LasseMajas detektivbyrå – von Broms hemlighet & Skuggor över Valleby*.

158 HS.fi 18.11. 'Fannyn ja Alexanderin kolmen ja puolen tunnin kesto mietityttä' & 1.12.2022 'Ihana takkutukkainen Ronja on kuin sähikäinen' (Sanna Kangasniemi).

nr 6, regisserad av Juho Kuosmanen, på sin topp 10-lista, och Khadar Ayderus Ahmeds *Dödgrävarens hustru* fick också mycket beröm i Sverige. Man kan dock undra hur många av tittarna som på något sätt kopplade en film med somalisk bakgrund utspelad i Afrika till Finland.¹⁵⁹

På Göteborgs filmfestival tävlade *Heartbeast*, regisserad av Aino Suni, i huvudkategorin, medan Hanna Bergholms *Ruva* valdes ut till Nordic Light-kategorin och visades sedan på biograferna. *Svenska Dagbladet* lyfte fram filmen i en intervju med regissören, och *Dagens Nyheter* berömde den också i sin recension. Också Teemu Nikkis film *Den blinda mannen som inte ville se Titanic* noterades positivt.¹⁶⁰

Finlands Oscarsnominerade *Girls Girls Girls* av Alli Haapasalo har uppmärksamrats i flera länder men tillsvidare inte i Sverige. När utbudet ser ut på det här sättet är det kanske inte konstigt att endast sex procent av de svenska respondenterna enligt undersökningen i januari 2023 hade sett en finsk film på bio eller tv under de senaste sex månaderna. Det är en klen tröst att saldot för finländska författare var ännu ett par procentenheter lägre.¹⁶¹

I ett vidare perspektiv är den västra grannens marknad minst lika svår för finska filmer som för finsk litteratur. Den internationella konkurrensen är hård och smakerna varierar. Zaida Bergroths hyllade *Tove* lockade till exempel 172 000

159 DN.se 12.5. 'Filmmagi på somaliska i romantiska dramater' (Helena Lindblad); SvD.se 18.5. 'Regissören vägrar kompromissa – det märks' (Julia Finnsjö); HS.fi 27.12.2022 'Suomalainen elokuva nousi vuoden neljänneksi kehutuimmaksi elokuvaksi kritiikkejä listaavalla sivustolla' (Kalle Kinnunen/STT).

160 SvD 25.3. "Ville skildra det blodiga och slemmiga" (Karoline Eriksson) & 25.8.2022 'Djävrt grepp skapar uppslukande drama' (Julia Finnsjö); DN.se 24.3. 'Finska skräckisen "Ruva" imponerar' (Kerstin Gezelius) & 25.8.2022 'Besk filmkärlek i finska' (Eva af Geijerstam).

161 *Svenskarnas syn på Finland*, 23.1.2023.

besökare på finländska biografier, men mottagandet i Sverige var mer blandat. I Sverige såg 16 000 personer filmen,¹⁶² trots Janssons och Muminfamiljens popularitet och långvariga framgång. Att en finsk film är på svenska garanterar inte tillträde till grannlandets biografier. Claes Olssons filmatisering av den hyllade romanen *Den svavelgula himlen* klarade sig inte vidare från Göteborgsfestivalen till biograferna, och tidigare Westö-filmatiseringar har inte lyckats bättre.¹⁶³

I brist på kommersiell distribution och publik är Finlandsinstitutets verksamhet i Stockholm för att presentera finländska filmproduktioner sparsam, men även i liten skala är den en viktig tröst för filmintresserade.¹⁶⁴ På samma sätt har nordiska filmer månatligen visats på Hanaholmens kulturcentrum, och till exempel Nordhuset i Helsingfors har visat en serie svenska filmer, som inte heller har haft någon lätt väg till offentligheten.

Den mest framgångsrika svenska filmen på finländska biografier 2022 var *Bamse och vulkanön*, världens starkaste nallebjörns äventyr, som lockade en publik på 33 000. Christian Rhyttenius andra animation, *Mamma Mu hittat hem*, lockade också en publik på nästan 18 000. Barnfilmernas framgångar kompletterades av den sjunde filmatiseringen av LasseMajas detektivbyrå *Skorpionens gåta* med en publik på över 13 000.¹⁶⁵ Finska Risto Rappare eller Halmhatten och Filttofflan har inte lyckats bra på andra sidan av Bottenviken, eller egentligen inte alls.

162 Se <https://kritiker.se/film/tove/>.

163 *Den svavelgula himlen* floppade även i biosalongerna i Finland (13 300 tittare). Det gjorde däremot inte *Drakarna över Helsingfors* (59 700) eller *Där vi en gång gått* (46 000), båda regisserade av Peter Lindholm.

164 Utöver de redan nämnda filmerna visades 2022 Johanna Vuoksenmaas *70 är bara en siffra*, Aku Louhimies *Längtan*, Mika Kaurismäkis *Kverulanten söker Eskort* och Taru Mäkeläs *En underbar finsk jävla jul*.

165 Se Finlands filmstiftelses webbplats, <https://www.ses.fi/tietoa-elokuva-alasta/katsojaluvut-ja-tilastot/vuoden-2022-katsojaluvut/>.

Muminfilmerna har gått ganska bra¹⁶⁶ och det finns en viss efterfrågan på finsk militärhistoria på vita duken i grannlandet. Aku Louhimies *Okänd soldat* fick samma publik som Rauni Mollbergs version 1985, cirka 68 000 personer.¹⁶⁷ De finska framgångarna under 2000-talet har varit Aki Kaurismäkis *Mannen utan minne* och *Le Havre* (94 000 och 46 000 besökare), och ännu större Klaus Härös *Den bästa av mödrar* och den tidigare nämnda *Hallonbåtsflyktingen* (141 200 och 103 900). Teman i de båda sistnämnda är kopplad till Sverige. Med 186 600 besökare tar *The Angry Birds Movie* ändå första platsen, om den ens kan betraktas som en finsk film pga. den mycket transnationella produktionen.

Under 2000-talet har en svensk film gjort succé framom alla andra i Finland. *Solsidan*, som baserades på den populära tv-serien, nådde samma siffror som Angry Birds i Sverige. Utöver den filmen har tio andra lockat över 50 000 besökare och ytterligare 43 filmer mer än 10 000 besökare. Bredden är därför en helt annan än den för finska filmer, av vilka endast 15 har passerat 10 000 besökare i Sverige under motsvarande period. Detta trots att grannen har nästan dubbelt så många invånare och ungefär samma andel fler biobesök.

Det är värt att notera att svenska filmer inte förlitar sig på landets deckarproduktion på samma sätt som tv-serierna. Bland de filmer som har varit mest framgångsrika i Finland är det bara Millennium-trilogin som sticker ut från denna genre, och från nästa kategori Kepler-filmatiseringen *Hypnotisören* och Lapidus genombrott *Snabba cash*. Keplers inspektör Joonas Linna spelas av finlandssvensken Tobias Zilliacus, och även andra skådespelare har i någon mån fått uppdrag i Sverige.

166 *Mumintrollens farliga midsommar* och *Mumintrollet och kometjakten*, regisserade av Maria Lindberg, fick 11 500 respektive 13 600 tittare i Sverige, medan Ira Carpelans *Trollvintern i Mumindalen* fick 28 900.

167 Åke Lindmans *Framom främsta linjen* fick 16 400 och *Tali-Ihantala – Slaget om Finland* (tillsammans med Sakari Kirjavainen) fick 17 300 tittare.

Från Åsa Larssons romaner om Rebecka Martinsson minns vi den originella patologen som Ville Virtanen spelar i tv-serien. Virtanen har erbjudits stora roller i Sverige, bland annat i Susanna Alakoskis filmatisering *Svinalängorna*, tillsammans med Outi Mäenpää, och senast i tv-serien *Missing People*. Jarmo Mäkinen, som ofta anlitas för att spela skurkar (bland annat i *Jägarna* och *Populärmusik från Vittula*), har till och med kallats Sveriges mest populära finländare, om än mer som ett välkänt ansikte i tv-reklamer.¹⁶⁸

Maria Heiskanen, som huvudsakligen har gjort sin skådespelarkarriär i Sverige, tilldelades landets mest prestigefyllda filmpris Guldbaggen för bästa kvinnliga huvudroll för *Maria Larssons eviga ögonblick*. Filmen var också Sveriges Oscarsbidrag. Eero Milonoff vann i sin tur priset för bästa manliga biroll för den märkliga vuxentrollfilmen *Gräns*.

Svenska produktioner kan erbjuda finländare en väg ut i stora världen. Alma Pöysti ska spela huvudrollen i den kommande Netflix-filmen *A Day and a Half*, som är skådespelaren Fares Fares regidebut. Efter att ha sett *Tove* var han övertygad om att ”Alma är bäst”. Det tyckte också juryn vid Göteborgs filmfestival i februari 2023 om Pöystis prestation i *Neljä pientä aikuista* (Fyra små vuxna), regisserad av Selma Vilhunen. Filmen var den enda finländska fiktionsfilmen i huvudserien.¹⁶⁹

Finska filmer har fått allt större erkännande på internationella festivaler, men tanken om att erövra världen är fortfarande en hägring. Även om avståndet till Sverige kan anses ha minskat är det fortfarande stort. ”Kunde det ha gått

168 HS.fi 29.5.2018 ’Näyttelijä Jarmo Mäkiselle opiskeluvuodet Turkan alaisuudessa olivat hyvää aikaa’ (Ville Hartikainen).

169 HS.fi 22.5.2022 ’Ruotsalaisnäyttelijä loistaa elämänsä roolissa Cannesissa’ (Veli-Pekka Lehtonen); HBL.fi 6.2.2023 ’Jag kände att publiken tyckte om Alma Pöysti’ (Sara Ehnholm Hielm).

mycket bättre för Sverige?” frågade *Helsingin Sanomat* efter Cannesfestivalen och svarade själv på frågan: ”Nej, det kunde det inte.” Guldpalmen gick till Ruben Östlunds *Triangle of Sadness*, som också fick stor uppmärksamhet vid den finska premiären. Filmen lockade knappt 20 000 besökare, trots att den också fick pris för bästa europeiska film i december.¹⁷⁰

När det gäller publiksiffrorna hade svenska filmer 2022 ett dåligt år i hemlandet, även om *Jag är Zlatan* nådde över 200 000 besökare.¹⁷¹ I Finland sågs den av färre än 9 000 personer, vilket ändå är dubbelt så många som de svenska dramafilmer, av vilka endast ett fåtal visades på biograferna (*Utvandrarna*, *Bränn alla mina brev*, *Hilma*).

Finland släpar efter när det gäller internationell kommersialisering av idéer. ”Kverulanten” kan inte mäta sig med sin svenska motsvarighet, även om den av författaren Tuomas Kyrö skapade karaktären redan i tre filmer har slagit ”Ove” i popularitet i sitt hemland.¹⁷² Svenskarna har dock lyckats anlita självaste Tom Hanks för den amerikanska versionen, och man förväntar sig en enorm avkastning på investeringen. I början av 2023 gav *Helsingin Sanomat* filmen tre sidor samtidigt som reklamer för *A Man Called Otto* kantade huvudstadens gator.¹⁷³

170 HS.fi 29.5. ’Näyttelijä Javier Bardem paljasti Cannesissa’ & 21.6. ’Suomalaista elokuvaa pidettiin ulkomailla pitkään puskahuumorina’ (Veli-Pekka Lehtonen), 22.9. ’Huippuohjaaja Ruben Östlundin uutuudessa nähdään elokuvahistorian yököttävin ja hauskin merisairausjakso’ (Miska Rantanen) & 11.12.2022 ’Ruotsalaiselle Triangle of Sadnessille neljä palkintoa Euroopan Oscareissa’ (Ilkka Mattila).

171 SvD.se 12.1.2023 ”Svagt år för svensk film” (TT).

172 Dome Karukoski: *Kverulanten* 500 900, Tiina Lymi: *Glada tider*, *Kverulanten* 349 600, Mika Kaurismäki: *Kverulanten söker Eskort* 192 900.

173 HS.fi 21.6.2022 ’Suomalaista elokuvaa pidettiin ulkomailla pitkään puskahuumorina – ei enää, mutta kirvelevä ero Ruotsiin näkyy Tom Hanksissa’ (Veli-Pekka Lehtonen) & 6.1.2023 ’Työmies’ (Jussi Sippola).

Bastu och sisu, Sibelius och Salonen

I undersökningar om svenskarnas uppfattning om Finland kommer de traditionella begreppen bastu och sisu fortfarande fram, men även Sibelius och Esa-Pekka Salonen.¹⁷⁴ Finland kan mycket väl anses vara en liten gigant inom klassisk musik när det gäller dirigenter och kompositörer. Det bästa exemplet för 2022 var utan tvekan Kaija Saariahos nya opera *Innocence* med libretto av Sofi Oksanen på Finlands nationalopera. *Dagens Nyheter*s kritiker tvivlade inte på att verket blir en modern klassiker.¹⁷⁵

I övrigt nådde de finländska klassiska stjärnorna inte fram i de svenska mainstream-medierna, med undantag för Klaus Mäkelä, vars inspelning med Oslofilharmonikerna jämfördes med Santtu-Matias Rouvalis tolkningar av Sibelius symfonier. De är båda unga dirigentfenomen på högsta nivå.¹⁷⁶ På jazzsidan har den svenska publiken hyllats för sin hänfödda uppmärksamhet när pianisten Kari Ikonen uppträdde på Finlandsinstitutet i Stockholm tillsammans med Per Texas Johansson. Å andra sidan lockade stadens traditionella jazzklubb Fasching en förargligt liten publik när Linda Fredriksson, en saxofonist som har gjort sig ett stort namn i Finland, kom för att spela med sin kvartett.¹⁷⁷

Innocence var huvudattraktionen när *Svenska Dagbladet* marknadsförde en kulturreisa till Helsingfors i november. Opera ingick också i de besök som planerades för vårvintern och för sommaren i Nyslott. På programmet stod även

174 *Svenskarnas bild av Finland*, 4.1.2017 & *Svenskarnas syn på Finland*, 23.1.2023.

175 DN.se 3.11.2022 'Suggestivt om skuld och självrannsakan på operan i Helsingfors' (Johanna Paulsson).

176 DN.se 1.4.2022 'Sibelius symfonier i skinande gestaltning' (Martin Nyström).

177 DN.se 9.9.2022 'Nordisk melankoli möter modern jazz på Fasching' (Po Tidholm); Helsinki Jazz 17.4.2023, 'Per Texas Johansson & Kari Ikonen', <https://helsinkijazz.fi/fi/events/per-texas-johansson-kari-ikonen/>.

Akseli Gallen-Kallelas Tarvaspää, ett besök i juveleraren Björn Weckströms hem och ett besök i Borgå för att se Runebergs hemmuseum och Albert Edelfelts målningar. Marsresan marknadsfördes med en utställning av fotografen Elina Brotherus på Didrichsen, centralbiblioteket Ode och Sinebrychoff-museet. Det ingick också en utflykt till Ekenäs i Helene Schjerfbeckes fotspår och till Villa Skeppet, Göran Schildts hem som är ritat av Alvar Aalto.

Sommarresan till Insjöfinland bjöd på två operor (*Romeo och Julia*, *Trollflöjten*), kyrkan i Kerimäki och en måltid med finska mujkor (siklöja). Resenärerna inkvarterades i Punkaharju, där de skulle få njuta av dikten 'Den femte juli' ur *Fänrik Ståls sägner* på Runebergs kulle och en ångbåtskryssning på Saimen. I Villmanstrand skulle man besöka kanalmuseet och på vägen tillbaka till Helsingfors Parikkala statypark, Langinkoski kejsrerliga fiskestuga och Sibelius hem Ainola vid Tusbysjöns strand.¹⁷⁸

Det här utbudet representerar den spets av finländsk högre kultur som inte bleknar i internationell jämförelse. Det kunde vi se på bemötandet när Ateneum tog Edelfelt-utställningen till Petit Palais i Paris och sedan vidare till Göteborgs konstmuseum hösten 2022. Kritiker menade att Edelfelt hade försvunnit in i konsthistoriens dunkel i Sverige, så det behövdes en stor utställning av hans verk där, liksom en ny bok om hans liv och äktenskap.¹⁷⁹

178 *Svenska Dagbladet* 11.9. 'Kultur i Helsingfors', 4.12. 'Opera, konst och kultur i Helsingfors och Ekenäs' & 15.12.2022 'Opera i Nyslott' (SvD Accent mainos).

179 DN.se 16.11. 'Albert Edelfelts konst pendlade mellan det sträva och sockersöta' & 23.11.2022 'Här är de sex bästa utställningarna just nu' (Birgitta Rubin); SvD.se 18.2.2023 'Kosmopolit med känsla för både fiskare och societet' (Dan Backman); Maria Vainio-Kurtakko: *Ett gott parti. Scener ur Ellan de la Chapelles och Albert Edelfelts liv*. SLS/Appell, 2022.

Som exempel på bra vinterresmål för familjer har *Svenska Dagbladet* lyft fram Ruka, samt Imatra Spa och Allas Sea Pool för vinterbad. Sveaborg och Ugns-
holmen med sina bastur och friluftsbad marknadsfördes av Helsingfors själv
i tidningens annonsbilaga, liksom kulturattraktionerna Lilla Finlandia, Amos
Rex, Dance House Helsinki, Designmuseet och Konsthallen med Michelin-res-
taurangen Finnjäväl. Tammerfors lyftes dock fram som finländarnas favoritstad,
med åtta tips om att åka dit ”till den perfekta helgen”.¹⁸⁰

Dagens Nyheter gjorde för sin del ett omfattande reportage från Rovaniemi,
där Santa Claus Village är öppet både vinter och sommar och lockar nästan en
halv miljon turister från hela världen varje år. På den svenska sidan besökte en
del norrmän Polcirkeln, men det finns ingen liknande upplevelse tillgänglig.
Jultomten tröstade de svenska journalister som kom till honom genom att
beskriva vad han gör när han är ledig, om han någon gång är det: ”Jag brukar
fiska, åka skidor och titta på ’Allsång på Skansen’. Jag tycker om Sanna Nielsen
och låten ’Stockholm i mitt hjärta’ är jättebra.”¹⁸¹

Pandemin gav upphov till ett ökat intresse för lokal och regional turism. I Visit
Finlands vision för 2023 beaktas Finland som ett hållbart alternativ när svensk-
arna överväger semesterresmål. Enligt statistiken över övernattningar utgör
svenskarna redan den största gruppen utländska turister och turistströmmen
förväntas bara öka. ”Finland ses som ett intressant och trendigt resmål och folk
kommer till Finland under alla årstider.”¹⁸²

180 SvD.se 12.11. ’Skidorterna hela familjen älskar’ & 3.12. ’Nordens åtta hetaste
kallbad’ (Linda Iliste), 10.12. ’Åtta bästa stoppen i Tammerfors’ (Jan Ekholm)
& 10.11.2022 annonsbilaga Vinterguiden, ’Kraftfullt och hemtrevligt – i
trollvinterns Helsingfors’.

181 DN.se 24.12.2022 ’Tomtesuccé vid finska polcirkeln’ (Emma Isberg & Erik
Simander).

182 Visit Finland, turism från Sverige till Finland, <https://www.visitfinland.fi/toiminta-markkinoilla/ruotsi>.

Del III: Stigen som delade sig

Sverige i ”Nato-limbo” – Finland går sin egen väg

Turkiets kritiska inställning till Sveriges och Finlands Natoansökningar hade kommit som en överraskning för finländarna. Tolkningen var att problemet i högre grad berörde Sverige, där det också fanns ett betydande antal politiskt aktiva kurder. President Erdoğan uppmanade länderna att inta en tuffare hållning när det gäller stödet till PKK, som klassas som en terroristorganisation.

I juni 2022, under Gullrandadiskussionerna i Nådendal, avisade president Niinistö dock tanken att Finland skulle kunna fortsätta sin Natoprocess på egen hand. Han upprepade en fras som han använde vid sitt besök i Stockholm, att Sveriges sak denna gång var vår. ”Det betyder att vi går hand i hand.” Den linjen verkade ha ett brett politiskt stöd, men i Sverige noterades också att ordföranden för riksdagens utrikesutskott, Sannfinländarnas Jussi Halla-aho, ansåg att Finland kunde visa vägen.¹⁸³

Efter midsommar undertecknade Sverige, Finland och Turkiet ett dokument vid Natos toppmöte som öppnade vägen framåt. Besluten om att acceptera de nya medlemmarna började komma i snabb takt från militäralliansens medlemsländer. I slutet av september saknades bara två, Turkiet och Ungern. Men Erdoğans attityd var inte försonande. Debatten om huruvida Finland skulle kunna gå vidare utan sin granne dök upp i medierna.

183 DN.se 2.6. ’Kan Finland gå med i Nato utan Sverige?’ (Evelyn Jones), 12.6. ’Finland fortsätter inte Natoprocessen utan Sverige’ (Philip Teir) & 21.6.2022 ’Vi fick enbart grönt ljus från Turkiet’ (Pia Gripenberg).

Statsmakten ville ändå inte spekulera i ”alternativ som inte har dykt upp”, som Niinistö uttryckte det. Sveriges avgående försvarsminister Hultqvist var mer bestämd när han sade att det ”inte kommer att vara möjligt” att separera ländernas Natoprocesser: viljan att ansluta sig tillsammans var ”mycket tydlig och kommer inte att brytas”. Sanna Marin uttryckte samma åsikt när Sveriges nya statsminister Ulf Kristersson besökte Helsingfors. ”Det har inte bara med Sverige och Finland att göra utan med hela säkerhetsmiljön i norra Europa.”¹⁸⁴

Det sägs att ju längre det räcker desto mer komplicerat blir det. I november kallade utrikesminister Pekka Haavisto det för en svår situation om Turkiet skulle acceptera Finland i Nato men inte Sverige. I en sådan extrem situation skulle Finland vara tvunget att fundera på vad man ska göra.¹⁸⁵ ”Ska vi vänta på vår granne?” frågade den respekterade politiska journalisten Unto Hämmäläinen, som svarade med hänvisning till sina egna erfarenheter från 1990-talet: ”Nej, absolut inte. Stater agerar utgående från sitt eget intresse.”¹⁸⁶

I enlighet med Finlands nationella konsensustradition ansåg man att det var onödigt, om inte farligt, att trassla till det i en internationellt känslig fråga. Så mycket arbete hade lagts ned på grannsolidaritet att det inte var lämpligt, än mindre klokt, att offentligt nagga på det ömsesidiga beroendet mellan länderna. ”Om Finland och Sverige går i olika takt kan det få oförutsägbara konsekvenser

184 HS.fi 14.10.2022 ’Ruotsia ja Suomea ei voi erottaa Nato-ratifikoinnissa’ (Elina Kervinen) & ’Spekulointi Nato-jäsenyyden eritahtisuudesta ei kannata’ (Sanna Raita-aho/STT); DN.se 28.10.2022 ’Marin och Kristersson lovar att hålla ihop i Natoansökan’ (Philip Teir).

185 DN.se 2.11.2022 ’Måste fundera på om Turkiet stoppar Sveriges Natointräde’ (Laura Leskinen).

186 HS.fi 13.11.2022 ’Suomi odottelee kuuliaisesti, että Ruotsi tulee mukana Natoon – Historia on osoittanut, että Ruotsi ei olisi odottanut hetkeäkään’ (Unto Hämmäläinen).

för de bilaterala relationerna, det nordiska samarbetet, det regionala försvaret och det framtida Natosamarbetet”, räknade *Helsingin Sanomat* upp riskerna.¹⁸⁷

Officiellt litade Finland på att den nya regeringen Kristersson skulle kunna bemöta Turkiets oro. Trycket på hemmaplan i Sverige gjorde dock att det inte var speciellt lätt. När *Svenska Dagbladet* sammanfattade det gångna året 2022 pekade ledarredaktionen också på årets förnedring: ”Att Sverige kryper för Turkiet för att släppas in i Nato.”¹⁸⁸

Finland tycktes hantera också denna process på ett mer elegant sätt. ”Medan Sverige dansar pinsamma piruetter inför Turkiet är Sanna Marins Finland tyst, lugnt och stabilt”, bedömde *Dagens Nyheter*, som tyckte Sverige kunde lära sig av sin kloka granne. Ursäktande hänvisade tidningen till den tid då det var brukligt att betrakta finnar som ett lite ociviliserat gäng (smått råbarkat-folk). Svenskarna såg sig själva som eleganta män och kvinnor (världsvana snajdare), medan folket bortom Bottenviken var ”lite påvrare, lite mer hårdkokta, lite mindre... sofistikerade”. Natoprocessen var bara det senaste beviset på att sådana fördomar för länge sedan var föråldrade.

I dag ställer sig svenska ministrar i kö för att bli bryskt tillrättavise av Turkiets president Erdoğan. Till piskans vinande ber de högljutt om ursäkt för allt elakt som någonsin sagts om presidenten inom Sveriges gränser.

[...]

187 HS.fi 20.10.2022 'Ruotsin uusi hallitus hylkäsi feministisen ulkopolitiikan' (pääkirjoitus).

188 DN.se 2.11.2022 'Måste fundera på om Turkiet stoppar Sveriges Natointräde' (Laura Leskinen); SvD.se 31.12.2022 'SvD Ledare sammanfattar 2022'.

Finlands lugn gentemot det turkiska viftandet är avundsvärt. Det var länge sedan Sverige var storebror. Vårt nya förhållningssätt bör vara: Vid tveivel, gör som Finland.¹⁸⁹

Strax efter årsskiftet sattes Sverige alltmer på prov. Först hängde demonstranter en Erdoğan-docka upp och ner som en avrättad Mussolini utanför Stockholms stadshus, sedan brände de koranen framför den turkiska ambassaden. Regeringens försök att skapa en smal klyfta mellan diplomati och yttrandefrihet gav inga resultat. De som tillåter sådan hädelse ”kan inte längre förvänta sig vårt stöd för sitt Natomedlemskap”, sade Erdoğan. De planerade förhandlingarna med Sverige och samtidigt med Finland sköts upp till en osäker framtid.¹⁹⁰

I en intervju avslöjade Haavisto vad som länge hade diskuterats bakom kulisserna. Finland var tvunget att bedöma sin egen situation om den svenska ansökan skulle bli liggande under en längre tid. Det tolkades som en öppning för möjligheten att länderna skulle kunna gå skilda vägar till Nato. Spekulationerna tog genast fart, vilket *Svenska Dagbladet* uttryckte i rubriken till podcasten: ”Jävla Finland, nu går de med utan oss”.¹⁹¹ Med tanke på kontroversen mildrade Haavisto sitt uttalande redan samma dag och betonade att Finlands linje inte hade ändrats. Samarbetet med Sverige var utmärkt. Det var olyckligt

189 DN.se 22.1.2023 'Gör som Finland – det var länge sedan Sverige var storebror' (Erik Helmersson).

190 HS.fi 12.1. 'Turkki suuttui Ruotsille mielenosoitusvideosta' (Saara Aholainen), 13.1. 'Ruotsin pääministeri kommentoi Erdoğan-nuken roikottamista jaloista' (Teija Sutinen), 21.1. 'Äärioikeistolaispoliitikko poltti Koraanin Tukholmassa' (Ilmo Ilkka/STT-AFP, STT-TT & Vilma Aholuoto) & 23.1.2023 'Ruotsin ei pidä odottaa tukea Nato-jäsenyydelleen' (Tomi Pyy & Teija Sutinen).

191 SvD.se 24.1.2023 'Jävla Finland, nu går de med utan oss' (podd).

att processen drog ut på tiden, men finländarna hade också tålmod att vänta på sin granne.¹⁹²

Veckan därpå i Stockholm gjorde Sanna Marin sitt bästa för att reparera den spricka som uppstått. Natoresan skulle fortsätta hand i hand, precis som den hade börjat. Hon gillade inte heller att Sverige framställdes som ett problem i processen, ”som det svåra barnet i klassen”. Landet uppfyllde alla kriterier för medlemskap i militäralliansen och Turkiets krav, liksom Finland. Kollegan Kristersson tackade och sa å andra sidan att han förstår den pyrande frustrationen i grannlandet.¹⁹³

Men tvivlets ande hade släppts ut ur flaskan. *Dagens Nyheter* kallade Haavistos uttalande för ett varningsskott och frågade hur länge finländarnas tålmod håller. Särskilt sedan Erdoğan antydde att Turkiet skulle kunna behandla Finland annorlunda än Sverige.¹⁹⁴ Spekulationerna fick ytterligare bränsle genom en snabbt beställd opinionsundersökning där 53 procent av de tillfrågade svarade att de inte vill knyta Natomedlemskapet till grannlandets tidtabell. Enligt

192 DN.se 24.1.2023 'Regeringen i Finland beredd att gå in i Nato utan Sverige' (Christy Chamy & Sofia Tanaka), 'Finlands Natobrädskan är större än Sveriges' (Philip Teir), 'Finland och Sverige fortsätter Natoprocess tillsammans' (Tanaka & Teir) & 'Olyckligt att någon med flit vill fördröja Natoprocessen' (Evelyn Jones).

193 DN.se 2.2.2023 "Sverige är inte en bråkstake" (Hugo Ewald Hurinsky et al); HS.fi 2.2.2023 'En pidä siitä, että Ruotsia pidetään "luokan hankalana lapsena"' (Robert Sundman & Anni Keski-Heikkilä).

194 DN.se 24.1. 'Diplomatisk kyla är bättre än fjäskande för Turkiet' (Ledarredaktion), 29.1. 'Turkiet kan släppa in Finland i Nato' (Marit Sundberg et al) & 30.1.2023 'Finlands svar till Turkiet' (Juan Flores); HS.fi 30.1.2023 'Erdoğanin peli vaatii nyt kovia hermoja Suomessa ja Ruotsissa' (Elina Kervinen).

Italehtis källor skulle en överenskommelse om en sådan skiljeväg ha träffats med turkarna redan före jul.¹⁹⁵

”Det råder inga tvivel om vem som är storebror i den finsk-svenska Natopro-
cessen”, kommenterade *Dagens Nyheter* och kritiserade Kristersson för att ha
gått med i Erdoğans spektakel i Ankara. Finländarna hade ”inte bara agerat
strategiskt, utan också med is i magen” och det fanns ingen orsak för dem att
gå med i spelet när Erdoğan nu försökte driva in en kil mellan ansökarländerna.
Tidningen kunde inte komma på några vägande säkerhetspolitiska skäl till
varför Finland skulle bli och vänta på Sverige som en problematisk lillebror.¹⁹⁶

Finländarna och svenskarna gick inte längre hand i hand mot Nato utan i
samförstånd. Grannarna följde noga varandras diskussioner och utspel, och
enligt *Helsingin Sanomat* ifrågasattes även den ömsesidiga solidariteten i bägge
länder. Däremot medgav tabloiden *Expressen* öppet att det var svårt att klandra
finnarna: ”vi hade gjort samma sak om rollerna var ombytta”.¹⁹⁷

Även om den svenska regeringen inte ville erkänna det höll Sverige på att glida
in i ett Nato-limbo. Man ville inte skylla på Finland; ett gräl med Finland
skulle bara förvärpa situationen. Finländarna hade en valvår framför sig och de
ville fullfölja Natoproccessen under den sittande riksdagens mandatperiod.¹⁹⁸

195 HS.fi 2.2.2023 'Enemmistö suomalaisista ei odottaisi Ruotsia Nato-ratifi-
oinneissa' (STT); Italehti.fi 6.2. 'Suomi on valmis menemään Natoon ilman
Ruotsia' (Lauri Nurmi) & 7.2.2023 'Jättääkö Suomi Ruotsin Turkin Nato-lim-
boon' (Kreetta Karvala).

196 DN.se 7.2.2023 'Varför ska Finland nu plötsligt börja dansa efter Erdogans
pipa?' (ledarredaktion).

197 HS.fi 9.2.2023 'Ruotsi tarttui heti Suomen käteen' (Anna-Liina Kauhanen);
Expressen.se 15.2.2023 'Vi måste förlåta Finland om de dumpar oss' (Ledar-
redaktion).

198 DN.se 15.2.2023 'Tveklöst en stor motgång för regeringen' (Tomas Ramberg).

Bollen låg nu hos Erdoğan och under säkerhetskonferensen i München försökte Niinistö påskynda ett svar från Turkiet. ”Vi vill inte och kan inte dra tillbaka vår ansökan”, svarade Niinistö när han fick frågan om otakten med Sverige. Ifall möjligheten till en Natomedlemskap öppnades för Finland var det lätt att förstå att statsledningen inte tänkte bromsa upp processen, även om grannlandet Sverige tvingades vänta på sin tur.¹⁹⁹

I en intervju med Sveriges Radio bad Niinistö om förståelse för Finlands svåra situation. Och förståelse hade svenskarna, samtidigt som det kändes svårt och vemodigt. Som att ha blivit övergiven av sin bästa vän, beskrev författaren Alex Schulman det i sin *Dagens Nyheter*-krönika; en fin sammanfattning av relationerna mellan länderna under hela Natoprocessen:

Det har varit skönt att hålla Finland i handen. Konstanten på andra sidan Östersjön. Det har varit tryggt att veta att vi har våra bröder i öst, och oavsett vilket går vi sida vid sida genom de här märkliga tiderna. När Turkiet under hösten bråkade mer med Sverige än med Finland dök en obehaglig tanke plötsligt upp: finns det risk att finländarna nu kommer att gå med utan oss?

Omedelbart kom de lugnande beskederna från vårt älskade grannland. Den trygge gamle presidenten Niinistö. Klok som en bok! Och den slipade statsminister Sanna Marin. Vilket patos! De steg båda fram, bedyrade för oss, för världen: Finland och Sverige är syskon. Vi har sökt tillsammans, och vi går med tillsammans!

Som vi älskade dem då.

199 HS.fi 17.2.2023 'Suomi haluaa nyt Natoon "niin pian kuin mahdollista"' (Hanna Mahlamäki); DN.se 17.2.2023 'Finland går ensamt vidare vid turkiskt ja' (TT) & 'Osannolikt att Finland bromsar upp sin egen Natoprocess för Sveriges skull' (Anna-Lena Laurén).

Mot denna bakgrund var det svårt att tro att finländarna, inklusive Niinistö, skulle kunna svika Sverige. Vad skulle det betyda för relationerna mellan länderna?

Vi som var som bröder. Vi som delade allt. Vi som lovade varandra att alltid hålla ihop. Nu kliver de kanske på tåget. Vi står kvar på perrongen, vi vinkar farväl, vi säger att vi förstår. Men när vi långsamt går hem i februariaftermiddagen och mörkret sänker sig och vinterkylan nyper en i kinderna, då sätter sig en liten klump i magen.²⁰⁰

Man jämförde situationen med upplösningen av ett parförhållande, där svenskarna alltför sent upptäckte vilken fin partner de hade haft. ”Med en sådan osympatisk relationsdynamik är det inte konstigt om vi blir dumpade”, slog *Svenska Dagbladet* till. Den generella uppfattningen var att finnarna inte hade svikit Sverige.²⁰¹ Ändå användes begreppet till exempel i det svenska tv-programmet *Utrikesbyrån*, där det diskuterades under rubriken ”Finska sveket”. Att vända upp och ner på historiens smärtpunkter, allt från vinterkriget till ansökan om EU-medlemskap, uppskattades inte av finnarna som kände att de i Natoprocessen gjort sitt bästa för Sverige.²⁰²

I Sverige talades det om ett ”Natofiasco” och en ”säkerhetspolitisk mardröm”,²⁰³ men Finland fick inte skulden för det. Även om man inte längre gick hand

200 DN.se 20.2.2023 'Det känns som att bli övergiven av sin bästa vän' (Alex Schulman).

201 SvD.se 19.2.2023 'Finland – den töntiga grannen vi inser vi är kära i' (Henrik Torehammar).

202 HBL.fi 15.3.2023 'Det är alltför lätt att underskatta den roll Finlandsargumentet haft för svensk utrikespolitik under de senaste 200 åren' (Johan Strang); Majander 2020, erit. luvut 'Pettäkö Ruotsi' & 'Kyttäillen kohti Eurooppaa'.

203 DN.se 20.2.2023 'Hur skulle Bo Balderson skildra det svenska Natofiasco?' (Erik Helmersson); DI.se 19.3.2023 'Sverige borde ha varit där' (Frida Wallnor).

i hand hade den täta kontakten länderna emellan försäkrat att det fanns ett samförstånd. Dessutom ansågs Finlands medlemskap i vilket fall som helst förbättra Sveriges säkerhet, även om den strategiska planeringen kring Östersjön skulle vara pragmatiskt sett enklare om alla dess kuststater, med undantag för Ryssland, var fullvärdiga medlemmar i militäralliansen. Det återstod nu att se om detta kunde uppnås innan Natos toppmöte i Vilnius i juli.

Den 17 mars meddelade Turkiet och Ungern att de accepterar Finlands medlemskap i Nato. Niinistö reste till Ankara för att ta del av beslutet, men behöll sin värdighet ända till slutet. ”Jag har medvetet hållit mig lite på avstånd för att inte ge intryck av att vi nu tigger om något”, sade han om sin strategi. På en gemensam presskonferens med Erdoğan tackade Niinistö Turkiet, men fortsatte inför världsmediernas uppmärksamhet:

”Vi har en granne, Sverige, och vad jag säger nu handlar inte bara om att de är vänliga människor och vi har goda relationer, men jag känner att ett finskt Natomedlemskap inte är komplett utan Sverige.”²⁰⁴

Finlands statsledning kunde knappast ha skött det mentala sår som orsakades av separationen från Sverige bättre än så. ”Det anmärkningsvärda är inte att Finland nu släpps in utan att Finland så länge låtit väntan på Sverige sinka det finländska inträdet”, kommenterade *Dagens Nyheter*.²⁰⁵ Om det under ytan funnits en anda av landskamp mellan länderna hölls känslorna exceptionellt väl under kontroll på båda sidor. Men ödmjukheten inför Turkiet måste ha

204 HS.fi 17.3.2023 'Erdoğan ilmoitti Turkin ratifioivan Suomen Nato-jäsenyyden' (Veli-Pekka Lehtonen et al) & 'Erdoğanin pompöseihiin kulisseihiin kannatti astua vasta, kun peli oli selvä' (Elina Kervinen); SvD 17.3.2023 'Billström: ”Inte som vi hade önskat”' (Astrid Larsson & Johan Carlström).

205 DN.se 17.3.2023 'Sverige ensamt kvar i Erdogans väntrum' (Tomas Ramberg).

sina gränser, uppfattade *Aftonbladet*, med tanke på det knot som uppstått bland svenskarna:

Låt Finland bli medlemmar så kan vi stå utanför. Det är ändå ganska långt till Ryssland från Kapellskär. Vi är, som så ofta genom skiftade tider, relativt trygga här bakom Östersjöns djup och grynnor.²⁰⁶

Ingen formulerade ändå denna känslomässiga reaktion till ett verkligt alternativ för Sverige. Åtminstone utåt fanns en fast tro på att det svenska medlemskapet skulle förverkligas efter det finska. I väntan på det hade svenskarna inget annat val än att sköta sin skadade självkänsla med humor. Som en krönikör i *Hufvudstadsbladet* uttryckte saken: Ur Stockholms synvinkel är Nato

ett sjaskigt diskotek i Antalya med Erdoğan och Orbán som dörrvakter. Sanna Marin i chic läderjacka släpps före kön medan medelålders kostymnissen Kristersson får stå utanför och smutta på sin taskumatti. Alla vet att det är ett skitställe med en massa gangsters och prostituerade, men in vill man likförbannat. Allt annat är stängt.²⁰⁷

Allt hade dock inte förändrats mellan länderna. ”Svenskarna vet fortfarande hur de ska dämpa finländarnas humör på ett fint sätt”, rapporterade *Helsingin Sanomat* när Sverige tog sig till final i innebandy-VM i november 2022. Matchen avgjordes på straffar. Finland ledde med två mål, tills motståndaren

206 *Aftonbladet.se* 28.3.2023 ’Turkiet och Ungern vill främst förnedra Sverige’ (Anders Lindberg); *HS.fi* 28.3.2023 ’Ruotsi jäi yksin Naton odotushuoneeseen, ja tunnelma käy ahdistavaksi’ (Jussi Sippola).

207 *HBL.fi* 29.3.2023 ’När får vi se Riikka Purra vifta med en länkkorv?’ (Peter Al Fakir).

gjorde ett fantastiskt mål och de finska spelarna började darra på manschetten: ”ledningen smälte bort, vilket har hänt i finskt bollspel mot Sverige förut”.²⁰⁸

Från syskonkomplex till familjesolidaritet

Släktskapsmetaforer har ofta använts för att beskriva Finlands förhållande till Sverige. Norden eller de nordiska länderna har genom historien formats till en ”familj”. Språkligt sett tillhör Finland en annan familj än Skandinavien, som är regionens geografiska kärna, men svenskan är trots allt landets andra nationalspråk. Finland är också begreppsligt och bildligt sett ett mer skandinaviskt språk än man kunde tro.²⁰⁹ I samhällspolitiska termer talas det allmänt om den nordiska modellen, en modell som ser mer enhetlig ut utifrån än inifrån. Uttrycket ”en modell med fem undantag” är belysande i sammanhanget.

”Vi är inte tvillingar, vi är bara syskon”, har Tarja Halonen sagt för att beskriva förhållandet mellan Finland och Sverige, något hon gjorde både som utrikesminister och som president.²¹⁰ Djupare i de nationella mentala landskapen har en komplexfylld uppfattning om storebror och lillebror slagit rot. Vägen till likvärdighet har varit lång, men med objektiva mått mätt uppnådd på många fronten. I *World Happiness Report 2023* rankas Finland återigen som det lyckligaste landet i världen, medan Sverige hamnade på sjätte plats. I den

208 HS.fi 12.11.2022 ’Suomi oli kiinni Ruotsin kaadossa, kunnes tapahtui jotain mykistävää’ & ’Suomalainen fiasko on valmis’ (Tero Hakola).

209 Se Max Engman: ’Är Finland ett nordiskt land?’ I *De Nordiske Falleskaber. Myte og realitet i det nordiske samarbejde*. Den jyske Historiker Nr. 69–70, 1994, 64–66.

210 T.ex. HS.fi 12.12.1998 ’Suomi ja Ruotsi, kilpailevat sisarukset’ (Unto Hämmäläinen); Halonens tal vid invigningen av Finlands ambassad i Stockholm 23.4.2002, <https://www.president.fi/halonen/public/default9f65.html?contentid=173134&nodeid=41417&contentlan=3&culture=sv-FI>.

nationella debatten betonas dock fortfarande jämförelser där Finland släpar efter Sverige på ett eller annat område, eller där Sverige som föregångare utgör ett varnande exempel.²¹¹

Anslutningsprocessen till Nato ruckade på det historiska förhållandet: kusinen från landet blev plötsligt på många sätt en förebild. Svenskarna vaknade upp och förundrade sig över hur lite de trots allt visste om sin granne som de, om det ville sig illa, skulle tvingas kämpa för, kanske till och med dö för. Det kom som en överraskning för många att det också talas svenska i Finland. ”Det gamla svenska storebrorskomplexet är fortfarande påtagligt”, beklagade sig *Dagens Nyheter*. ”Varför lär vi oss inte mer om Finland i skolan? Varför sker inte ett större studentutbyte, varför skrivs inte mer om finländsk kultur, politik, samhällsutveckling?”²¹²

Dessa samma trösklar har man försökt överbrygga eller sänka när svenska ungdomar aktivt lockats till studier vid finländska universitet. Uppmärksamheten kring Natoprocessen har förmodligen varit till hjälp även här.²¹³ Om det under 1900-talet fanns säkerhets- och samhällspolitiska motiv till att ta hand om det svenska språkets ställning i Finland, kan språket idag och i framtiden fortfarande stärka både landets attraktionskraft och bron till Sverige, som på många sätt uppfattas som viktigt. Däremot finns det ett behov av att höja profilen, eftersom

211 HS.fi 20.3.2023 'Suomi on maailman onnellisin maa kuudetta vuotta peräkkäin' (Helmi Muhonen); vrt. myös Majander 2019 & 2020.

212 DN.se 3.5.2022 'Släpp storebrorskomplexet – vi måste lära oss mer om Finland' (ledarredaktion); Fokus.se 24.8.2022 'Finland – från lillebror till föredöme' (Bengt Lindroth).

213 HBL.fi 31.5.2022 ”Många svenskar vet inte att Finland är ett tvåspråkigt land” (Anna Korkman).

opinionsundersökningar visar på stor okunskap om det tvåspråkiga Finland och finlandssvenskarna på andra sidan Bottenviken.²¹⁴

Balansförändringen mellan länderna har haft större betydelse för svenskarnas självförståelse²¹⁵ än för finländarnas, som inte längre har samma behov av att hävda sig i förhållande till sina grannar som de kanske hade när de sökte sig in i EU. Den här gången har Finland gjort sitt bästa för att se till att inget blir kvar och skaver.

Svenskarna har accepterat faktum och att Finlands Natomedlemskap inte är bort från dem. Händelsernas ordningsföljd sätter ändå den nationella självkänslan på prov. ”Sverige är inte längre ensam Nordens kung, utan behöver Finland vid sin sida”, skrev Risto E. J. Penttilä när han skisserade en ny Kalmarunion inom Nato. Han anser att Finland håller på att frigöra sig från sitt mentala problem och förvandlas från lillebror till storebror, åtminstone inom säkerhetspolitiken. Landets geopolitiska läge bredvid Ryssland ”gör oss viktigare än Sverige”.²¹⁶

”Finland är Sverige för vuxna”, rubricerade *Dagens Nyheter* sin ledare vid rentav två tillfällen under våren 2022. Finländarna beundrades för sin försörjningsberedskap, något som Sverige övergivit i och med det kalla krigets slut, för att leva som gräshoppan i fabeln: ”vi ägnade sommaren åt att roa oss och tänka på annat medan våra grannar, de strävsamma myrorna, såg om sitt hus inför vintern”. Liknelsen byggde kanske på gamla stereotypier men gick att tillämpa också på inträdet i den militära alliansen. I Helsingfors talade man inte bara

214 HS.fi 5.11.2022 ’Suomea kuunnellaan Pohjoismaissa nyt uudella tavalla’ (Jaana Siitonen & Tove Ekman); *Svenskarnas bild av Finland, Del 2*, 7.2.2017, 23, ks. viite 6; Majander 2019, 12–13 & 2020, 186–187.

215 DN.se 17.5.2022 ’Från föregångare till efterföljare – har Sverige tappat självförtroendet?’ (Kristofer Ahlström).

216 Risto E. J. Penttilä & Jyrki Karvinen: *Pitkä tie Natoon*. Otava, 2022, 309.

om medlemskap i Nato, man förberedde sig för det. ”Det är tur vi har någon att hålla i handen.”²¹⁷

Finländare som bott länge i Sverige hade aldrig upplevt något liknande tidigare. ”Finlands mogna, vuxna beteende och samarbete över partigränserna” lovordades, i motsats till ”Sveriges barnsliga tjafs och ansvarsflykt”. Svenskheten ”har inte varit förknippad med den känsla av ontologisk sårbarhet som alltid har funnits i Finland”, förklarade forskarna den exceptionella situationen.²¹⁸ Det var också ett symboliskt sammanträffande att den som kommenterade kriget i Ukraina i Sverige, och därmed blev något av en mediestjärna, var överstelöjtnant Joakim Kusti Paasikivi från Försvarshögskolan vars farfars far var Finlands berömda president. Så drogs en ny Paasikivi-linje.²¹⁹

”Vår trettioåriga semester från historien efter Sovjetunionens fall är över”, inledde *Dagens Nyheter* en lång artikel som gick igenom vinterkriget som en upplevelse som formade nationen, inklusive den svenska.²²⁰ Som bortblåst var den kritik som upprepade gånger dykt upp de senaste åren, där Finland ansågs ta för mycket hänsyn eller rent av sympatisera med Moskvas synpunkter, vare sig det var Sovjetunionen eller Ryssland vid rodret. Paradoxalt nog har denna typ av debatt om finlandisering återupplivats i Finland, medan Sverige återigen beundrar det heroiska folket som fortsätter att stå beväpnat som en buffert mot det farliga öst.

217 DN.se 29.3. ’Det är Finland som är Sverige för vuxna’ & 10.4.2022 ’Finland är Sverige för vuxna – också när det gäller Nato’ (ledarredaktion).

218 HS.fi 13.4. ’Ruotsissa ihastellaan Suomen kriisijohtamista ja Nato-keskustelua’ (Kristiina Katajikko) & 15.4.2022 ’Nato-keskustelu haastaa ruotsalaisen identiteetin ja saa katsomaan Suomeen’ (Marjaana Varmavuori).

219 DN.se 11.3.2022 ’Jag är livrädd att ha fel’ (Åsa Erlandsson); HS.fi 13.3.2022 ’Paasikiven linja’ (Jussi Sippola).

220 DN.se 23.3.2022 ’Vinterkriget som formade Finland – och Sverige’ (Niklas Ekdal).

Den första finska filmen på de svenska biograferna 2023 handlade lämpligt nog om en ensam guldgrävare under Lapplandskriget. ”Blodet sprutar och kroppsdelar flyger när nazisterna får smaka på finskt stål och lära sig vad begreppet ’sisu’ innebär i praktiken”, beskrev kritikerna den något gammalmodiga actionfilmen: ”resultatet upplevs ungefär som om ’Okänd soldat’ skrevs av Quentin Tarantinos mindre flinke finske kusin”.

Den tystlåtna finske Rambo är en mördarmaskin, härdad av vinterkriget, som varken ryssarna eller tyskarna kan döda. ”Den förtjänar att bli en hit”, hyllade *Aftonbladet* filmen. Även om inte alla var lika förtjusta, verkade det finnas något stärkande i Jalmari Helanders våldsfantasi. ”Men vad säger det om 2023 att den här 10-talsrullen går på bio nu?”²²¹ Kanske en oavsiktligt aktuell fråga. Det var inte svårt att tolka budskapet så, att just denna typ av oförsonlighet skulle fienden stöta på om man gav sig på Finland.

Det historiska minnet är selektivt och formas av tidens omständigheter. Enligt ett reportage i *Svenska Dagbladet* har en känsla av gränsöverskridande samhörighet blommat upp på några få månader i en omfattning som inte setts sedan vinterkriget. Tidningen berömde den finlandssvenska kulturens livskraft och konstaterade med en något paternalistisk vältalighet att den ofta är populär även i Sverige.

Vad som attraherar oss svenskar, vid sidan av allmänt hög kvalitet, är svårt att sätta fingret på. Säkert spelar den lite ålderdomliga finlandssvenskan en roll, en skönhet som gått förlorat i det ofta övermoderna Sverige. Men också en unik kombination av vemod och torr humor, som jag tycker mig känna är rakt igenom finländsk.²²²

221 SvD.se 13.4.2023 ’En finsk Rambo slaktar nazister’ (Jakob Åsell); DN.se 13.4.2023 ’Finsk action med sprängda naziskallar i ’Sisu’ (Kerstin Gezelius); Aftonbladet.se 13.4.2023 ’Slimmad, snygg, brutal och utan en tråkig sekund’ (Karolina Fjellborg); Kritiker.se, Jalmari Helander: *Sisu*.

222 SvD.se 30.3.2023 ’”Ödesval” – det svenska i Finland är hotat’ (Anders Billing).

”Finland i dag överlag och hur det var på vintern 2018 är milsviid”, skrev *Hufvudstadsbladets* krönikör från Stockholm och påminde om hur de kinesiska pandorna Pyry och Lumi fem år tidigare med lätthet överglänste det finska presidentvalet i nyhetsvärde. Nu kommenterade personerna som korrespondenten träffade när han gick ut med hunden beundrande både Sauli Niinistö och Sanna Marin. Farhågorna om att Sverige snabbt skulle glömma Finland igen efter Nato-besluten var obefogade.²²³

Åtminstone för tillfället. Uppmärksamheten och överdrifterna från andra sidan Bottenviken är kittlande, men det gäller att inte självbelåtet luta sig tillbaka. Trots en hel del hype visar urvalet för den här studien att intresset för Finland fortfarande står på smal grund i Sverige. I bästa fall realiseras den ökade potentialen, intresset ökar utbudet som småningom övergår i handlingar. ”Den bild folk har om länder förändras långsamt”, påminner utrikesministeriets proffs, ”så tiden får utvisa vilken den permanenta effekten på Finlandsbilden blir.”²²⁴

På kultursidan noterades en positiv signal våren 2023, då Sveriges nationalscen Dramaten hade premiär för *M/S Tiamantti*, en musikalisk komedi som utspelar sig på ett finsk-svenskt fartyg, skriven av Nina Wähä och regisserad av Anna Takanen. ”Oförvånande nog låter den både mollstämd och oemotståndlig”, beskrev *Dagens Nyheter* den i sin förhandspresentation. På Stockholms stadsteater spelades en bearbetning av Tove Janssons *Sommarboken*.²²⁵

223 HBL.fi 5.4.2023 'När pandorna slog presidenten men brädades av Sanna Marin' (Richard Nordgren).

224 UM.fi 22.3.2023, *Maakuwan vuosikatsaus 2023*, 53.

225 DN.fi 23.1. 'Här är tio föreställningar att se fram emot i vår' (Jacob Lundström), 17.2. 'Finlandsfärjan leder ej bort men hem i "M/S Tiamantti"' & 5.3.2023 "'Sommarboken' får publiken att längta efter något farligare' (Maina Arvas); SvD.se 5.3.2023 'Välspelat när liken och döden möts vid havet' (Lars Ring).

”Broderationer förenas”, sade Maria Sid, chef för Stadsteatern, som var glad över den kärlek som har återuppväckts mellan de två länderna. ”Svenskarna beundrar nu Finland väldigt mycket. Nu när jag pratar om Finland blir alla riktigt ivriga. Det har inte alltid varit så.” Det länge förberedda samarbetet på filmsidan började också bära frukt. Vera Kiiskinen och Anna Heinämaas manus förverkligades som långfilm i *Andra akten*, och Zaida Bergroth fick regissera de fyra första delarna av den nya svenska serien *Detektiven från Beledweyne*.²²⁶

Maria Sid är en av de finländare som har gjort synliga framsteg i Sverige, och Finland-Samfundet utsåg henne och Susanna Pettersson, generaldirektör för Nationalmuseet i Sverige, till Årets utlandsfinländare 2022. Svenska journalistförbundet belönade *Dagens Nyheters* och *Hufvudstadsbladets* Rysslandskorrespondent Anna-Lena Laurén med en motivering som sammanfattar världsläget på ett elegant sätt: ”Både Putin och Gud får känna på hennes skärpa, för om både ondska och lögn vet hon det mesta.”²²⁷ Heidi Avellan är politisk chefredaktör på *Sydsvenska Dagbladet* och Nils Erik Forsgård är regelbunden kolumnist på tidningen *Fokus*, men hittills har finländare inte syntts särskilt mycket i svenska medier.

Inte heller i andra ledande positioner, trots att den inre arbetsmarknaden har funnits i 70 år. Stefan Ingves, som växte upp i Österbotten, har gått i pension som centralbankschef och Susanna Pettersson återvänder också till Finland. Situationen har i alla fall inte förbättrats sedan 1970- och 1980-talen, då Lasse

226 HS.fi 28.2. ’Suomi vaihtui Ruotsiin, ja nyt elokuva kerää kiitosta’ (Hilla Kärkkö), 20.3. ’Suomi nousi parrasvaloihin Ruotsissa’ (Jussi Sippola) & 8.4.2023 ’Ruotsalaissarja rohkenee tehdä keski-ikäisestä naisesta herkullisen antisankarin’ (Harri Römppötti).

227 HBL.fi 21.4.2022 ’HBL:s Anna-Lena Laurén får svenskt berättarpris’ (Annica Lindström); HS.fi 4.11.2022 ’Kulttuurivaikuttajat Susanna Pettersson ja Maria Sid on valittu Vuoden ulkosuomalaisiksi’ (STT).

Pöysti drev Dramaten, Viveca Bandler Stadsteatern och Jörn Donner Filminstitutet, Bo Strömstedt från Vasa drev *Expressen*, Yrsa Stenius drev *Aftonbladets* kultursektion och professor Olof Ruin analyserade valresultat. Å andra sidan har andra generationens finlandssvenskar integrerats i samhället och gjort karriär på samma sätt som resten av den svenska befolkningen.²²⁸

En annan sorts signal om Finlands uppgång på den svenska dagordningen gavs när den högkvalitativa kultur- och samhällspolitiska månadspublikationen *Axess Magasin* tog landet som tema för sitt första nummer 2023, satte en bild på Sanna Marin på omslaget och rubricerade det med den välbekanta frasen: ”Finlands sak blev vår. Goda grannar visar vägen”. Det imponerande 20-sidiga paketet gav en omfattande introduktion till Finland, dess politik, historia och folk. Frågan var både relevant och förhoppningsvis vägledande, berömde Pär Stenbäck, en veteran inom grannskapsrelationer, i följande nummer.

Det blir därför intressant att se om Nato-gemenskapen leder till ett fördjupat, genuint och bestående intresse för Finland i Stockholm. Sådant finns nog i norr men uttunnas ju längre man kommer söderut. Det är allmänt omvittnat att substanskunskandet om Finland är svagt hos gemene man och kvinna.²²⁹

Axess banade väg för och gav bakgrund till vårens riksdagsval, som förväntades bli så jämnt att man använde resurser på att fria till utlandsfinländare. Det finns

228 HS.fi 3.2.2018 ”’Finnjävelit’ nousivat Ruotsin terävimpään eliittiin’ (Petja Pelli); Majander 2020, 71.

229 *Axess Magasin* 1/februari ’Politikens superstjärna’ (Heidi Avellan), ’Finlands långa resa’ (Patrik Oksanen), ’Som att leva vid en vulkan’ (Henrik Meinander), ’För få föds i Finland’ (Nils Erik Forsgård) & 2/mars ’Finland tackar’ (Pär Stenbäck), även 4/maj 2023 ’Sverige för vuxna hittar man i öster’ (ledare P.J. Anders Linder).

över 100 000 röstberättigade i Sverige, och Svenska folkpartiet inrättade en lokalavdelning i Stockholm för att mobilisera sverige-finländarna inför valet.²³⁰ Potten blev ändå inte stor. Cirka 10 000 röster avgavs, fyrahundra fler än fyra år tidigare. Ur svenskt perspektiv såg den finska valkampanjen rent ut sagt blek ut, och valet i grannlandet väckte ingen särskild uppmärksamhet eller granskning.²³¹

Sveriges ledande socialdemokrater har ofta besökt Finland inför valen för att stödja sina partikamraters kampanjer. Magdalena Andersson deltog i ett nordiskt möte i Helsingfors i slutet av februari, men med låg profil. Till skillnad från Jimmie Åkesson, som vid ett möte med Sannfinländarna på Narinken-torget i Helsingfors berättade ”vad som gick fel i Sverige så att ni inte behöver göra samma misstag”. Det var naturligtvis invandringen, som hade varit alldeles för intensiv i grannlandet, vilket hade lett till segregation, gängvåld och kriminella gäng.²³²

Under valveckan gjorde sig några svenska journalister ändå besväret att åka till Finland för att se vad som hände. Det var svårt för utlänningar att förstå att världsstjärnan Marin – ”Finlands mest kända person efter Sibelius” – skulle ersättas av en grå, tjänstemannamässig Petteri Orpo. *Svenska Dagbladets* repor-

230 Svenska.yle.fi 15.12.2022 'SFP jagar röster i Stockholm' (Lucas Dahlström); SvD.se 30.3.2023 "'Ödesval' – det svenska i Finland är hotat' (Anders Billing). Ks. myös Staffan Himmelroos (et al.): *Väljarbeteende bland svenskspråkiga utlandsfinländare*. Magma, 4/2022.

231 Italehti.fi 26.3.2023 'Ruotsista tulossa 10 000 ääntä eduskuntavaaleihin' (Anni Emilia Alentola); HBL.fi 29.3.2023 'När får vi se Riikka Purra vifta med en länkkorv?' (Peter Al Fakir).

232 Demokraatti.fi 28.2.2023 'Magdalena Andersson om Finlands och Sveriges Natoprocesser' (Topi Lappalainen); HS.fi 15.3.2023 'Ruotsidemokraattien Jimmie Åkesson tukee perussuomalaisten kampanjaa' (Emmi Tilvis & Saira Kiuttu/STT).

tage gick återigen igenom den avgående statsministerns karriär, i stället för att skriva om hennes möjliga efterträdare som dessutom låg närmare tidningens politiska linje. ”Sanna Marin är – eller håller på att bli – för europeisk vänster på 2020-talet vad Tony Blair var på 1990-talet.”²³³

På själva valsöndagen fick Finland inte mindre än sex sidor i tidningen, inklusive kulturdelens omslag, vilket målade en dystert bild av det svenska språkets situation i landet. Återigen ett ödesval ur språklig synvinkel. Artikeln var förvånansvärt snävt skriven, å ena sidan ur SFP:s synvinkel, å andra sidan genom att blåsa under den ålderdomliga tanken om att Finlands band till Sverige vilar på finlandssvenskarnas axlar. ”Vi älskar grannlandet som aldrig förr – men det svenska arvet är satt under press”, skrev *Svenska Dagbladet* förskräckt: ”Har Finland tröttnat på oss?”²³⁴

Frågan gavs ytterligare tyngd av att Finlands inträde i militäralliansen skulle ros i hamn tisdagen efter riksdagsvalet. Händelsen överskuggade analysen av både valresultatet och frågan om Marins öde,²³⁵ och fyllde hela *Svenska Dagbladets* förstasida: ”I dag hissas den blåvita fanan vid Natos högkvarter – Sverige kan bara se på.” På innersidorna funderade man om detta kanske var historiskt korrekt och ifall Sverige bara fick vad det förtjänade.

233 SvD.se 31.3.2023 ’Finlands Damberg kan stå som vinnare’ (Torbjörn Nilsson); DN.se 1.4.2023 ’Vill Sanna Marin verkligen fortsätta som statsminister’ (Philip Teir).

234 SvD.se 30.3. ”Ödesval” – det svenska i Finland är hotat’ (Anders Billing) & Svd Kultur 2.4.2023 (kansi); vrt. HBL.fi 30.3.2023 ”Svenska Dagbladet reducerar Svenskfinland till en tvetydig kärleksaffär med SFP” (Ylva Perera).

235 SvD.se 3.4. ’Finland omfamnade det blå laget’ (Olof Ehrenkrona) & ”Sannfinländarna har radikaliserats” (Adrian Ericson), 8.4.2023 ’En svår vår för progressiva ikoner’ (Henrik Torehammar); DN.se 5.4.2023 ’Förvånande att Sanna Marin slutar’ (Juan Flores) & ’Nu hoppas den europeiska socialdemokratin på Sana Marin’ (Pia Gripenberg).

Finland, som aldrig lärt sig slappna av. Finland, som noga men tyst tittade över gränsen i öst och såg vad som hände hos grannen.

Finland var berett.

[...]

Det är inte konstigt att Sverige har blivit lämnat efter.

Sverige var inte berett.

Finland hade en annan vaksamhet, en annan vana att agera – inte bara politikerna utan hela samhället – med ens Putin kommit med sina hot om intressesfärer.²³⁶

”Finlands Natointräde är en geopolitisk revolution” rubricerade *Dagens Nyheter* sin ledare och konstaterade att för första gången i historien är Finland nu helt och hållet en del av västvärlden. Det fanns ingen återgång till en finlandisering i 1970-talsstil, som inte fungerade som modell för andra små länder heller och allra minst för Ukraina. ”Grattis, Finland! Vi följer snart.” Ett par dagar senare gav samma spalt utlopp för sina känslor när Sverige verkade vara ”på deekis” i omvärldens ögon jämfört med sina grannar. Norge, med sina oljepengar och Danmark med sitt ”hygge”, ”men värst av alla är ändå Finland”, som nuförtiden var bättre än Sverige i allting.²³⁷

Utrikesminister Tobias Billström underströk dock att han var glad för Finland, vars medlemskap i Nato också var bra för Sveriges säkerhet. Finland, som nu skyddades av artikel 5, var inte alls trött på Sverige utan arbetade både för sin egen säkerhet och för grannsolidariteten utifrån sin nya position. För försvarsplaneringen av hela Östersjöområdet skulle det ändå vara en fördel att

236 SvD.se 3.4.2023 'Det är inte konstigt att Sverige lämnats efter' (Torbjörn Nilsson).

237 DN.se 4.4. 'Finlands Natointräde är en geopolitisk revolution' (Arvid Åhlund) & 11.4.2023 'Danskarna, norrmännen och finländarna borde skämmas, allihopa' (Lisa Magnusson).

även Sverige blev fullvärdig medlem i militäralliansen. Finländarna fortsatte att betona att den svenska väntan inte var något som gick att skylla på svenskarnas handlande. I stället var det trovärdigheten för hela Nato och dess grundprinciper som fortfarande stod på spel.²³⁸

I damernas stafett i skid-VM i Planica våren 2023 förlorade Finland bronsmedaljen till Sverige med knapp marginal, trots att grannlandet hade misslyckats i valet av skidor eller smörjningen av dem eller både och. De svenska damerna hade redan tagit de fyra första platserna i sprinten och dominerade sedan de övriga distanserna. Totalt tog de 11 medaljer. Ebba Andersson korades ny skiddrottning efter norska Johaug.²³⁹ De finska kvinnorna var besvikna och missade prispallen helt och hållet, männen tog hem endast en silvermedalj. Det var, enligt *Helsingin Sanomat*, ”ett litet plåster på ett stort öppet sår”, eftersom Finlands position inom de viktiga vintersporterna höll på att kollapsa totalt.²⁴⁰

I april såg damernas ishockey-VM ett mirakel i form av de kvinnliga Lejonerna, som inledde gruppspelsmatchen som favoriter, återhämtade sig från ett 0–2 underläge mot Sverige för att vinna 4–2 i den tredje perioden. Varken Sverige eller Finland tog sig till medaljmatcherna, men i en viktig placeringsmatch var Finland återigen det bättre laget med en 3–1-seger över Sverige.²⁴¹ Det återstår

238 SvD.se 4.4. 'Fokuserar på länderna som godkänt' (Karin Thurffell) & 11.4.2023 'Finska Natovarningar om Sverige: "Blir besvärligt"' (Charlotta Buxton).

239 SvD.se 2.3. 'Svensk konflikt om skidorna' & 4.3.2023 'Ebba – den nya skiddrottningen' (Lasse Mannheimer & Carl Göransson/TT).

240 HS.fi 2.3.2023 'Suomi on romahtamassa historiallisella tavalla – jopa Kreikka on edellä' (Mikko Gynther).

241 IS.fi 9.4.2023 'Mikä nousu!' (Teemu Suvinen); HS.fi 16.4.2023 'Naisleijonant välttivät täyden katastrofin – Ruotsi-voitolla iso merkitys' (Olli Kivioja).

att se vad som händer i herrarnas tävling i Tammerfors och Riga i maj. Efter finalen på Nokia Arenan – kommer vi att träffas på Salutorget i Helsingfors eller kanske på Medborgarplatsen i Stockholm?²⁴²

242 Se. SvD.se 27.2.2006 'Så firas hockeyhjältarna'; IS.fi "'Torilla tavataan" on hoettu lähes 20 vuotta' (Matti Markkola).

Register

Aalto, Alvar	73	Donner, Jörn	51, 92
Abba (yhtye)	63	Dungen (yhtye)	63
Abrahamson, Emmy	56	Edelfelt, Albert	73
Achté, Inka	60	Edvinsson, Anki	42
Adler-Olsen, Jussi	43	Edwardson, Åke	37
Ahmed, Khadar Ayderus	67	Ekelöf, Maja	53
Ahndoril, Alexander	39	Ekengren Oscarsson, Henrik	26
Ahnhem, Stefan	38	El-Shanti, Lubna	7
Akin, Levan	66	Engberg, Katrine	43
Alakoski, Susanna	55, 70	Englund, Peter	56
Albinus, Iben	43	Engman, Pascal	57
Andersson, Claes	51	Engström, Thomas	46
Andersson, Ebba	11, 96	Erdoğan, Recep Tayyip	75, 77–81, 83–84
Andersson, Lena	55	Eriksson, Bengt	43
Andersson, Magdalena	14, 18, 23, 30–31, 33, 93	Fagerholm, Monika	50
Andersson, Roy	66	Fares Fares	70
Aro, Jessikka	57	Fever Ray (Karin Dreijer)	63
Avellan, Heidi	91	Fexeus, Henrik	38
Backman, Elina	44	Forsgård, Nils Erik	6, 91
Bandler, Viveca	92	Forssén Ehrlin, Carl-Johan	53
Berg, Joakim	63	Forsström, Tua	51
Bergholm, Hanna	67	Fredriksson, Linda	72
Bergman, Ingmar	60, 66	Fredriksson, Marie	63
Bergroth, Zaida	67, 91	Frennstedt, Tina	42
Biden, Joe	23	Frimansson, Inger	37
Billström, Tobias	96	Fröding, Gustaf	64
Bivner, Lena	55	Frölander-Ulf, Lena	53
Blair, Tony	94	Gallen-Kallela, Akseli	73
Blädel, Sara	43	Genberg, Ia	53–54
van den Brink, Nina	54	Grebe, Camilla	37, 42
Brotherus, Elina	73	Guillou, Jan	42, 55, 58, 60
Burénius, Axel	56	Gustav Vasa	57
Carpelan, Bo	51	Gustavson, Christina	44
Carpelan, Ira	69	Haapasalo, Alli	67
Clinton, Hillary	34	Haavisto, Pekka	76, 78–79
Cullhed, Elin	54	Hakkarainen, Milka	43
Dahl, Arne	37	Halla-aho, Jussi	75
Dahlgren, Eva	63	Halonen, Tarja	85
Demker, Marie	21	Hanks, Tom	71
		Harrison, Dick	22

Hassan, Mustafe	60	Kaurismäki, Mika	68
Havukkainen, Riitta	59	Kekkonen, Urho	17
Hedman, Johanna	55	Kent (yhtye)	63
Heinämaa, Anna	91	Kepler, Lars	37–39, 69
Heiskanen, Maria	70	Kettu, Katja	45
Helander, Jalmary	89	Kiiskinen, Vera	91
The Hellcopters (yhtye)	63	Kilpi, Marko	39
Hellström, Börge	37	Kinnunen, Tommi	45
Hiekkapelto, Kati	38	Kirjavainen, Sakari	69
Hirvonen, Elina	47	Kivi, Aleksis	52
Hitler, Adolf	41	Kjellsdotter, Nilla	43
Hjorth, Michael	37	Koivisto, Mauno	17
Hjörleifsdóttir, Thora	43	Krustersson, Ulf	30–32, 76–77, 79–80, 84
Holmström, Johanna	50	Kronlöf, Bianca	56
Holt, Anne	43	Krunegård, Markus	64
Horst, Jørn Lier	43	Kuosmanen, Juho	67
Hotakainen, Kari	47	Kyrö, Tuomas	71
Hultqvist, Peter	14, 18, 20–21, 76	Kähkönen, Sirpa	45
Hämäläinen, Unto	76	Käärijä	64
Härö, Klaus	69	Laatio, Juuso	66
Ibrahimović, Zlatan	71	Laestadius, Ann-Helén	47, 53
Ikonen, Kari	72	Lagercrantz, David	47
Indriðason, Arnaldur	43	Lagerlöf, Selma	50
Ingves, Stefan	91	Lahtinen, Anu	57
Jackson, Stina	46	Lapidus, Jens	37, 39, 42, 69
Jakobs, Cornelia	62	Larsson, Stieg	37, 58
Jalonon, Jukka	25	Larsson, Åsa	37, 40–42, 70
Jansson, Anna	37–38, 58	Laurén, Anna-Lena	91
Jansson, Henrik	56	Lehtolainen, Leena	38
Jansson, Tove	51, 68, 90	Liksom, Rosa	45
Jensen Gellerhed, Mimmi	56	Lillegrave, Ruth	43
Johansson, Morgan	27	Lilius, Irmelin Sandman	51
Johansson, Per Texas	72	Liljestrand, Jens	55
Jónasson, Ragnar	43	Lindberg, Maria	69
Jordahl, Anneli	52	Linde, Ann	16, 22
Jouhaug, Teresa	11, 96	Lindgren, Astrid	66
Jungstedt, Mari	37–38	Lindgren, Minna	38
Järvinen, Anna	64	Lindholm, Peter	68
Kaikkonen, Antti	36	Lindman, Åke	69
Kakabaveh, Amineh	27	Lindroth, Bengt	24
Kamprad, Ingvar	60	Lindstedt, Laura	47
Kanninen, Ella	60	Linna, Väinö	39
Karlsson, Frida	11	Loreen	64
Kaurismäki, Aki	69		

Louhimies, Aku	68, 69	Paasikivi, Juho Kusti	17, 88
Lundell, Ulf	56	Palme, Olof	20, 61
Läckberg, Camilla	37–38, 42, 58	Penttilä, Risto E. J.	87
Löfven, Stefan	33	Persson, Leif GW	37, 40, 58
Lööf, Annie	28	Pettersson, Susanna	91
Mando Diao (yhtye)	64	Plath, Sylvia	54
Mankell, Henning	37, 58	van der Poel, Nils	11
Mantila, Auli	59	Porvali, Mikko	38
Marin, Sanna	15, 18–19, 22, 32–36, 54, 76–77, 79, 81, 84, 90, 92–94	Pulkkinen, Riikka	47
Marklund, Liza	37–38, 42	Purra, Riikka	30
Martinson, Harry	55	Putin, Vladimir	17, 19, 23, 34, 48, 57, 91, 95
Mazzarella, Merete	48, 51	Pärmäkoski, Krista	11
Michel, Charles	18	Pöysti, Alma	70
Mieto, Juha	41	Pöysti, Lasse	91–92
Milonoff, Eero	70	The Rasmus (yhtye)	62
Mohlin, Rachel	56	Rautiainen, Petra	45
Mollberg, Rauni	69	Remes, Ilkka	44
Mussolini, Benito	78	Rhytlenius, Christian	68
Mäenpää, Outi	70	Richert, Margit	46
Mäkelä, Klaus	72	Riitamaa, Timo	51
Mäkelä, Taru	68	Rinne, Antti	20
Mäki, Reijo	39	Rosenfeldt, Hans	37
Mäkinen, Jarmo	70	Roslund, Anders	37
Natt och Dag, Niklas	42, 53	Rouvali, Santtu-Matias	72
Nepřjajeva, Natalja	11	Roxette (yhtye)	63
Nesser, Håkan	37	Rudberg, Denise	37
Nielsen, Sanna	74	Ruin, Olof	92
Niemi, Mikael	46	Runeberg, J. L.	41, 73
Niinistö, Sauli	15, 17–18, 22–23, 32, 35, 75–76, 81–83, 90	Räikkönen, Kimi	47
Nikki, Teemu	66–67	Rönkä, Matti	38
Niskanen, Iivo	11	Saariaho, Kaija	72
Niskanen, Kerttu	11	Saijonmaa, Arja	63
Nousiainen, Miika	47, 66	Salihu, Diamant	29, 53
Nykänen, Harri	39	Salonen, Esa-Pekka	72
Ohlsson, Kristina	37	Sarenbrant, Sofie	38
Oksanen, Sofi	48, 72	Schepp, Emelie	38
Ollikainen A[ki] & M[illa]	43	Schildt, Göran	73
Olsson, Claes	68	Schjerfbeck, Helene	73
Orbán, Viktor	84	Schulman, Alex	55, 81
Orpo, Petteri	28, 93	Schunnesson, Tone	54
Osman, Sara	53, 55	Schyffert, Henrik	66
Paasikivi, Joakim Kusti	88	Seeck, Max	43–44
		Sibelius, Jean	72–73, 93

Sid, Maria	91	Troell, Jan	39
Sigurðardóttir, Lilja	43	Tuomainen, Antti	44
Sigurðardóttir, Yrsa	43	Tuominen, Arttu	44
Sjövall, Maj	57	Tuomioja, Erkki	14–15, 20–21, 25
Skördeman, Gustaf	42	Turtschaninoff, Maria	51
Smirnoff, Karin	46–47	Tuunainen, Toni	40
Soininvaara, Taavi	44	Valjakkala, Juha	39
Stalin, Josif	17	Varjus, Saija	40
Statovci, Pajtim	47	Ventus, Simon	44
Sten, Viveca	37, 58	Videgren, Jukka	66
Stenbock, Ebba	57	Vilhunen, Selma	70
Stenbäck, Pär	92	Virtanen, Ville	70
Stenius, Yrsa	92	Vuoksenmaa, Johanna	68
Stoltenberg, Jens	24	Wahlöö, Per	57
Strang, Johan	16	Wassberg, Thomas	41
Strömberg, Ellen	53	Webster, John	60
Strömquist, Liv	53	Weckström, Björn	73
Strömstedt, Bo	92	Wennstam, Katarina	37
Stubb, Alexander	19	Westö, Kjell	49–50, 52, 68
Sundin, Mats	12	Westö, Mårten	49
Suni, Aino	67	Wolodarski, Peter	17
Svensson, Patrik	53	Wähä, Nina	46, 90
Södergran, Edith	51	Ylikangas, Heikki	57
Takanen, Anna	90	Zelenskyi, Volodymyr	34
Tarantino, Quentin	89	Zilliacus, Tobias	69
Teir, Philip	50	Åkesson, Jimmie	31–32, 93
Thunberg, Greta	31, 61	Österdahl, Martin	58
Toivoniemi, Jenni	66	Östlund, Ruben	71

magma